

Et utsatt bosted

*En kvalitativ undersøkelse av beboeres forståelse
av områdeløft i et ulikhetsperspektiv.*

Marie Sannæss Hoelseth

Masteroppgave i sosiologi
Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi
Høst, 2018

UNIVERSITETET I OSLO

1.11.2018

Et utsatt bosted

En kvalitativ undersøkelse av beboeres forståelse av områdeløft i et ulikhetsperspektiv.

Masteroppgave i Sosiologi

Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi, Universitetet i Oslo

Marie Sannæss Hoelseth, 01.11.2018

Copyright Marie Sannæss Hoelseth

2018

Et utsatt bosted

Marie Sannæss Hoelseth

<http://www.duo.uio.no>

Trykk: Reprosentralen, Universitetet i Oslo

Sammendrag

Denne oppgaven undersøker hvordan beboere i et utsatt område i Oslo forstår det politiske tiltaket områdeløft. De mest brukte strategiene i Europa for å håndtere urbansosiale problemer er basert på områdebaserte tiltak eller blandede nabolagsstrategier. Disse strategiene har også blitt mer gjeldende i Oslo, og bystyret vedtok høsten 2017 et eget politikkområde for utsatte områder i Oslo (Byrådssak, 176/17). I 2017 var flere innbyggere i Søndre Nordstrand aktive i media, med budskapet om å forlenge Oslo Sør-satsningen, og den ble i 2018 forlenget frem til 2026. Flere av de aktive beboerne var bosatt på Holmlia, og på bakgrunn av stedets historikk, sosiale utfordringer og omdømme har jeg gjennomført studien der. Områdesatsninger er tidsavgrensede og helhetlige ekstrainsatser i geografisk avgrensede områder med sammensatte utfordringer. Begrunnelsen for å bruke områdepolitikk er å sikre at ingen områder faller utenfor i arbeidet som gjøres for at Oslo skal bli en grønnere, varmere og mer skapende by med plass til alle (Oslo kommune, 2017).

Foreliggende forskning fra Norge er i hovedsak begrenset til rapporter om hva som er gjort underveis og i etterkant av satsningene. I områdeløftmetoden inngår beboermedvirkning, jeg ønsker derfor å rette fokus på beboerne som blir påvirket av politikken, og hvilke forståelser de har av områdeløft. Analysen er basert på 12 intervjuer med foreldre bosatt på Holmlia, som er gjennomført før Holmlia Syd ble valgt ut til å gjennomgå et områdeløft. Dette har bidratt til å få innsikt i forventninger beboerne har av områdeløftet, før det er lagt innhold i løftet. Oppgavens forskningsspørsmål er: *Hvordan beskrives Holmlia og det sosiale livet, er det en forståelse av at områdeløft kan endre stedet, og er det ulike forståelser blant beboerne?*

I analysen retter jeg først fokus på stedet, for å undersøke hvordan foreldrene oppfatter Holmlia i dag, og hvordan de lever sine liv der. På bakgrunn av stedsrepresentasjonene drøfter jeg foreldrenes forståelser av områdeløft, og hva de mener tiltaket kan gjøre for Holmlia. For å belyse datamaterialet er hovedteoriene Putnams forståelse av sosial kapital og Wacqants begrep om territoriell stigmatisering. Rammeverket er Bourdieus beskrivelse av det sosiale rom, og hvordan klassestrukturene kan overføres til det fysiske rom. Putnam definerer sosial kapital som en funksjon av samfunnet, hvor sosiale nettverk karakteriseres av tillit, gjensidighet og sosial deltakelse. ”Bonding” (sammenbindende) sosial kapital og ”bridging” (brobyggende) sosial kapital forstås som viktig i utsatte nabolag. Wacquants begrep territoriell stigmatisering, om hvordan skadelige representasjoner av rom produseres og

utnyttes i maktfeltet på måter som endrer sosial identitet, strategi og struktur, sees i sammenheng med foreldrenes opplevelser av å bo på Holmlia.

Det første analysekapittelet er en beskrivelse av bostedskvaliteter og hvordan den sosiale kapitalen kommer til syne i foreldrenes liv på Holmlia undersøkes. Den territorielle stigmatiseringen legger føringer på foreldrenes stedstilhørighet, og gjennom beskrivelser av møteplassene på Holmlia drøftes de sosiale utfordringene. I det andre analysekapittelet diskuteres foreldrenes ønsker og forståelser av et områdeløft på bakgrunn av stedspresentasjonen som kom frem i det foregående analysekapittelet.

Studien viser at stedskvalitetene foreldrene beskriver er i større grad et ideal enn hva som utspiller seg i deres liv på Holmlia. På bakgrunn av at naboene i borettslaget har like ressurser og landbakgrunn viser studien at Holmlia er mikrosegregert, og at en bonding sosial kapital er sterkere enn en bridging sosial kapital. Det er gjennomgående at foreldrene må forsvare hvorfor de er bosatt på Holmlia, og studien finner at både dem selv og deres barn opplever å bli territorielt stigmatisert. Analysen viser at den territorielle stigmatiseringen knyttes til en urettferdig fremstilling i media og til sosiale utfordringer på Holmlia. Studien finner at områdeløft forstås som å kunne endre det dårlige omdømmet i seg selv, men også gjennom møteplasser bedre sosiale utfordringer. Foreldrenes beskrivelser av områdeløft synliggjør deres ulike ressurser og kunnskaper. Studien viser på den ene siden at middelklasseforeldrene begrunner områdeløftet i tråd med myndighetene, og argumenterer med forskning. På den andre siden begrunner og argumenterer arbeiderklasseforeldrene for et områdeløft ut fra sine egne erfaringsrammer. Områdeløftet tillegges håp, samtidig viser studien at politikken forstås som at kommunen kan forsvare at de tar tak i levekårene, som et mål på ulikhet.

Forord

Denne oppgaven har tatt meg igjennom en svært læringsrik periode, og nå er jeg på vei ut av ”Blindernbobla”. Det er mange som skal takkes for at dette arbeidet nå er gjennomført. Feil og mangler i oppgaven er mine egne.

Aller først vil jeg takke mine informanter som ville intervjues til denne studien. Uten dere hadde jeg ikke kunnet gjennomført dette arbeidet.

En stor takk rettes til min hovedveileder Jørn Ljunggren for gode konstruktive tilbakemeldinger og motivasjon gjennom hele perioden. Din støtte og engasjement for prosjektet har vært viktig. Stor takk også til min biveileder Per Gunnar Røe for viktige tilbakemeldinger og verdifull innsikt i et ukjent felt.

Jeg vil også takke Bengt Andersen for gode samtaler som har gitt meg viktige perspektiver på områdeløft, både høyt og lavt. En takk rettes også til Dara for å ha satt meg i kontakt med foreldre på Holmlia. Takk til Osloforskning for stipend.

Mine medstudenter må takkes, uten dere hadde ikke denne studietiden blitt så bra. Ekstra takk til Johanne for lunsjer og turer, og Emilie for at vi fulgte hverandre helt i mål.

En stor takk skal rettes til mine venner som engasjert har pratet om områdeløft og Holmlia, men særlig skal dere takkes for at dere har dratt meg ned på jorda når det har trengtes.

Familien vil jeg også takke for å ha oppmuntret meg og kommet med gode ord til siste slutt.

Den siste jeg vil takke er Even, du er helt enestående. Tusen takk for uvurderlige gjennomlesninger, og at du har holdt ut med all prat om områdeløft. Årene som studenter er nå over, det er også tiden i Lillehammer, Bergen og Trondheim, men Oslo består.

28.10.2017

Marie Sannæss Hoelseth

Innholdsfortegnelse

1	Områdestrategier	1
1.1	Problemstillinger	3
1.2	Oppgavens struktur.....	3
1.3	Begrepsavklaringer	4
1.3.1	Segregering.....	4
1.3.2	Nabolagseffekter.....	5
1.3.3	Gentrifisering.....	6
2	Fra drabantby til områdeløft	7
2.1	Drabantbyen	7
2.1.1	Holmlia på 1980-tallet	8
2.2	Holmlia 1992.....	9
2.2.1	Bomiljøtjenesten.....	10
2.3	Holmlia 1992-2007.....	11
2.4	Oslo Sør-satsningen 2007-2017	12
2.4.1	Holmlia bibliotek.....	13
2.5	Områdepolitikken.....	14
2.5.1	Områdeløft	16
2.5.2	Metodikken fra Groruddalssatsingen	16
2.6	Ny Oslo Sør-satsning 2018-2026.....	19
3	Teori og tidligere forskning	21
3.1	Sosiale og fysiske rom.....	21
3.2	Sosial kapital.....	22
3.3	Stigma	24
3.4	Tidligere forskning	27
3.4.1	Sted og nabolag	27
3.4.2	Områdebasert politikk.....	29
3.4.3	Områdesatsninger	31
	Forskning fra Sverige og Norge.....	33
4	Metode og data	37
4.1	Utvalg.....	37
4.1.1	Områdeavgrensning.....	38
4.1.2	Avgrensning og rekruttering av informanter	40
4.1.3	Beskrivelse av utvalget	42
4.1.4	Begrensinger ved informantgruppen	43
4.2	Intervjuene	44
4.2.1	Gjennomføring av intervjuene.....	45
4.3	Analysearbeidet.....	47
4.4	Etiske betraktninger	48
4.4.1	Informert samtykke	48
4.4.2	Konfidensialitet.....	49
4.4.3	Reliabilitet.....	49
5	Stedet Holmlia	50
5.1	Holmlia.....	50
5.1.1	Samhold.....	51

5.1.2	Borettslaget	53
5.1.3	"Rom for alle"	54
5.2	Slår samholdet sprekker?	55
5.2.1	Det delte Holmlia.....	55
5.2.2	Botid trekker skiller	59
5.3	Territoriell stigmatisering.....	60
5.3.1	Egne erfaringer	62
5.3.2	Barnas opplevelser	64
5.4	Møteplasser	65
5.4.1	Arenaer for samhandling.....	66
5.4.2	Attraktive møteplasser	70
6	"En skapende by med plass til alle"	74
6.1	En løsning på utfordringene.....	74
6.1.1	Sosiale utfordringer	76
6.2	Redusere den territorielle stigmatiseringen	81
6.3	Forståelser av områdeløftet.....	85
6.4	Områdeløftets gjennomføring	88
7	Områdeløft til Holmlia.....	93
7.1	Oppgavens funn.....	93
7.2	Implikasjoner av områdeløft	96
7.3	Begrensninger og videre forskning	97
	Litteraturliste	99
	Vedlegg / Appendiks	103

1 Områdestrategier

I denne oppgaven skal jeg undersøke det politiske tiltaket områdeløft i et ”sosialt ulikhetsperspektiv”. Sosial ulikhet i byer er gjerne knyttet til områder og segregasjon. Sammenhengen mellom sosial og geografisk avstand har lenge vært et hovedtema i den urbane sosiologien, samt i samfunnsgeografien. Politikk og tiltak for å bedre forholdene i avgrensede områder har vært et viktig virkemiddel, samtidig er dette et omdiskutert virkemiddel. Tiltaket er en del av det man i Norge har kalt *områdesatsninger*, eller *områdebaserte strategier*. I 2017 vedtok bystyret et eget politikkområde for utsatte nabolag, som vitner om at bystyret har troen på dette virkemiddelet (Byrådssak, 176/17). Den områdebaserte politikken lanseres av sentrale, regionale og lokale myndigheter i Europa, med målsettingen om å fremme økonomisk vekst og bekjempe byforfall og fattigdom (Decker et al., 2003 i Andersson, 2006 :787). I de fleste land innehar de urbane utviklingsprogrammene både fysiske og sosioøkonomiske tiltak, for å gjøre noe med levekårene, som mål på ulikhet.

I Oslo er eksempler på områdebasert innsats Handlingsprogrammet for Oslo indre øst (1997-2006), Groruddalssatsningen (2007-2016, og forlenget med 10 nye år frem til 2026), Oslo Sør-satsningen (2007-2017, fra 2018 forlenget frem til 2026) og Tøyen- og Grønlandssatsningen (2014-2020). Metoden for denne politikken har som mål å endre fysiske og sosiale utfordringer i det som beskrives som «utsatte nabolag». Med utgangspunkt i at områdesatsninger vedtas og gjennomføres med bevilgninger fra staten ønsker jeg å fokusere på dem som påvirkes av satsningen, nemlig innbyggerne. Det er dem tiltakene er for, og metoden inkluderer dem gjennom beboermedvirkning. Jeg ser det derfor som viktig å undersøke hva beboeres meninger er om tiltaket, og hva de tenker det kan gjøre med bostedet deres. Denne tilnærmingen kan tilføre nye forståelser av hva det politiske tiltaket kan bidra med for beboerne, og skape en større innsikt i hvem som definerer hva som trengs i utsatte nabolag.

Jeg har valgt å undersøke beboeres meninger om områdeløft på Holmlia. Dette er et område i bydelen Søndre Nordstrand, og på bakgrunn av levekår og bomiljø kan området forstås som å være utsatt. Bydelen har som nevnt over hatt en satsing i perioden 2007-2017, og i mars 2018 ble det vedtatt en ny satsingsperiode frem til 2026. På bakgrunn av Oslo kommunes *Faktaark om befolkning, levekår og bomiljø* i Søndre Nordstrand med tall fra 2016, vil jeg gi en presentasjon av området Holmlia. Oslo kommune deler området inn i delbydelene Holmlia Syd

og Holmlia Nord, og tallene gir innsikt i delbydelenes befolkningssammensetning, levekår, bomiljø og flyttetendenser.

Delbydelene Holmlia Syd og Nord skiller seg ut både fra bydelen og fra Oslo kommune, med en lav økning av befolkningen. Holmlia Syd trekkes frem som en av få delbydeler i Oslo som ved inngangen til 2016 hadde lavere folkemengde enn fem år tidligere. På bydelsnivå er alderssammensetningen preget av større andeler barn og ungdom enn i byen for øvrig. Bydelen har lavere andeler unge voksne enn i Oslo i alt, noe som er vanlig for bydelene i ytre by. I delbydelen Holmlia Syd er 51 prosentpoeng barn under 16 år norskfødte av to innvandrerforeldre, og tilsvarende på Holmlia Nord er det 35 prosentpoeng. Under er en oversikt over befolkningssammensetningen i prosentpoeng.

	Holmlia Syd	Holmlia Nord
Innvandrere med kort botid (ankomst etter 2010)	6	4
Innvandrere med lang botid (ankomst i 2009 eller før)	29	22
Norskfødte med to innvandrere foreldre	20	14
Personer med en innvandrerforeldre	8	11
Øvrig befolkning	36	50

Levekårsindikatorer som er undersøkt er lav utdanning, redusert funksjonsevne, lav sysselsetting, dødsrater, fattigdom, trangbodddhet, ufullført videregående og høy andel ikke-vestlige med kort botid. Delbydelen Holmlia Syd scorer 73-83 prosentpoeng høyere enn bygjennomsnittet på indikatorene lav utdanning, fattige barnehusholdninger og ufullført videregående. Holmlia Nord scorer lavere enn Søndre Nordstrand bydel for stort sett alle indikatorer.

Holmlia Syd og Nord skiller seg ut fra resten av bydelen når det kommer til boligtype. Holmlia Syd består av 72 prosent blokkbebyggelse, 24 prosent av rekkehus og tomannsboliger og kun 4 prosent eneboliger. På Holmlia Nord bor 41 prosent i blokkbebyggelse, 58 prosent i rekkehus og tomannsbolig og kun en prosent i enebolig. I tillegg skiller disse to delbydelene seg ut når det kommer til eie- og leieforhold, særlig ved andels- og aksjeeier, hvor bydelen i sin helhet har 40 prosentpoeng. På Holmlia Syd er 69 prosentpoeng andels-/aksjeeier, mens på Holmlia Nord er det hele 89 prosentpoeng. Delbydelen Holmlia Nord har lavest flyttehyppighet, på 12

prosent. Til sammenligning flytter 20 prosent av Oslobefolkningen hvert år. Holmlia er det stedet med lavest utflytting de siste fem årene, med henholdsvis 0,7 prosentpoeng på Holmlia Nord og -1,0 prosentpoeng på Holmlia Syd. Denne gjennomgangen av Holmlia gir en innsikt i den fysiske og sosiale tilstanden til området i dag. Tallene viser at det er forskjeller mellom delbydelene Holmlia Syd og Holmlia Nord. Holmlia Syd har større sosiale utfordringer enn Holmlia Nord, og områdene har ulik befolkningssammensetning.

1.1 Problemstillinger

Jeg har valgt å gjøre min forskning på Holmlia, fordi området ligger i Søndre Nordstrand som skal gjennomgå en satsning, og fordi området kan beskrives som utsatt, på bakgrunn av tallene for levekår, som mål på ulikhet. For å undersøke det politiske tiltaket 'områdeløft' retter jeg fokus på hvordan beboere forstår tiltaket. På bakgrunn av at metoden innebærer beboermedvirkning vil jeg gi innsikt i hvem som involverer seg i områdeløftet i en tidlig fase, og hvem beboerne tenker bør involveres i gjennomføringen. Jeg er interessert i hva beboere tenker om tiltaket før noen planer og innhold er tillagt satsningen i bydelen og løft i delbydelen. Holmlia Syd har blitt valgt ut til å gjennomgå et løft etter jeg gjorde mine intervjuer, unntatt ett. Min hovedproblemstilling er: *Hvordan beskrives Holmlia og det sosiale livet, er det en forståelse av at områdeløft kan endre stedet, og er det ulike forståelser blant beboerne?*

For å undersøke beboernes forståelser av et områdeløft ser jeg det som viktig å først gi innsikt i hvordan beboerne beskriver stedet i dag, og hvilke utfordringer de mener stedet har. Derfor er spørsmålet for analysen i kapittel 5 på: *Hvilke stedsprentasjoner kommer til syne gjennom beboernes beskrivelser av Holmlia?* Etter denne analysen skal jeg i kapittel 6 diskutere forståelser av områdeløftet og svare på spørsmålene: *Hvordan forstår beboerne behovet for et områdeløft til Holmlia?* og *Hvilke forståelser av områdeløft kommer til syne, sett i sammenheng med myndighetenes beskrivelser?*

1.2 Oppgavens struktur

Før analysen av empirien følger tre kapitler. Kapittel 2 er en historisk kontekstualisering av området Holmlia gjennom områdestrategier som har blitt gjennomført på stedet fra det ble utbygget som en drabantby på slutten av 1970-tallet til det nå planlegges et områdeløft. Denne gjennomgangen gjør jeg for å få en forståelse av hvordan tilstanden til området har blitt til, og hva som har vært utfordringer til området oppigjennom. Siden fremlegges metodeverktøyet

som blant annet er utviklet fra Groruddalssatsningen, fordi den nye Oslo sør-satsningen skal bygge på den og erfaringer derfra, og avslutningsvis beskriver jeg planene for den nye Oslo sør-satsningen.

I kapittel 3 gjør jeg rede for det teoretiske rammeverket og tidligere forskning. Teoriene er det sosiale rom, sosial kapital og territoriell stigmatisering, som gir innsikt i hvordan geografien kan beskrive sosial ulikhet. Siden gir jeg en gjennomgang av tidligere forskning om sted, nabolag, områdepolitikk og forskning på områder som har gjennomgått områdebasert innsats. Metode og data legges frem i kapittel 4, hvor jeg begrunner valg av kvalitative metoder, gir en begrunnelse for område- og beboeravgrensningen, beskriver forarbeidet for å bli kjent med området, og rekruttering og gjennomføring av dybdeintervjuer. Til slutt går jeg i gjennom analysearbeidet og etiske betraktninger.

I kapittel 5 analyserer jeg empirien, og undersøker hvordan informantene beskriver Holmlia, både stedet, borettslaget og det sosiale livet sett i lys av teorier om sosial kapital og territoriell stigmatisering. I kapittel 6 drøfter jeg først informantenes forståelser av Holmlias utfordringer, og hvorfor et områdeløft er ønsket til området. Til slutt drøfter jeg beboernes innsikt i områdeløft og metoden, sett i lys av myndighetenes beskrivelse. I kapittel 7 gir jeg en oppsummering, og viser til funnene i oppgaven. Videre går jeg igjennom implikasjoner ved tiltaket områdeløft, før jeg til slutt drøfter begrensninger i undersøkelsen og tanker om videre forskning på områdeløft.

1.3 Begrepsavklaringer

Før neste kapittel vil jeg legge frem tre begreper som forstås som sentrale i forskning på områder og byer. Jeg vil først rede gjøre for *segregering*, deretter legge frem hvilken betydning nabolaget har for beboerne i forståelsen av *nabolagseffekter*. Til slutt redegjør jeg for begrepet *gentrifisering*, som ofte problematiseres som et utfall av områdebaserte strategier.

1.3.1 Segregering

Ulikhet mellom områder og byer, det som kalles for segregasjon, anses som problematisk og å motvirke den forstås som et legitimt mål for utjevningpolitikk (Brattbakk og Wessel, 2017 :339). I byer kommer samfunnets ulikhetsstrukturer særlig til syne, hvor den sosiale ulikheten får et tydelig og ofte fysisk uttrykk (Ljunggren og Andersen, 2017 :59). Essensen i

segregasjonsanalysen er spørsmålet om hvorvidt det finnes en konsentrasjon av, og atskillelse mellom, forskjellige grupper på ulike steder. I slike undersøkelser er det vanligst å analysere geografiske skiller mellom grupper definert ut fra etnisitet eller sosioøkonomisk plassering (Ljunggren og Andersen, 2017). Dersom et nabolag forstås som preget av enten store sosiale utfordringer eller et totalt fravær av slike, vil dette kunne påvirke både boligprisene og ressursene til de som flytter dit (og også de som flytter ut), og dermed føre til en mer ensartet befolkning. De sosiale vurderingene av nabolag etter hvem som bor der, kan føre til ulike former for stigmatisering. Dersom enkelte områder eller nabolag i særlig grad bærer preg av at bestemte grupper bor der, gir dette grunnlag for stereotypiske oppfatninger av nabolaget og av beboerne (Ljunggren og Andersen, 2017 :63).

1.3.2 Nabolagseffekter

Konteksteffekter, eller, nabolagseffekter, regnes som en retning innen nabolagsforskning. Oppvekstmiljøet for barn og unges utvikling er særlig knyttet til familien som den primære sosialiseringarenaen og skolen som den viktigste sekundære. Andre sekundære arenaer er nabolag og jevnaldrende venner, hvor nabolag forstås som et lokalt miljø med et eget sosialt ”klima”, en egen identitet og en egen infrastruktur (Brattbakk og Wessel, 2017 :340). Forskningen er entydig på at det er foreldrenes og familiens ressurser, altså deres sosiale bakgrunn, som har størst betydning for barn og unges livssjanser. Forestillingen om at bosted har betydning, anslår Brattbakk og Wessel (2017) å stå sterkt i befolkningen. Det kommer klartest til uttrykk når foreldre sterkt vektlegger kvaliteter ved oppvekststed og skole, samt barnas ve og vel i sitt valg av bosted (Brattbakk og Wessel, 2017 :341).

Nabolaget fremstår implisitt og eksplisitt som et sosialt felt der dårlige levekår (for eksempel svake skolepresentasjoner, kriminalitet, rusproblemer og sykdom) forsterkes. På den andre siden oppleves det som at blanding av sosiale og etniske grupper gir større toleranse, økt samhandling og utjevning av livssjanser (Brattbakk og Wessel, 2009 i Brattbakk og Wessel, 2017 :341). Det betyr at naboene eller nabolagets egenskaper (sosiale normer, skoler, grøntområder osv.) påvirker enkeltindivider i en positiv eller negativ retning når det gjelder for eksempel utdanning, helse, trivsel, rusmiddelbruk eller kriminalitet (Ljunggren og Andersen, 2017 :61). Etablerte tiltak for å oppnå sosialt blandede nabolag omfatter blanding av boligtyper, spredning av kommunale boliger og vanskeligstilte boligsøkere, byfornyelse og særlig områdebasert innsats. Effekter med rot i interne forhold i nabolaget kan oppstå når egenskaper,

adferd og holdninger hos ett eller flere individer innvirker direkte på deres naboer. Barn og unges adferd kan bli endret (til det bedre eller verre) gjennom kontakt med ungdom eller voksne i nabolaget som opptrer som rollemodeller, og endringene som følger omtales ofte som smitteeffekter (Brattbakk og Wessel, 2017 :343).

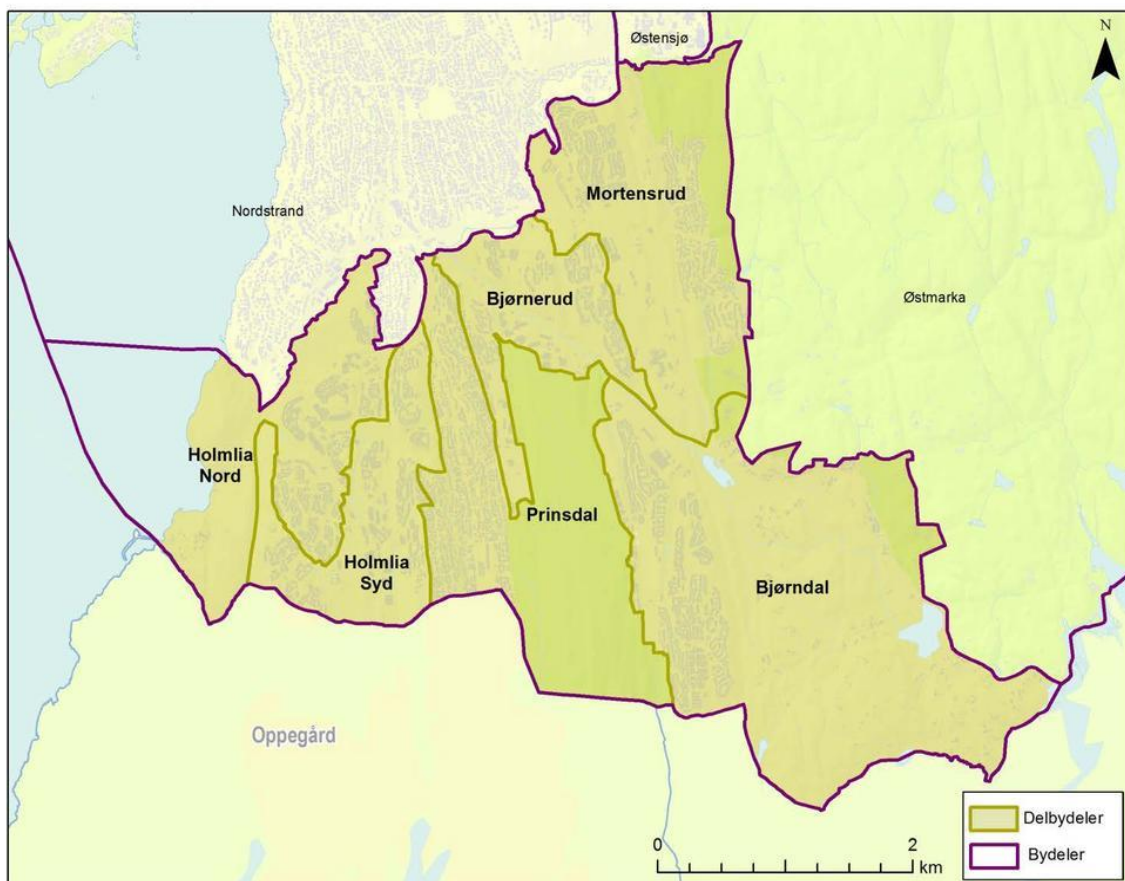
1.3.3 Gentrifisering

I litteraturen om områdebasert politikk problematiseres det om hvorvidt områdeløft kan føre til at områdene blir gentrifisert. Dette begrunnes i at områdene etter materielle og institusjonelle endringer oppfattes som mer attraktive, og at ressurssterke mennesker derav flytter inn. En gentriferingsprosess beskriver hvordan områder har gått fra å være primært bosatt av arbeiderklassen til å være mer blandet eller nesten dominert av middelklassen. Befolkningen endrer karakter, og dermed blir stedet endret og oppfattes som annerledes enn tidligere. Gentrifisering av enkelte områder forekommer, men de mer omfattende sosiale endringene virker vanskelig å få til når både befolknings sammensetningen og oppfatningen av området først er etablert, på bakgrunn av at oppfatningen av et område eller nabolag eksisterer ikke bare hos byens vanlige befolkning, men også hos myndighetene, byplanleggere og arkitektene (Ljunggren og Andersen, 2017 :61).

Et eksempel fra Oslo er Tøyen, som flere byforskere hevder er i ferd med å gentrifieres (Huse, 2014; Ruud, 2003; Sæter og Ruud, 2005 i Andersen, Brattbakk og Dalseide, 2017 :190). Tøyen sies å endre karakter fra å være et område bebodd av ”arbeiderklasse” og ”ikke-vestlige innvandrere” med lokale lag og organisasjoner som gjenspeiler deres behov og interesser, til et område for unge voksne fra middelklassen. Samtidig er gentriferingsprosessen saktegående, da det fortsatt er utstrakt barnefattigdom og trangboddhet i området, som kobles til synlig ungdomskriminalitet (Andersen, Brattbakk og Dalseide, 2017 :196).

2 Fra drabantby til områdeløft

I dette kapitlet vil jeg gjøre en historisk kontekstualisering av studien, for å forstå utviklingen av Holmlia, og hvorfor området nå står ovenfor et områdeløft. Holmlia er et boligområde i bydelen Søndre Nordstrand, og grenser til etablerte boområder. I nord og øst grenser området til Ljan og Hauketo, i sør mot Oppegård kommune og i vest avgrenses området av Mosseveien og Oslofjorden, se *kart 1*. Etter lesning om Holmlia har jeg kommet over flere tiltak som inneholder lignende grep som et områdeløft. Med utgangspunkt i disse tiltakene gjør jeg en gjennomgang av Holmlias utvikling fra drabantbyutbygging på slutten av 1970-tallet, til i dag med områdeløft i delbydelen Holmlia Syd.

Kart 1. Delbydelene Holmlia Nord og Holmlia Syd i Bydelen Søndre Nordstrand (Oslo kommune)

2.1 Drabantbyen

Et av tiltakene fra opprustningen av Norge etter andre verdenskrig var de såkalte drabantbyene, som ble utbygd i eller omkring flere av de store norske byene. I Oslo var dette områder i utkanten av sentrum, for det meste sør-øst i byen, med unntak av Hovseter. Drabantbyene ble

særlig utbygget av Oslo Bolig- og Sparelag (OBOS). Den gang var disse boligene svært moderne og attraktive for de som bodde i gamle bygårder øst i sentrum. Drabantbyene var kjennetegnet av at man bodde høyt og tett, og at de viktigste fasilitetene skulle være i gangavstand. Lambertseter, som stod ferdig i 1953, blir regnet som den første utbygde drabantbyen i Norge (Benum, 2015).

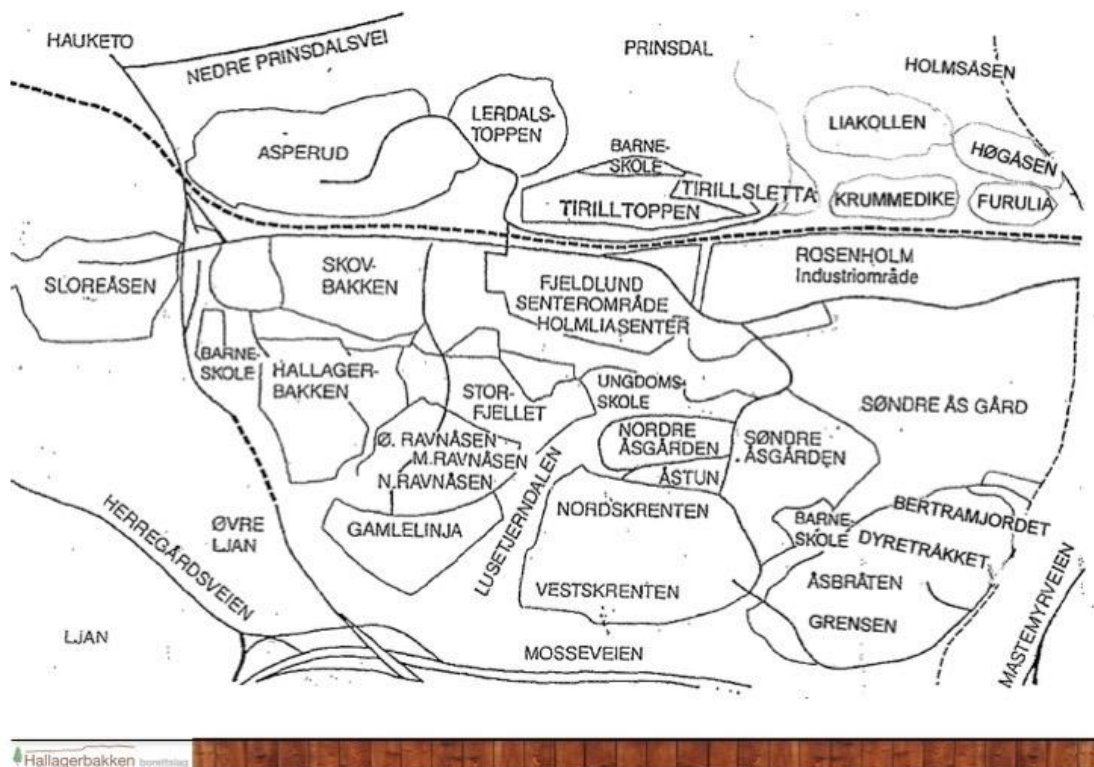
Utbyggingen av Holmlia startet på slutten av 1970-tallet, og de første innflytningene fant sted i 1981 (Nordahl, 1992). Utbyggingen av Holmlia representerte noe nytt innen drabantbyutbyggingen, fordi i de foregående hadde politikere, arkitekter og byplanleggere vært enige om å bygge så mange funksjonelle boliger så billig og effektivt som mulig, som var begrunnet politisk, sosialt og kulturelt. Den borgerlige valgseieren i kommunevalget i 1975 resulterte i en omlegging av utbyggingspolitikken fra massiv blokkbebyggelse til en likefordeling av lavhus og blokker, grender, natur og trafikksikkerhet. Holmlia ble det første store utbyggingsområdet hvor dette skulle prøves ut i praksis (Hansen og Guttu, 1998).

2.1.1 Holmlia på 1980-tallet

I 1985 var Holmlia Oslos nyeste drabantby, og Søndre Nordstrand var det siste store utbyggingsfeltet i Oslo på den tiden (Sæterdal og Farner, 1985). Det var beregnet at Holmlia skulle få omtrent 12 - 14.000 innbyggere når området var ferdig utbygd; i 1985 hadde omtrent halvparten av denne befolkningen flyttet inn i området. Holmlia ble beskrevet som drabantbyer flest: Et sted med høy prosentandel unge familier i etableringsfasen. Det var et markert innslag av innvandrere, ca. 10% av befolkningen tilhørte denne gruppen.

Utbyggingen av Holmlia-området foregikk kun i regi av Boligkooperasjonen. Feltene var delt mellom OBOS og Ungdommens selvbyggerlag (USBL). Det var viktig at området ble bygget ut av OBOS og USBL, fordi beboerne var med fra begynnelsen og etablerte nettverk og bomiljø i bydelen (Sæterdal og Farner, 1985 :6). De hadde tro på at det ville bli en fin bydel, med tanke på variert bebyggelse, fullstendig trafikkseparering, fine uteområder og rask kommunikasjon med toget til Oslo sentrum. Det var forholdsvis høyt prisnivå på boligene, som i hovedsak rekrutterte en ”ressurssterk” befolkning, som man antok ville føre til forholdsvis høy aktivitet i bomiljøet. I tillegg var det en stor gruppe som gjennom forskjellige instanser fikk tildelt bolig der. Sæterdal og Farner (1985) påpeker at det kunne ligge an til et klassedelt bomiljø. Dette vil jeg komme tilbake til i analysen av Holmlia i dag.

Borettslagene har stått sterkt på Holmlia, og det virker som de fortsatt gjør det i dag, i kart 2 er det en oversikt over borrettslagene på Holmlia. På 80-tallet utførte en vaktmestersentral ulike oppgaver for flere borettslag i området, og fikk etter hvert andre oppgaver, fordi man så nødvendigheten av å tilrettelegge for sosiale tiltak. På bakgrunn av dette opprettet man det de kalte *Nærmiljøprosjektet* (Sæterdal og Farner, 1985). Begrunnelsen var å opprette nær kontakt med beboerne, frivillige foreninger og kommunen, og ble finansiert av 25 borettslag og sameier. Samtidig ble det vedtatt i bystyret at Søndre Nordstrand skulle bli prøvebydel i forsøket med desentralisert kommuneadministrasjon, for økt deltakelse fra lokalbefolkningen i politiske beslutninger. I den forbindelse ble nærmiljøprosjektet trukket frem som viktig for å bidra til større aktivitet i nærmiljøet. Nærmiljøprosjektet fikk midler ut 1985, mens forsøksperioden for prøvebydelene varte ut 1986 (Sæterdal og Farner, 1985).

Kart 2. Borettslagene på Holmlia Nord og Holmlia Syd (Hallagerbakken Borettslag)

2.2 Holmlia 1992

I 1992 bestod området av i overkant 3500 leiligheter og ca. 10.000 beboere. OBOS sto for ca. 2500 boliger, mens USBL sto for ca. 1000 leiligheter, og utbyggingen fortsatte. Holmlia var et

resultat av en gjennomarbeidet planprosess hvor kommunene ønsket å unngå mange av problemene man hadde opplevd i andre drabantbyer i Oslo. Holmlias fysiske utforming, med lavblokker og rekkehus i klynger med grøntområder rundt, fremsto langt mer tilpasset idealene for kriminalitetsreducerende utforming enn mange andre bydeler med tilsvarende utbyggingshistorikk og størrelsesorden (Nordahl, 1992).

På Holmlia senter var det bibliotek og samfunnshus, og en politipost. OBOS hadde eget avdelingskontor i området. På senteret fantes det dagligvareforretning, skoforretning, klesbutikk, utstysforretning, blomsterbutikk, leketøysbutikk, parfymeri, bakeriutsalg, postkontor, frisør og kiosk. Det fantes også en minibank på senteret og en kro. I tillegg var det en dagligvareforretning i ett av borettslagene, samt et gatekjøkken i ”kommunehuset”. Senteret forstås som å ha for lite tilbud til å være et senter for 11.000 mennesker. Samtidig antas det vesentlig handelslekkasje til Oslo sentrum og omkringliggende sentre. Til sammenligning har fasilitetene og tilbudene endret seg fra 1992. Holmlia senter består, og bærer preg av å være en bygningsmasse fra 1982. Senteret har fortsatt et bibliotek og minibank, men politiposten ble stengt i 2015, og åpnet aldri igjen. Fra 2007 var politiposten kun bemannet mellom klokken 12-20 på onsdager (Inderhaug, 2018). Utvalget av forretninger er mindre i dag, men det har kommet en bokhandel og vinmonopol. OBOS har ikke lenger eget avdelingskontor, men det finnes et meglerkontor der. Den antatte handelslekkasjen kan med dette stadfestes, 26 år senere.

2.2.1 Bomiljøtjenesten

I rapporten *Kriminalitetsforebyggende tiltak på Holmlia: en studie av sosialt miljø, utrygghet og kriminalitet i et boligområde i Oslo*, hadde Sameiet Holmlia Vaktmestersentral søkt om en empirisk studie av området (Nordahl, 1992). Rapporten gir innsikt i utrygghet blant beboerne på Holmlia og vekttertjenestens rolle, som var ment å være direkte anvendbar for å forebygge kriminalitet og skape økt trygghet. Undersøkelsen hadde to hensikter: å gi et bilde av hvor utsatt området faktisk var og gi en vurdering av tiltaket, vekttertjenesten, som beboerne har satt i gang, for å redusere frykten for kriminelle hendelser innenfor boligområdet.

Holmlia Vaktmestersentral og den lokale politiposten gikk sammen med Securitas for å utvikle innholdet i bomiljøtjenesten. I 1992 var 23 av 28 borettslag fra hele Holmlia med i ordningen, som inkluderte to USBL-borettslag. Bomiljøtjenesten skiller seg fra andre oppdrag fordi kontakten med beboerne er mer omfattende. Modellen det arbeides etter var utviklet i nær

dialog med politiposten i området, Holmlia Vaktmestersentral og Securitas. Den overordnede hensikten med å gå inn i en ordning med Securitas var å styrke beboernes opplevelse av trygghet. Trygghet skulle omfatte både trygghet for liv og helse og trygghet for eiendom (Nordahl, 1992).

To begreper sto i fokus i tilnærmingen til vektorordningen: sosial kontroll og trygghet. Holmlia Vaktmestersentral tok initiativet til vektorordningen for å styrke den sosiale kontrollen mellom beboerne i området. Den uformelle sosiale kontrollen var de særlig opptatt av, hvor ideen om å sette inn tiltak som kan bevare et miljø, sto sterkt i argumentasjonen. I idegrunnlaget bak vektorordningen settes det likhetstegn mellom forekomsten av sosial kontroll og trygghetsopplevelse hos beboerne. Det tenkes at vekternes inngripen i konkrete situasjoner skal bidra til å støtte opp om normer, som å ta vare på omgivelsene, ikke sjenere personer og ta ansvar for situasjoner hvor normer brytes. I studien kom det frem at det uformelle sosiale fellesskapet med naboene preget Holmlia, og de kriminelle hendelsene på Holmlia forsterket denne typen kontakt (Nordahl, 1992).

2.3 Holmlia 1992-2007

I perioden etter rapporten fra 1992 ser det ut til å ikke være noen lignende prosjekter på Holmlia. Nærmiljøprosjektet fikk leve videre, med beboernes engasjement. Dette resulterte i at Holmlia Nærprosjekt ble etablert som en stiftelse 17. desember 1992, hvor fire borrettslag står bak (Nordahl, 1992). Stiftelsen fikk dette hovedmålet: å skape et trygt og attraktivt bomiljø, styrke identitetsfølelsen til området, samordne og arbeide frem fellesskapsløsninger mellom privatperson, organisasjoner og offentlige instanser (Stiftelsen Holmlia Nærmiljø, 2017). I dag er det et Nærmiljøsentert ved borettslaget Hallagerbakken.

Holmlia er spesielt kjent i mediene for en hendelse fra starten av 2000-tallet, som virker å ha definert området i all ettertid. Den 26. januar 2001 blir den norsk-afrikanske gutten Benjamin Hermansen drept av en gruppe nynazister på Holmlia. Tre personer, med tilknytning til det nynazistiske miljøet Boot Boys, ble dømt til 18, 17 og 3 års fengsel for drapet (Midtbøen og Rogstad, 2010). I etterkant av drapet ble det arrangert et fakkeltog, som samlet både majoritets- og minoritetsgruppene, og var det nest største i fredstid, med 40 000 tilstede. Midtbøen og Rogstad (2010) understøtter drapet som å være rasistisk motivert med den klassiske definisjonen av rasisme: som en ideologisk forestilling om et hierarki av menneskeraser. I

kjølvannet av Benjamin-drapet oppsto det flere demonstrasjoner over hele landet og et stort antirasistisk engasjement (Midtbøen og Rogstad, 2010).

På dagen ti år etter har Aftenposten en sak om drapet, og tre nære venner av Hermansen sier da ”Benjamin ble borte for 10 år siden. Men rasismen som tok ham fra oss eksisterer fortsatt. Glem ikke det.” Etter Benjamins død følte vennene at tryggheten på Holmlia forsvant med nynazistenes inntog. Stedet hvor alle kjente alle var blitt infisert av noe de ikke ønsket der. Følelsen av utrygghet ble raskt omgjort til samhold og støtte, både lokalt og nasjonalt (Storfjell, 2011).

2.4 Oslo Sør-satsningen 2007-2017

I 2007 ble et nytt tiltak for bydelen og Holmlia igangsatt, Oslo sør-satsningen. Den kom i stand etter initiativ fra Søndre Nordstrand bydelsutvalg. Det var et samarbeid mellom stat og kommune som gikk sammen for å bedre levekårene på Søndre Nordstrand. Dette prosjektet varte i ti år og ble avsluttet i 2017. Initiativet kom til med bakgrunn i at bydelen hadde mange av de samme levekårsutfordringene som Oslo indre øst og Groruddalen (Ruud og Vestby 2011). Formålet med satsingen var å fremme integrering og inkludering, samt å bedre folkehelsen og bomiljøene i bydelen. Hovedmålet i satsingen var utformet etter fem innsatsområder: Oppvekst, deltakelse og medvirkning, kvalifisering til og deltakelse i arbeidslivet, kultur og nærmiljø, og til slutt folkehelse. En av målsettingene var å engasjere lokalbefolkningen til stedsutvikling og styrking av lokalsamfunnet. Befolkningen ble oppfordret til å komme med forslag til tiltak som kunne støttes av satsingen (Ruud og Vestby 2011 :13).

Til sammenligning med tiltak fra 80- og 90- tallet, som hadde en sterk forankring i borettslagene, var Oslo sør-satsningen for det første større, med mer statlig støtte. For det andre hadde det kommet til mange tiltak som eksisterte utenfor og på tvers av borettslagene. Likevel hadde tiltakene en fellesbetegnelse: en engasjert og delaktig befolkning med initiativ. I NIBR-rapporten ”Utvikling av Søndre Nordstrand” undersøkes deltakelse og medvirkning fra innbyggerne. På Holmlia har det kommet til flere tiltak og grupper, blant annet Holmliainitiativet, Treffpunkt Holmlia, Åpent hus, Byverkstedet, Unge Holmlianere, Barne- og ungdomssenteret på Holmlia (BUSH), Holmlia Sportsklubb og den tidligere nevnte Stiftelsen Holmlia Nærmiljø, som er en del av frivillighetssentralen (Ruud og Vestby, 2011).

NIBR-rapporten viser at Søndre Nordstrand har et mangfoldig foreningsliv. I 2011 var det registrert ca. 20 idrettsforeninger, 19 som driver med kor eller musikk og 11 innvandrerforeninger. I tillegg var det 30-40 religiøse foreninger, interesseforeninger og hobbyklubber. Ruud og Vestbys (2011) undersøkelse viser at flere sosiale foreninger og møtesteder har kommet til de siste årene. På bakgrunn av dette spør de om det faktisk er behov for flere nye foreninger eller om det heller bør satses mer på rekruttering, drift og innhold i de foreningene som er etablert (Ruud og Vestby, 2011 :50-51).

I sin undersøkelse finner de et indre samhold, og de foreslår at en medvirkende forklaring på det kan være at Søndre Nordstrand, og særlig Holmlia, opp gjennom årene har vært gjenstand for mye negativ medieomtale og at bildene som tegnes av bydelen har i stor grad vært negative. De intervjuede medgir at det har vært en del bråk, men understreker at dette har endret seg til at det nå er et langt bedre klima (Ruud og Vestby 2011 :74). De forstår det som at Holmlia har en særlig stedsbasert samhörighet. Ifølge informantene er etnisitet mer avgjørende på Mortensrud og Bjørndal, ”hvor arabere holder sammen og somaliere holder sammen”. Når mulige forklaringer til samholdet på Holmlia utdypes blir enkelthendelser som Benjamin-drapet trukket frem som en klar betydning. En informant uttalte: ”det økte samholdet!” (Ruud og Vestby, 2011 :75).

2.4.1 Holmlia bibliotek

I rapporten til Ruud og Vestby (2011) kommer det frem at biblioteket har en viktig funksjon som møtested og går for å være ”limet i lokalmiljøet” på Holmlia (Ruud og Vestby :46).

I perioden 2009-2010 opplevde biblioteket misbruk av møtestedet, og fikk i 2010 Den norske arbeidsmiljøprisen for sin håndtering av dette (Ettung, 2010). Misbruket handlet om at flere brukte stedet som varmestue og som rom for salg av narkotika. Det ble et attraktivt område å oppholde seg i skjul, og unge mennesker helt ned til 15-16 årsalderen var involvert. De ansatte prøvde først å håndtere saken selv, men da barna ikke turte å oppsøke biblioteket ble politiet kontaktet. Siden har biblioteket hatt god kontakt med dem, og de kom ofte innom enten sivilt eller i uniform.

Kriminalitet ser ut til å være en gjennomgående utfordring på Holmlia. Det var trukket frem i tiltakene på 80- og 90-tallet, det var problematisert i Oslo sør-satsningen, og i forbindelse med

planlegging av områdesatsning til Søndre Nordstrand blir ungdomskriminaliteten trukket frem som en av de sosiale utfordringene. Bydelen og Holmlia forstås også å ha andre sosiale problemer, blant annet fattigdom og lav sysselsetting. Oslo kommune, og staten, ønsker å bøte på noen av disse utfordringene og den foretrukne måten å gripe fatt i det på er områdepolitikken. Den overordnede politikken for bydelen er en områdesatsning og for mindre områder gjennomføres områdeløft. Jeg vil nå gjøre rede for denne politikken.

2.5 Områdepolitikken

Oslo sør-satsningen inngår i Oslo kommunes områdesatsninger. Videre vil jeg gå inn i hvordan Oslo kommune definerer områdesatsninger, og hvordan metodene er utviklet. Områdesatsning blir definert som en generell betegnelse for tidsavgrensede og helhetlige ekstrainsatser i geografisk avgrensede områder med sammensatte utfordringer. En områdesatsning kan inneholde flere områdeløft, som blir beskrevet som innsatser i et lokalområde som er på størrelse med en delbydel. Områdeløft følger en metodikk som Oslo kommune har utviklet i samarbeid med Husbanken i forbindelse med Groruddalssatsingen (Christensen, 2016).

Høsten 2017 vedtok bystyret et eget politikkområde for utsatte områder i Oslo (Byrådssak 176/17). Denne politikken skal sørge for at negativ utvikling i byens områder fanges tidlig opp, og at det raskt iverksettes treffsikre tiltak som kan bidra til positiv utvikling i de aktuelle områdene. I tillegg skal områdepolitikken være forebyggende, som forstås at man blant annet i planlegging av fremtidige byutviklingsområder ser på langsiktige sosiale konsekvenser av byutvikling og boligpolitikk. Det påpekes at dette politikkområdet vil gi byrådet et samlet, tverrsektorielt grep for å følge opp de mest utsatte lokalområdene i Oslo.

Hovedmålet for områdepolitikken er tilsvarende som den er definert i Håndbøkene fra Groruddalssatsningen, den skal bidra til at alle lokalområder i Oslo oppleves som gode og trygge steder å bo og vokse opp (Christensen, 2016). For å opprettholde målet legges det frem tre strategier: For det første å etablere et system som skal følge med på utviklingen i alle lokalområder i Oslo. Siden å gjennomføre helhetlige og koordinerte innsatser i særlig utsatte lokalområder. Til slutt å motvirke en fremtidig negativ utvikling i andre etablerte eller nye boligområder (Byrådssak 176/17 :2).

I vedtaket om en egen områdepolitikk heter det: ”Områdepolitikken skal supplere ordinære tilbud og tjenester og sikre at ingen områder faller utenfor i arbeidet som gjøres for at Oslo skal bli en grønnere, varmere og mer skapende by med plass til alle”. Videre i vedtaket står det, ”Byrådet ønsker å redusere de sosiale og økonomiske forskjellene i Oslo slik at alle får like muligheter”. Med dette byrådet har denne politikken kommet til, og det virker å være en felles konsensus om denne metoden, både fordi politikerne vedtar det som et nytt politisk område, og fordi deler av befolkningen støtter opp om metoden. Områdene som gjennomgår områdesatsninger går under beskrivelsen utsatte lokalområder. De sammensatte utfordringene til disse områdene knyttes til både fysiske og sosiale forhold.

Utfordringene kan dreie seg om alt fra trafikkbelastninger, nedslitte uteområder og få private og offentlige tilbud, til stor inn- og utflytting, ustabile sosiale nettverk, utrygghet og mangel på gode møteplasser. Områdene kjennetegnes i tillegg av en konsentrasjon av ulike former for levekårsproblematikk. Erfaringsmessig har de utsatte områdene i Oslo hittil også hatt en relativt høy andel innbyggere med innvandrerbakgrunn. Slike områder risikerer å komme inn i nedadgående spiraler som fører til at områdene over tid sakker ytterligere akterut i forhold til resten av byen (Byrådssak 176/17 :2-3).

I arbeidet med områdesatsningene legges det vekt på at prioriterte tiltak skal leve videre etter programperiodens slutt og skal kunne fortsette uten prosjektmidler, noe som er et overordnet mål i satsingen (Ruud og Vestby, 2017 :16). Om dette har blitt opprettholdt i tidligere satsninger i Oslo har blitt diskutert og debattert av innbyggere, og blitt vurdert som lite tilfredsstillende. I debattinnlegg av både befolkning og fagpersoner har fysiske tiltak blitt trukket frem som et bilde på hvordan Oslo kommune har gjennomført områdesatsningene. Synlige tiltak som «verdens største lampe»¹ og utkikkstårn på Stovner til utsmykninger på fasader og populære utesteder på Tøyen² blir henvist til med et negativt fortegn. Tiltakene

¹ Forfatteren Zeshan Shakar debuterte i 2017 med boken *Tante Ulrikkes vei*. Boken er en oppvekstroman fra Stovner med to fortellere, Jamal og Mo. De gir begge en beskrivelse av lampen. Mo forteller om forventningene under avdukingen og bydelsdirektørens beskrivelse av lampen ”Som et symbol på en ny start” (:252). Jamal forteller at lampen sluttet å lyse, og at ”det har blitt den nye steden liksom. Masse folk går der for å keefe” (:294). Bildet Shakar maler av lampen viser en mistro til tiltak gjennom Groruddalssatsningen, noe som også er et gjennomgående tema i boken.

² 27. november 2017 ble Brennpunktdokumentaren ”Norske tilstander” vist på NRK. Brennpunkt-redaksjonen undersøkte Tøyenløftet, på bakgrunn av at etter 4 år var det brukt 140 millioner kroner. De beskriver at området har blitt hipt med kunstneriske fasader og nye populære utesteder. Samtidig viser statistikken at barnefattigdommen og ungdomskriminaliteten har gått opp. Dokumentaren gir ingen svar, men problematiserer tiltakene som har blitt gjennomført, og hvem det er for.

forstås som å ikke gagne den delen av befolkningen som faktisk trengte, og fortsatt trenger å bli satset på. Byrådslederen Raymond Johansen og byråd for byutvikling Hanna E. Marcussen har i kjølvannet av kritikken forsvart områdesatsningene i avisartikkelen ”Vi satser på de som trenger det mest” (Johansen og Marcussen, 2017).

2.5.1 Områdeløft

Områdeløft inngår i områdesatsninger, som er geografisk avgrenset til en delbydel eller deler av en kommune. Oslo kommune beskriver et områdeløft som en ekstraordinær, tverrfaglig, koordinert og tidsbegrenset innsats (Oslo kommune, 2017). Områdene som gjennomgår områdeløft har større sosiale-, fysiske- og levekårutfordringer enn andre steder. Målet er at alle steder i kommunen skal oppleves som gode steder å bo og vokse opp. Områdeløft innebærer flerårige, tverrfaglige programmer. På kort sikt kan metoden blant annet gi nytt liv til frivillighet og styrke sosiale relasjoner, tillit og lokalsamfunnets kapasitet til å møte utfordringer. Over lengre tid kan metoden være en god byutviklingsstrategi, fordi den kan styrke stedets omdømme og utløse interesse og investeringsvilje fra flere, og gi bedre levekår for den enkelte, ved at områdeløftet fungerer bedre for dem de er ment for. Områdeløftene forstås å være dårlig egnet til å påvirke grunnleggende og strukturelle forhold i samfunnet, som mekanismer i boligmarkedet, fattigdomsproblemer eller segregasjonsmønstre etter levekår og etnisitet, den er heller ikke rettet mot enkeltmennesker (Christensen, 2016 :14).

2.5.2 Metodikken fra Groruddalssatsingen

I forbindelse med Groruddalssatsingen fra 2007-2016 har det blitt utarbeidet tre håndbøker som gir en innføring i metoden for hvordan kommuner kan skape gode nærmiljøer i utsatte byområder ved å samarbeide bedre med seg selv, innbyggerne og med lokale aktører. Innledningsvis påpekes det at i Norge er områdeinnsatser som metode først og fremst utviklet som ”områdeløft” gjennom Groruddalssatsingen i Oslo (Christensen, 2016:3). Den nye Oslo sør-satsningen skal bygge på metoden som er utarbeidet fra Groruddalssatsingen, og jeg vil derfor gi en beskrivelse av de tre håndbøkene.

Håndbok 1

Et overordnet mål ved områdeinnsats er at det skal bidra til at alle steder i kommunen oppleves som gode steder å bo og vokse opp. Innsatsen begynner med kommunen, som skal igangsette et krafttak som er koordinert, systematisk og bredt anlagt i et avgrenset geografisk område.

Området innehar utfordringer som levekår i befolkningen, sosialt miljø, fysiske omgivelser, service og tjenestetilbud, eller alt på en gang (Christensen, 2016 :8). Målet med innsatsen er å snu, stanse eller forebygge uønsket utvikling. I tillegg påpekes det at ”arbeidsmetoden passer ekstra godt når det er mange og komplekse utfordringer på en gang, som ingen sektor eller faginstans har løsningen på alene”. Som nevnt er levekår en av utfordringene ved et område som satses på, og derfor er det interessant at det videre i håndboken påpekes at nettopp levekår i liten grad kan påvirkes direkte på individnivå gjennom områderettet innsats. I stedet hevdes det at individuelle levekår indirekte kan påvirkes ved å tilpasse tjenestene i området for at de bedre møter befolkningens behov. Det brukes ekstraordinær finansiering til å prøve ut nye arbeidsformer og virkemidler innenfor en tjeneste, og bygger kompetanse som varer etter at krafttaket er over (Christensen 2016 :11).

Stegene for områderettet arbeid gjennomgås i denne boken. Det påpekes at ingen områdebaserte innsatser er like, og vektlegger behovet for å gjøre en helhetlig vurdering av alle forhold og få et kunnskapsbasert bilde av myter og realiteter. Det første steget går derfor ut på å erkjenne utfordringene og beslutte oppstart. Videre utarbeide et kunnskapsgrunnlag og analyse av området og befolkningen. Neste steg er planleggingsfasen, organisering av satsningen. Det fjerde steget er selve gjennomføringen, og nå handler det om å skape resultater. I avslutningen av områdeinnsatsen påpekes det at stafettpinen kan overleveres til beboere, lokale organisasjoner, lokalt næringsliv eller ordinære offentlige tjenester (Christensen, 2016 :25-37). Gode begrunnelser for områdeinnsats er at det gir trening i innovasjon, tillitsbygging og inkludering i praksis, og tilrettelegge for byutvikling og gode rammer rundt folkehelsearbeidet (Christensen, 2016 :47-48).

Håndbok 2

Håndbok 2 har tittelen ”Alle på banen!”, og skal gi innsikt i innbyggerinvolvering, tverrfaglig samarbeid og offentlig-privat samspill i områderettet arbeid. Det fremgår av metoden at å involvere befolkningen er vesentlig for et vellykket resultat. Derfor vil det å mobilisere ressurser styrke lokal utviklingskapasitet. En ressursmobilisering og medvirkning fra innbyggere og lokale aktører kan forekomme i alle faser av det områderettede arbeidet, men særlig i forbindelse med kunnskapsgrunnlag, analyse og planlegging (Christensen, 2016 :8). Neste del belyser hvordan aktørkartlegging viser potensielle ressurser, som særlig er relevant i arbeidet med områdeløftene. Det gir innsikt i hvem de aktive er og hvilke interesser de har, for å kunne øke utviklingskapasiteten og handlekraften. Videre blir samspillet mellom offentlige

og private ressurser vektlagt. Samspill er sentralt i arbeidet, og skjer også på beboernivå med borettslag, sameier og velforeninger. Når det kommer til fysiske endringer er samspill med eiendoms- og næringsaktører vesentlig, og samspill mellom ulike offentlige aktører. Begrunnelsen for dette tverrfaglige samspillet er at samarbeidsavtaler og partnerskap sikrer langsiktige forpliktelser.

En viktig del av områdesatsningenes nedenfra-perspektiv problematiseres, nemlig hva som får innbyggerne til å engasjere seg. Fire punkter forstås som vanlige motivasjonsfaktorer: Ønsket om å styrke eller utvikle positive kvaliteter ved stedet eller nærmiljøet; behov for opprustning av dårlige områder, steder og arealer; ønsket om å redusere eller fjerne negative miljøfaktorer; ønsket om å gjøre noe med negative sosiale miljøfaktorer (Håndbok 2, 2016 :30). En forutsetning for å lykkes er å skape tillit og tro på at det nytter å engasjere seg. Neste bok går derfor inn i fremgangsmåter for involvering, og hvordan man skal klare å trekke flere med, særlig det forfatteren kaller ”de stille stemmene”.

Håndbok 3

Den tredje håndboka har tittelen ”Riktig kunnskap – viktig kunnskap”, og gjennomgår kilder, metoder og analyser i områderettet arbeid. Kunnskap som inngår i områdeløftene kombinerer ”harde fakta” om fysiske forhold og levekår i befolkningen med kvalitativ kunnskap om lokalsamfunnets opplevelser, behov og ønsker. Det legges stor vekt på å involvere innbyggerne både i tilstandsbeskrivelser og planlegging av tiltak. Hensikten er å bidra til at innsatsen treffer reelle ønsker og behov. Tilleggsgevinster av å involvere mange er å utvikle felles forståelse og felles eierskap, identifisere og mobilisere ressurser, utfylle kompetanse og roller. Etter man har involvert beboere går man inn i å måle resultater, med ulike metoder og forutsetninger. På bakgrunn av resultatene fra oppstart, underveis og avslutningsvis kan analyser gjennomføres. De vanligste analysene i områderettet arbeid er fysiske stedsanalyser, sosiokulturelle stedsanalyser, omdømmeanalyser og kulturhistoriske analyser (Christensen, 2016 :39). Av kvalitative metoder ble det brukt intervjuer, fokusgruppeintervju, idéverksted, ”arbeidsbok”, barnetråkk, lavterskelstrategier, stikk innom-steder og observasjon. Annen kildeinnhenting var kommunale dokumenter, registrering, kartbruk og fotografering. De kvantitative metodene utgjorde statistikker fra SSB og registerdata, folkehelseprofiler, brukerundersøkelser og survey.

Etter en gjennomlesning av håndbøkene sitter man igjen med en noe mer konkret forståelse av hva som inngår i områdesatsninger, hva man gjør, hvordan det gjøres og hva det skal føre til. Det som ikke fremgår i håndbøkene er hvor Oslo kommune har hentet metodene fra, er det kun utarbeidet på erfaringer fra Groruddalssatsingen, men hvilket metodeverktøy brukte man forut for Groruddalssatsingen? De gir heller ingen begrunnelse for hvorfor denne politikken er en foretrukket måte for å løse utfordringer, levekårsproblemer og ulikhet i Oslo. Siden det bare er to år siden Groruddalssatsningen ble avsluttet kan man ikke fastslå at metoden gir utslag for målene man har satt.

2.6 Ny Oslo Sør-satsning 2018-2026

20. mars i år ble det underskrevet avtale om områdesatsning i bydelen fra 2018 til 2026, som en del av Oslo kommunes politikk for utsatte byområder. Kommunal- og moderniseringsminister Monica Mæland uttalte etter avtalen at hun var ” glad for å starte opp samarbeidet om å bedre levekårene i bydel Søndre Nordstrand” (Regjeringen, 2018). Det er interessant at hun trekker frem levekårene: i andre dokumenter fra kommunen og om forskning på områdesatsninger legges det vekt på at en områdesatsning ikke kan gjøre noe med levekårene, men heller det man kan beskrive som livskvaliteten (Christensen, 2016).

”Satsningen er Oslo kommunes og statens innsats for å skape forbedringer i utvalgte nærmiljøer og tjenester i Bydel Søndre Nordstrand”, heter det i dokumentet om Oslo sør-satsningen. Delbydelene Holmlia syd og Bjørnerud er valgt ut som de første som skal gjennomgå et områdeløft i bydelen, og det står at flere kan komme til senere i satsningen. Den nye Oslo Sør-satsningen bygger på erfaringer, og metoden er utarbeidet fra Groruddalssatsningen. Delbydelene er valgt på bakgrunn av at de har de høyeste andelen barn, størst gruppe med lav utdanning og arbeidstilknytning, høyeste rater for frafall i videregående skole og flest trangbodde husholdninger. Disse to delbydelene skiller seg også ut, fordi de har høyest andel fattige barnehusholdninger. I tillegg stikker Holmlia Syd seg ut med sin høye andel kommunale boliger og andel ikke-vestlige innvandrere med kort botid i Norge, mens Bjørnerud peker seg ut med sin høye leieandel. Som ellers i bydelen er det mangel på møteplasser og uteområder, men sammenstilt med levekårsstatistikk er det disse to områdene som har størst utfordringer samlet sett (Oslo kommune, 2018).

Som det kommer frem av kommunens begrunnelse for at Holmlia Syd og Bjørnerud skal gjennomgå områdeløft, skal politikken både gjøre noe med den fysiske tilstanden og de sosiale utfordringene. Gjennomgangen av Holmlia, fra drabantby utbygging til områdeløft, har vist at hovedvekten i tiltakene har vært sosiale utfordringer, hvor særlig kriminaliteten har vært i fokus. Med Oslo sør-satsningen ble det også vektlagt fysiske tiltak, som viser et skille fra de tidlige prosjektene på 80- og 90-tallet til Oslo sør-satsningen og det planlagte områdeløftet. Til felles har tiltakene som har blitt gjort på Holmlia at beboere er involvert i prosessen. Som Sæterdal og Farner (1985) beskrev er beboerne med fra begynnelsen og etablerer nettverk og bomiljø i bydelen. Dette fremgår også i områdepolitikken, hvor det legges vekt på å involvere innbyggerne både i tilstandsbeskrivelser og planlegging av tiltak. Hensikten er å bidra til at innsatsen treffer reelle ønsker og behov. For å innhente denne kunnskapen beskrives kvalitative metoder, som intervjuer, fokusgruppeintervju, idéverksted, ”arbeidsbok”, barnetråkk, lavterskelstrategier, stikk innom-steder og observasjon. Det nevnes i håndbøkene at man skal klare å trekke flere med, særlig de ”stille stemmene”. Det blir derfor interessant å undersøke i mine analyser om hvem som engasjerer seg i områdeløftet, hvilke ønsker som fremmes med et områdeløft, og videre hvem som fremmer de ulike ønskene.

3 Teori og tidligere forskning

I dette kapitlet vil jeg presentere teoretiske perspektiver og tidligere forskning som handler om stedsforståelse, områdebasert politikk og områdeinnsatser gjennomført i Europa. Med utgangspunkt i teorier som omhandler det sosiale rom, sosial kapital og stigmatisering, vil jeg senere undersøke informantenes beskrivelser av bostedet, og hvilke forståelser de har av det politiske tiltaket områdeløft. De har innsikt i hvordan det er å bo på Holmlia nå, og har ulike forståelser av endringer som kan komme med et områdeløft.

3.1 Sosiale og fysiske rom

Holmlia er preget av at befolkningen har ulike mengder og typer ressurser, som også er ulikt i den geografiske inndelingen mellom delbydelene Holmlia Syd og Holmlia Nord. Dette vil jeg se i lys av Bourdieus klassestruktur, hvor ulikheter er basisen for selve ideen om det sosiale rom. Det sosiale rom består av to hoveddimensjoner som er konstruert slik at individer og grupper plasseres ut ifra to ulikhetsprinsipper, henholdsvis økonomisk og kulturell kapital. Den ene dimensjonen er vertikal, som skiller mellom mengde kapital man har, den andre horisontal, som skiller mellom sammensetningen av økonomisk og kulturell kapital. Det betyr at individene er lokalisert på en måte som indikerer at jo nærmere de er hverandre i det sosiale rom, desto mer ligner deres mengde og sammenheng av økonomisk og kulturell kapital, og at jo fjernere de er fra hverandre, desto mindre har de til felles (Bourdieu, 1996 :14). De grunnleggende økonomiske og kulturelle forskjellene uttrykkes gjennom den romlige fordelingen, og kan knyttes til hvor beboerne på Holmlia er plassert i det sosiale rom (klassestrukturen).

Fysiske rom og sosiale rom har mye til felles, for eksempel at fysiske rom er definert av de gjensidige eksterne deler, og det sosiale rom er definert av gjensidig ekskludering av posisjoner som utgjør en struktur av sosiale posisjoner (Bourdieu, 1996 :12). Bourdieu overfører det sosiale rom til fysiske rom, slik at bebodde steder fungerer som en type spontan symbolisering av sosialt rom, og sosiale rom transformeres til fysiske rom. Individets posisjon i sosiale rom er uttrykt i fysiske rom, hvor individet er plassert, og den relative posisjonen lokaliserer ens midler, og spesielt de permanente som befinner seg i relasjon til individets lokalisering (Bourdieu, 1999 :125). Det betyr at hvert individ kan plasseres i klassestrukturen utfra bostedet

hvor hun eller han oppholder seg mest, og av den relative posisjonen som lokaliseringen okkuperer i relasjon til andre individers lokalisering (Bourdieu, 1996 :13). Borettslagene på Holmlia kan derav beskrives ut fra hvor de ligger på Holmlia og av type boliger som finnes der, men også hvem som er bosatt der og hva som kjennetegner dem. Å bringe individer sammen i fysiske rom, som er langt fra hverandre i det sosiale rom, *kan* bringe dem nærmere sosialt.

3.2 Sosial kapital

Som en videreføring av det overstående vil jeg forstå hvordan individer kan bringes sammen gjennom sosial kapital. Som Putnam (2000) hevder har sosial kapital blitt uavhengig oppfunnet minst seks ganger gjennom 1900-tallet, hver gang for å gi oppmerksomhet til hvordan våre liv blir gjort mer produktive av sosiale bånd. I denne sammenheng vil jeg vise til tre tilnærminger til sosial kapital. Bourdieu knytter sosial kapital til relasjoner mellom individer, Woolcock undersøker sosial kapital mellom det sivile samfunn og offentligheten, og den siste er Putnams forståelse av sosial kapital, som en funksjon av samfunnet.

Bourdieu beskriver sosial kapital som å innhente faktiske eller potensielle ressurser som fører til varige nettverk av mer eller mindre institusjonaliserte forhold av gjensidig bekjentskap eller anerkjennelse (Bourdieu, 1986). Ulike former for sosialisering, som i nabolag, omformes til tegn av gjensidig anerkjennelse som reproducerer gruppen. Den sosiale kapitalen i et nabolag avhenger av størrelse og type nettverksrelasjoner naboene har innad i og utover nabolaget, og denne kapitalen kan bli mobilisert som en ressurs for de enkelte beboerne. Woolcock forstår sosial kapital som å henge sammen med det sivile samfunn og offentligheten. Han argumenterer for å utvide begrepet ved å snakke om ”sammenkoblet sosial kapital”, som er preget av bånd mellom det sivile samfunn og offentligheten, og legger til at her må vertikale bånd og forhold mellom aktører i ulike sfærer av samfunnet bli etablert i tillegg til horisontale nettverk (Woolcock, 1998).

For denne oppgaven forstår jeg Putnams beskrivelse av sosial kapital som særlig relevant, hvor sosiale nettverk kjennetegnes av *tillit*, *gjensidighet* og *sosial deltakelse*. Sosial kapital forstås som en funksjon av samfunnet, hvor ”til og med en svakt forbundet person kan utlede noen av fordelene ved å bo i et godt forbundet samfunn” (Putnam, 2000 :20). Kjerneideen i sosial kapital er at sosiale nettverk har verdi, fordi de har effekt på produktiviteten til individer og

grupper. På den ene siden knyttes sosial kapital til samfunnsdyktighet, som er mest virkningsfylt når det er innebygd i et tett nettverk av gjensidige sosiale relasjoner, på den andre siden kan sosial kapital også bli rettet mot ondsinnede, antisosiale formål, som alle andre former for kapital (Putnam, 2000 :19). Putnam problematiserer hvordan de positive konsekvensene av sosial kapital, i form av gjensidig støtte, samarbeid, tillit, og institusjonell effektivisering, kan bli maksimert, og hvordan de negative manifestasjonene, som begrensninger, etnosentrisme og korrupsjon, kan bli minimert (Putnam 2000, 22).

I sammenheng med områdebaserte strategier forstår jeg kombinasjonen av det Putnam kaller ”bonding”(sammenbindende) og ”bridging”(brobyggende) kapital som vesentlig, siden mål med dette tiltaket forbindes med økt tillit, gjensidighet og sosial deltakelse. Bonding sosial kapital baseres på valg eller nødvendighet innad i en gruppe, og har en tendens til å styrke eksklusive identiteter og homogene grupper. Bridging sosial kapital beskriver derimot nettverk som er utadvendte og omfavner mennesker på tvers av ulike sosiale konstellasjoner (Putnam 2000 :22). Bonding er god i spesifikke tilfeller av gjensidighet og mobilisering av solidaritet, og styrker de nære ting, som relasjoner i et nabolag. Bridging er i motsetning bedre for eksterne fordeler og informasjonsspredning, og kan generere bredere identiteter og gjensidighet. Et utfall av bonding sosial kapital, ved å skape sterk inn-gruppe-lojalitet, er at det kan skape sterk utgruppe-avsky, og av den grunn kan vi forvente at negative eksterne effekter blir vanligere med denne type sosial kapital (Putnam, 2000). Oppsummert er ikke bonding og bridging enten-eller-kategorier for hvilke sosiale nettverk som kan bli oppdelt, men større eller mindre dimensjoner som gjør at man kan sammenligne ulike former for sosial kapital horisontalt (Putnam 2000 :23).

Putnam (2000) hevder at forsteder med en stor grad av byspredning («sprawl») er ødeleggende for bridging sosial kapital. Han begrunner det i at disse forstedene ofte assosieres med høy grad av segregering og sosial homogenitet. Det fører til at deltakelse i og dannelsen av sosiale nettverk som kan overskride klasse og etniske skillelinjer blir vanskelig. Homogenitet vil også redusere engasjementet for å delta i sivilsamfunnet. Videre hevder Putnam at byspredning og lange avstander mellom bosted, butikker og jobb virker negativt for det lokale sosiale samholdet, fordi avstandene bidrar til å ødelegge avgrensningen av boområdet som sosial arena (Putnam, 2000 :214).

Hvordan sosial kapital fungerer i nabolaget problematiserer Putnam (2000), og påpeker at nabolag med høye nivåer av sosial kapital har en tendens til å være gode steder for å oppdra barn. Et eksempel er at i områder med høy sosial kapital er offentlige steder renere, menneskene er hyggeligere og gatene er tryggere. Putnam mener at tilstedeværelse av sosial kapital mye oftere er bra enn dårlig for vanskeligstilte nabolag. I områder hvor sosial kapital mangler er effektene av fattigdom, voksnes arbeidsledighet og adskilte familier økende, noe som forverrer livet for både barn og voksne. Det er foreløpige beviser på at sosial tillit, organisatorisk deltakelse og samhold i nabolaget kan bidra til å bryte koblingen mellom økonomiske ulemper og ungdomsbråk. Problemet er at sosial kapital ofte mangler i vanskeligstilte områder, og at det er vanskelig å bygge opp (Putnam 2000 :317).

I denne oppgaven vil jeg undersøke hvordan sosial kapital eksisterer blant beboerne på Holmlia. Området kan beskrives som et vanskeligstilt område med utfordringer som fattigdom, arbeidsledighet og ungdomskriminalitet. Det er derfor interessant å undersøke beboernes beskrivelser av deltakelse i området, og hva slags sosial kapital som kommer til syne, deretter å undersøke disse. Hvilke type nettverk beskriver de, sosiale nettverk som bonding, hvor homogene grupper styrkes, eller bridging, hvor nettverkene omfavner mennesker på tvers av ulike sosiale konstellasjoner eller begge to?

3.3 Stigma

Vanskeligstilte områder er, som vist over, knyttet til sosiale utfordringer og fysisk tilstand. Før tidligere forskning vil jeg gjøre greie for begrepet stigmatisering, som også knyttes til geografien. Begrepet stigma ble først etablert av de gamle grekerne, som henviste til kroppslige tegn for å avsløre noe uvanlig og dårlig ved den moralske statusen til den enkelte. I senere tid er termen vidt brukt, og innebærer i større grad skammen i seg selv enn det kroppslige bevis (Goffman 1986 :1). Goffman (1986) skiller mellom tre ulike stigma: kroppslig avsky, gruppestigma, og karakterer av rase, nasjon og religion (:4). I denne sammenheng ser jeg territorielt stigma som mest relevant, slik det defineres av sosiologen Wacquant. Han påpeker at det er bemerkelsesverdig at ikke Goffman nevner bosted som en av ”funksjonshemmingene” som kan ”diskvalifisere personen” og frata han eller hun ”full aksept av andre”. Det er den siste hovedtypen av stigma, altså karaktermessig, som Wacquant mener er beslektet med territoriell stigmatisering, fordi det ”kan overføres gjennom linjene og likt ødelegge familiemedlemmene”

(Wacquant, 2008 :238). Wacquant anvender territoriell stigma i studier fra en annen kontekst enn Norge, men jeg mener teorien likevel er relevant for å forstå sosiale prosesser på Holmlia.

Wacquant har utviklet begrepet territoriell stigmatisering ved å forene Goffmans (1963) syn på stigma som ”ydmykende forskjeller”, som skjer gjennom andres blikk i ansikt-til-ansikt-interaksjoner, og Bourdieus (1991) teori om symbolsk makt som ”performativ utvelging” av en autoritet som er i stand til å gjøre presentasjonene varige (Wacquant, Slater og Pereira 2014 :1272). Disse to teoretiske perspektivene ser ut til å ikke bare være kompatible, men komplementære: Bourdieu arbeider ovenfra, følger strømmen av effektive representasjoner fra symbolske autoriteter som stat, vitenskap, kirke, lov og journalistikk, ned til konsekvensene ved institusjonelle operasjoner, sosiale praksiser og det menneskelige selvet. Goffman arbeider nedenfra, sporer effektene av meningsskapende prosedyrer og teknikker for ”å håndtere en ødelagt identitet” på tvers av møter og deres organisasjonssamlinger (Wacquant mfl. 2014, :1272). De kan sånn sett bli brukt for å fremme forståelsen for hvordan skadelige representasjoner av rom produseres og utnyttes i maktfeltet, av byråkratiske og kommersielle organer, samt i hverdagen, på måter som endrer sosial identitet, strategi og struktur.

Wacquant mfl. (2014) viser til fem måter skammen som berører flere bydeler fremstilles. Først er territoriell stigmatisering knyttet til fattigdom, etnisiteter, nedgraderte boliger, umoral og gatekriminalitet. Denne skammen eksisterer på bakgrunn av at en ny merkelapp har bredt om seg i moderne land, for å betegne de urbane områdene, og betraktes som trusler og river i bestanddelene i nasjonen.

For det andre har territoriell stigmatisering blitt nasjonalisert og demokratisert, altså har hvert land et lite sett av byområder som utgir seg for å være universelt anerkjente og forkledd på tvers av klasser og rom. De fordobles av selvforstyrret og selvforsterket ødeleggelse og fordervelse. Stedsnavnene sirkulerer i diskursene av journalistikk, politikk og forskning, i tillegg til vanlig kommunikasjon, som synonyme for sosiale problemer. Dette negative bildet eksisterer ikke bare blant den sosiale og kulturelle eliten, men blant alle, inkludert de som bor i de stigmatiserte områdene, og blant de helt fjernt fra dem.

For det tredje er de stigmatiserte nabolagene i de postindustrielle metropolene avbildet som områder i sosial oppløsning, totalt utsvevende og uorganiserte. Merkelappen ”ghetto” blir ofte brukt for å dramatisere og fordømme en slik oppløsning, både av de som kjenner til og ikke

kjenner til den sosiologiske termen ghettofisering, som en mekanisme for strukturell integrasjon av en stigmatisert etnisk kategori i byen (Wacquant, 2011 i Wacquant mfl. 2014 :1274).

For det fjerde: rasialisering gjennom selektiv betoning eller fiktiv avbildning. Wacquant mfl. (2014) mener at befolkningen i nedvurderte områder er nesten alltid malt i mørkere og mer eksotiske farger enn det deres demografi tilsier. Deres kulturelle forskjeller overdrives og forvandles til avvik, ofte blir religionen den opprørske delen, mens deres sårbare klasseposisjon er underspilt eller helt ignorert. Avvik eller voldshendelser i og rundt disse områdene blir rutinemessig sanksjonert og henvist tilbake til de påståtte sosiokulturelle trekkene til beboerne, og sørger for å merke dem som utstøtte.

Til sist påpekes det at de stigmatiserte områdene i den postindustrielle byen fremmer overveldende negative følelser og strenge korrigerende reaksjoner drevet av frykt, avsky og fordømmelse, som igjen fremmer veksten og glorifiseringen av at staten straffer urban marginalisering (Wacquant, 2009 i Wacquant mfl 2014 :1274). Wacquant mfl. (2014) mener med dette at den ambivalente fascineringen og den uhyggelige attraksjonen som politiske og kulturelle eliter tidligere følte for den fremmede industribyen nå er langt borte. Oppsummert er territoriell stigmatisering en konsekvens av og skadelig form for handling gjennom kollektiv representasjon tilknyttet et sted. Det handler om rollen til symbolske strukturer i produksjonen av ulikhet og marginalitet i byen, og beriker forståelsen av fleksible sammenhenger mellom sosialt rom, symbolsk rom og fysisk sted (Wacquant et al 2014 :1278).

Med utgangspunkt i det ovenstående kan området Holmlia forstås som territorielt stigmatisert, med tanke på hvordan stedet fremstilles i offentligheten, av journalister og politikere. At bydelen og Holmlia blir valgt ut som et sted som trenger en satsning og et løft fra myndighetene, kan i seg selv være en handling som stigmatiserer området. I tillegg til at det negative bildet av Holmlia eksisterer i journalistikk, politikk og forskning, er det interessant å undersøke hvordan beboerne opplever å bli sett på. Er Holmlia universelt anerkjent som territorielt stigmatisert, både av de som bor der og de utenfor?

3.4 Tidligere forskning

Forskning på stedet og nabolagets betydningen vil jeg begynne med å gjøre rede for. På bakgrunn av dette vil jeg vise til forskning om hvorfor områdebaserte strategier skal brukes i forbindelse med utsatte nabolag, og deretter hvilke resultater forskningen viser av steder som har gjennomgått områdebaserte tiltak. Artikkene jeg trekker frem, som har undersøkt hvordan områdebaserte tiltak har påvirket sted og beboere, er fra vestlige Europa, Sverige og Norge. Jeg forstår forskningen herfra som mest relevant for undersøkelsen av områdeløft i Norge, fordi byene og politikken kan i større grad sammenlignes med Oslo.

3.4.1 Sted og nabolag

Jeg vil først gå inn i stedsoppfatninger, forstått som at stedet formes av de sosiale og kulturelle prosesser (Røe, 2002). På bakgrunn av Berger og Luckmanns (1985) teori om den samfunnsskapte virkelighet påpeker Røe (2002) at i nyere samfunnsforskning er det vanlig å oppfatte stedet som en sosial konstruksjon, ut ifra enkeltmenneskets erfaringer og interesser i møte med andre, i tillegg til et sosialt produkt, der stedets sosiale og materielle strukturer er et resultat av sosiale prosesser (Berger og Luckmann, 1985 i Røe, 2002 :77). Som beskrevet over kan individers posisjoner i det sosiale rom overføres til det fysiske rom, noe som videre kan bidra til å forklare hvorfor sosiale klasser er bosatt ulike steder. Det er ikke bare økonomiske ressurser som påvirker valg av boområde; også ens kulturelle kapital og variasjoner i smak og livsstil danner grunnlag for stedstilhørighet (Bourdieu 1996, 1999 i Ljunggren, Toft og Flemmen, 2017 :363).

Å dele bostedsområde kan, i forlengelse av bonding sosial kapital, skape sosiale bånd og forsterke felles kjennetegn, som igjen fremmer lignende sosiale identiteter. Dersom ulike sosiale grupper bosetter seg i forskjellige områder hevder Ljunggren mfl. (2017) at det kan bidra til å forsterke sosial ulikhet. De ser to utfall av en klassebasert bostedssegregasjon: For det første kan det bidra til ”nabolageffekter”, hvor bosettingen forsterker eller begrenser – direkte eller indirekte – tilgangen til kulturelle, økonomiske eller sosiale ressurser. Slike prosesser studeres ofte i sammenheng med betydningen det har for barns framtidsutsikter og livssjanser. For det andre betyr klassebasert bostedssegregasjon at ulike klasser i liten grad deler kontaktflater, og at man omgås særlig mennesker som er like en selv. Dette kan bidra til at klassekulturelle skiller forsterkes, og til å styrke følelser av fellesskap og tilhørighet (Ljunggren mfl., 2017 :364).

I historisk kontekst beskrives Oslo gjennomgående som en delt by. Det er en beskrivelse som er forankret i en geografisk inndeling av byen, men samtidig beskriver skillet sosiale forskjeller, mellom øst og vest i byen (Myhre, 2017). Bostedssegregasjon i Oslo innebærer at folk i ulike grupper bor atskilt fra hverandre. Ljunggren og Anderssen (2017) undersøker ungdoms bostedssegregasjon i Oslo i perioden 2003 til 2013, og finner at segregeringen ikke har blitt mindre, men heller økt svakt. Skillet mellom øst og vest i Oslo, delt av Akerselva, er ikke lenger definerende, men skillet basert på bosettingen til overklassen og arbeiderklassen viser fortsatt svært tydelige skillelinjer. Inndelingens form beskrives best ved en S, hvor ungdom fra overklassen hovedsakelig er bosatt på vestkanten og i den vestlige delen av bydelen Nordstrand. Ungdom med arbeiderklasseforeldre er bosatt hovedsakelig i et belte fra indre øst og utover i Groruddalen, men de er også i klar overvekt i bydel Søndre Nordstrand (Ljunggren og Andersen, 2017 :75).

I studien til Atkinson og Kintrea (2000) undersøker de et nabolag hvor beboerne har ulike ressurser. Det er bebodd av leietakere og selveiere, og de undersøker hvordan beboerne bruker nabolaget. Bruken av nabolag knyttes til stedstilhørighet, og hvorvidt bostedet er noe mer enn et sted man sover. Selveierne forstås som et middel for å koble sammen ekskluderte folk, basert på at det er samfunnseffekter som definerer og styrker mangler i berørte nabolag. Atkinson og Kintrea (2000) mener botidlengthen er viktig, og av relevans er også den oppfattede sosiale avstanden mellom utenforstående og det eksisterende samfunn. Særlig relevant er i hvilken grad enkeltpersoner er orientert mot sitt lokale område: Noen kan se lokalområdet bare som en base, mens arbeid og aktiviteter skjer i en bredere verden; for andre kan lokalområdet være av større verdi.

I deres sammenligning av beboere som leier og eier fant Atkinson og Kintrea forskjeller i hvordan gruppene brukte boområdet sitt. Leietakere brukte relativt lite tid på fritidsaktiviteter, og mange av de som var involvert i fritidsaktivitetene hadde ingen betydelig kontakt med utenforstående. Selveiere brukte mindre tid hjemme i nabolaget. Samlet sett gjennomførte de færre enn en fjerdedel av alle aktiviteter i nabolaget. Likevel er det få som bruker stedet bare som et sted å bo. De fleste husholdningene ser ut til å utføre noen aktiviteter i umiddelbar nærhet, for eksempel besøk av slektninger, venner eller naboer, eller handel i nærbutikk. I motsetning til leietakere utfører selveierne de fleste forbruksrelaterte aktiviteter andre steder (Atkinson og Kintrea, 2000 :100). Funnene er også i tråd med Friedrichs` (1998) funn om

neighbourhood effects, which claims that the social network for poor people is smaller (fewer contacts) than for others, and that their network has a smaller geographical extent and to a greater extent is limited to the neighbourhood (Friedrichs, 1998 in Brattbakk og Wessel, 2017 :348).

Atkinson og Kintrea fant lite sosial interaksjon mellom leietakere og selveiere, på grunn av den fysiske adskillelsen. De argumenterer for at studien styrker budskapet om at utforming og planlegging av eiendommer bør oppmuntre til samhandling mellom beboere. De forstår det som spesielt viktig at rom og steder for interaksjon er på plass, i tillegg til forretninger, for å tillate engasjement og informasjonsdeling. De argumenterer for at utjevning av ulikheter skal være et klart politisk mål, fordi i utsatte nabolag vil de som har mulighet flytte, og for å forhindre dette må man forsøke å løfte slike nabolag, sånn at beboerne har en grunn til å bli (Atkinson og Kintrea, 2000 :106).

På bakgrunn av beskrivelser av stedstilhørighet og nabolag vil jeg undersøke hvordan beboere på Holmlia bruker nabolaget sitt. I Atkinson og Kintreas (2000) forskning forstås leietakere og selveiere å ha ulike ressurser, som igjen påvirker deres bruk av nabolaget, og deres tilhørighet til stedet. I analysen vil jeg undersøke hvordan beboere med ulike ressurser på Holmlia bruker nabolaget; finnes det også her en ulik tilknytning til nærområdet ut fra beboernes ressurser?

3.4.2 Områdebasert politikk

I Europa er de mest brukte strategiene for å håndtere urbansosiale problemer metoder for områdebaserte tiltak eller blandede nabolagsstrategier. Metoden bygger på en vidt delt forståelse, at politisk makt bør bli overført fra relativt høye nivåer fra staten til nivåer som er nærmere menneskene, som bør inkluderes i de politiske prosessene. Derfor er nabolagsnivået attraktivt, fordi det åpner for relativt enkle interaksjoner med den lokale befolkningen. Nabolaget er også interessant fordi det gir et håndterlig områdefokus, som åpner for å utvikle såkalt ”integrert politikk” (Andersson og Musterd 2005 :378).

Andersson og Musterd (2005) legger frem tre mulige begrunnelser for å bruke områdebasert politikk i artikkelen *Area-based policies: a critical appraisal*. Den første er at noen sosiale problemer har en tendens til å være geografisk distribuert på ulike måter. Det vil være konsentrasjoner i visse områder som tillater å adressere at et stort antall mennesker krever oppmerksomhet på grunn av deres vanskeligstilte posisjon.

En annen begrunnelse kan være det faktum at eksistensen av underprivilegerte og/eller innvandrer-tette nabolag utgjør et politisk problem, spesielt i velferdsstater som har en sosialdemokratisk tradisjon. Konsentreringen av underprivilegerte mennesker gjør fattigdom mer synlig, og konsentrering av innvandrere kan bli brukt som argument for og tegn på dårlig integreringspolitikk. Både i USA og i flere nordeuropeiske land har etnisitet komponenten vært særlig viktig for å utløse områdebasert bypolitikk (Andersson og Musterd, 2005, Wessel, 2017). Med de målrettede områdeprogrammene kan politikere demonstrere at de faktisk prøver å løse de seriøse problemene, selv om de virkelige årsakene til konsentrasjonen trolig har lite å gjøre med geografien.

Den siste begrunnelsen knyttes til ideen om at en viss befolkningssammensetning i et område har flere negative effekter for utsiktene til enkeltpersoner i disse områdene, sammenlignet med andre befolkningssammensetninger. Derfor forstås geografi å være et sentralt aspekt ved problemet. Ideen er at å leve i et område hvor en stor del av befolkningen er vanskeligstilte vil ha negative effekter på andre individer i nærheten. Andersson og Musterd (2005) mener forskningen på dette er hovedsakelig gjort i amerikansk kontekst, men har også blitt overført til europeisk kontekst. Som vist til i innledningen har Brattbakk og Wessel (2017) gjort studier av såkalte nabolagseffekter i Oslo. De påpeker at foreldrenes og familiens ressurser – oftest omtalt som *sosial bakgrunn* – har størst betydning for barn og unges livssjanser. Likevel har bosted betydning, fordi foreldre legger så sterk vekt på kvaliteter ved oppvekststedet og skole samt barnas ve og vel i sitt valg av bosted (Brattbakk og Wessel, 2017 :340-341).

Andersson og Musterd hevder at flere forskere støtter opp om nabolagseffekter i USA, mens andre er mer kritiske til slike ideer, og mener kjernen til denne ideen viser seg å være svak. I europeisk forskning fant de at nabolaget hadde tilnærmet ingen effekt på relativt underprivilegerte menneskers sosiale muligheter. I svensk kontekst har man funnet noe effekt (Andersson og Musterd 2005 :379). Brattbakk og Wessel (2017) begrunner at de til dels sterke effektene som er påvist i amerikanske storbyer kan tenkes å bli moderert i flere av de vesteuropeiske velferdsstatene, med sine sosiale ordninger og omfattende omfordelingspolitikk. I sin undersøkelse konkluderer de med at resultatene viser betydelig sterkere nabolagseffekter enn det som kommer frem i tidligere studier, som benytter større, og forhåndsdefinerte, statistiske geografiske enheter (Brattbakk og Wessel, 2017 :358).

3.4.3 Områdesatsninger

Jeg vil videre vise til undersøkelser av områdebaserte tiltak fra vestlige Europa, Sverige og Norge, da disse områdene er mest relevant for min undersøkelse på Holmlia. Den første artikkelen er Gent, Musterd og Ostendorfs (2009) artikkel, *Disentangling neighbourhood problems: area-based interventions in Western Europeans cities*. De hevder at siden 1990-tallet har sosial ekskludering og sosialøkonomiske mangler blitt nøkkelen til å forstå bypolitiske problemer (Gent mfl., 2009 :53). Bypolitikken har i større grad tatt et territorielt fokus ved å adressere sosiale problemer gjennom områdebaserte initiativer. Det voksende gapet mellom de inkluderte og de ekskluderte antas å være forårsaket av sosiale mekanismer som forsterker sosial eksklusjon, begrensede muligheter, og til slutt felle individer. En essensiell forsterkende mekanisme er den romlige manifestasjonen av sosial ekskludering, kalt segregering. De ekskluderte blir segregert fra det inkluderte samfunnet, og antakelsen er at den sosiale ekskluderingen vil fortsette gjennom nabolageffekter, knyttet til sosialiseringprosesser eller andre mekanismer (Massey og Denton, 1993 i Gent mfl., 2009 :53).

Politikken for å løse sosial ekskludering i det vestlige Europa har flere karakteristikk. Den ene er at i stedet for å anvende sektorbasert politikk har politikerne i større grad favorisert strategier som retter seg mot et begrenset utvalg ulevelige byområder, og gjerne de mest berøvede. Disse strategiene inngår i områdebaserte initiativer for å redusere sosial ekskludering. En annen karakteristikk er at europeisk bypolitikk sikter på å inkludere ulike typer politiske tilnærminger for å adressere en rekke sosialøkonomiske mangler og ulevelige problemer samtidig. Den siste er at politikken vanligvis er designet og implementert gjennom lokalstyringsstrukturer (Gent mfl. 2009 :53-54).

Gent mfl. tar for seg de to første karakteristikkene, hvor en kobling gjøres mellom bomiljøet og de sosialøkonomiske manglene til individer. Koblingen er et resultat av diskursen om sosialekskludering som har utvidet politiske bekymringer fra sosialøkonomiske dimensjoner, som fattigdom og arbeidsledighet, til områdebaserte levekårsproblemer relatert til hærverk, usosial oppførsel, kriminalitet, sikkerhet, trafikk, forurensning og bolig. Oppsummert er antakelsen at individers sosiale problemer i vesteuropeiske byer kan til en viss grad tilskrives

områdebaserte karakteristikker til individenes nabolag. Nabolagproblemer antas å være en kilde til vedvarende sosialøkonomiske mangler. Utfordringene antas videre å oppstå grunnet den omfattende økonomiske, demografiske og sosiokulturelle utviklingen de siste tiårene. Utviklingen knyttes til endringer i økonomien og strukturen i arbeidsmarkedet, i tillegg til innvandring, globalisering, diskriminering og rasisme (Musterd mfl. 2006 i Gent mfl. 2009 :54). Det er med andre ord et svært sammensatt problemkompleks som man ønsker å løse i gjennom dette ene politiske tiltaket.

Mange av de integrerte områdebaserte initiativene siktet på å oppnå menneskebaserte resultater like mye som områdebaserte endringer. De integrerte territorielle innblandingene inkluderte vanligvis også initiativer som siktet på å redusere kriminalitet og hærverk, renovere nabolag, å renovere offentlige steder, håndtere trafikkproblemer, stimulere lokalsamfunnet, osv. (Gent mfl. 2009 :55). Gent mfl. (2009) foreslår to mulige begrunnelser for å velge en integrert områdestrategi fremfor domene- eller sektorbasert politikk, når målet ikke bare er å imponere velgere, styre de fattige, eller til og med bare for å øke levekårene for et område, men egentlig for å redusere fattigdom.

Den første begrunnelsen relateres til ulik distribusjon av sosiale problemer. Å adressere konsentrasjoner av sosiale problemer til visse områder gir mulighet til å knytte det til en stor gruppe av vanskeligstilte mennesker. Gent mfl. forstår det som at områdebaserte tiltak fremskynder statens respons for å overvinne nabolagsproblemer. Likevel kan det innvendes at ikke alle fattige og sosialt ekskluderte individer bor innenfor områdene som satses på, og dette er en større sannhet for de fleste europeiske byer. På den andre siden er heller ikke alle innbyggere i konsentrasjonsområder sosialt ekskludert eller lever i fattigdom.

Den andre potensielle begrunnelsen for områdebaserte tiltak er relatert til tanken om at visse befolkningssammensetninger i et område kan ha ytterligere negative effekter på individene sammenlignet med andre sammensetninger. Altså nabolageffekter, da det å bo i områder hvor en stor del av befolkningen er i en vanskeligstilt posisjon, i kombinasjon med andre negative områdebaserte tilstander, vil ha negative effekter på livssjansene til alle individer i nærområdet. Nabolageffekter tilskrives typisk sosialiseringprosesser, feilende lokale sosiale nettverk, eller stigmatiserende effekter (Gent mfl. 2009, :56).

Forskning fra Sverige og Norge

Andersson og Bråmås (2004) undersøker områdebaserte tiltak i Sverige i artikkelen *Selective Migration in Swedish Distressed Neighbourhoods: Can Area-based Urban Policies Counteract Segregation Processes?* Som mange andre vesteuropeiske regjeringer har også den svenske regjeringen lansert områdebasert bypolitikk for å løse problemene i utsatte nabolag. Det er ikke klart om hovedmålet er å forbedre individenes problemer, eller om målet er å endre markedsposisjonen til de utsatte områdene (Andersson og Bråmås 2004 :517). Tidligere har det blitt argumentert for at innblandingen kanskje er suksessfull når det gjelder å hjelpe innvandrere med å finne jobb og bedre utdanning, men dette vil kanskje ikke forbedre den generelle posisjonen til områdene, som er målet for bypolitikken. Årsaken er at hvis menneskenes sosioøkonomiske forhold forbedrer seg forlater de områdene, og blir erstattet av fattige og mindre veletablerte beboere (Andersson og Bråmås 2004 :518).

Mange av problemene kan relateres til beboernes ustabilitet, for eksempel svake samfunnsbånd, manglende identifisering med nabolaget, anonymitet, utrygghet og kriminalitet. Tettheten av vennskap og bekjentskap er påvirket av lengden på oppholdet på to nivåer: individnivået og nabolagsnivået. Det er opplagt at hvis et visst nabolag erfarer høy utflytting vil de resterende i området oppleve risikoen for å miste deres bekjente, som kan føre til motvilje mot å søke relasjoner med naboene. Svake nettverk eller ustabilitet i nabolaget har vist seg å korrelere med kriminalitet og vold. Høy utskiftning kan bli sett på som både bevis for stedenes lave attraktivitet og som en nøkkelmekanisme i utflytningsprosessen. Den høye utskiftningen i kombinasjon med mobilitetens selektive karakter, det vil si en utflytning av de relativt bedre og en tilstrømning av marginale grupper, driver området mot nedgang (Andersson og Bråmås 2004 :519). Nåværende svenske områdebaserte innblandinger ser ikke ut til å være skadelig, men det er alvorlige tvil om at det vil oppfylle grunnmålet, som er å stoppe segregeringen.

Funnene i artikkelen viser at de som nylig har flyttet til de utsatte nabolagene har lavere inntekt enn gjennomsnittet, og har høyere sannsynlighet for å være arbeidsledige og avhengig av sosial støtte, enn de som har flyttet fra nabolagene og de som har blitt igjen i perioden. Forskerne konkluderer med at innvandringens karakter utgjør de avgjørende problemene for den områdebaserte intervensjonen så lenge det overordnede målet er å stoppe segregering. Det kan være at politikken lykkes i å motvirke effektene av segregering for individuelle hushold (som eventuelt flytter til bedre områder), men det er umulig å lage et varig avtrykk i det strukturelle

hierarkiet av boområder som tenderer å bli reproduisert av sosioøkonomiske forhold og etnisk selektiv flyt i boligмиграsjonen. Det ser ut til å være et paradoks at nabolag som er veldig ustabile på det individuelle nivået er på samme tid svært stabilt på et strukturelt nivå, men det kan argumenteres for at denne tilstanden ikke er unik for utsatte nabolag (Andersson og Bråmås 2004 :537).

For å belyse bruk av områdebaserte tiltak i Norge vil jeg ta for meg Søholt, Ruud og Braathens (2012) artikkel *A question of social sustainability: Urban interventions in critical neighborhoods in Portugal and Norway*. Undersøkelsen tar også for seg Portugal, men jeg fokuserer på den norske konteksten. Målrettede urbane områdetiltak skal forbedre spesifikke bydistrikt og nabolag for de som allerede bor der. Med programmer i kritiske byområder som søker å forbedre både samfunnet og det fysiske miljøet, er utfordringen å lykkes med den eksisterende befolkningen, og ikke tiltrekke mer velstående mennesker. I tillegg til å redde boliger og bebygde områder innebærer det å bevare og fremme lokale uformelle nettverk og relasjoner i det sosiale samfunnet (Søholt mfl. 2012 :256).

Jeg legger frem denne artikkelen fordi forskerne fokuserer på hvilke aspekter ved innblanding som involverer og verdsetter lokalbefolkningen gjennom såkalte involveringsprosesser, så de blir motivert til å fortsette å ta vare på og utvikle området sitt også etter tiltaket. Søholt mfl. (2012) forstår sosial bærekraft som tilgangen til lokale relasjoner, interesser og kapasitet som fremmer den daglige tilfredsheten til befolkningen og forsterker muligheten til å handle kollektivt, dersom det trengs. På bakgrunn av at i Europa ligger Norge på toppen blant landene med høyest deltakelse i foreninger kan innboerinvolveringen antas å være høy (Søholt mfl. 2012 :259).

Studien tar for seg byfornyelsesprogrammet i Oslo, som startet i 1977 og ble avsluttet mellom 1985-1990, og handlingsprogrammet for Oslo sentrum øst, som pågikk fra 1997 til 2007. Det første programmet fokuserte på å forbedre beboernes levekår gjennom omfattende fysisk oppgradering av boliger, bygninger, og delvis private uteområder. Det andre programmet hadde som mål å forbedre levekårene gjennom utdanning og sosiale, kulturelle og fysiske investeringer i offentlige rom (Søholt mfl. 2012,: 260). De politiske avgjørelsene inkluderte hvorvidt den fysiske oppgraderingen burde innebære riving og nybygging eller rehabilitering, men i begge tilfeller ville de eksisterende hjemmene bli rammet. Noen måtte flytte fra boligen sin og andre ble boende i sin ”nye” bolig; begge situasjoner inkluderte en endring av naboene,

som igjen betød at beboerne ikke kunne velge å ignorere eller involvere seg i tiltakene. Innbyggerne kunne protestere og si sin mening, men de ville ikke ha siste ord. Noen nabolagsorganisasjoner ble etablert for å fremme beboernes krav i den første byfornyelsesfasen, og språkbarrierer mellom beboere var store (Søholt mfl. 2012: 261).

Forskerne løfter frem et klassisk spørsmål i områdebaserte tiltak: Hvem bestemmer hvilke synspunkter som skal tas hensyn til, når de utvalgte aktørene er invitert inn til prosessen? Dette er et sentralt poeng, fordi det omhandler legitimiteten av beslutninger om hvem som får hva, når og hvordan, og bidrar til å markere effekten av maktubalanse i lokale beslutninger. Fra et samfunnsperspektiv vil prosessen for å selekttere aktører til å delta i avgjørende prosesser og aktørens lokale legitimitet påvirke lokal støtte for innblanding (Søholt mfl. 2012 :264). Erfaringer fra urbane nabolagsprosjekter i Norge har vist at det å ha meningsfulle mål, som innbyggere finner viktig for deres livssituasjon, kan bidra til lokal støtte for urbane inngrep (Søholt og Bjørneboe 1997, Ruud 2001, 2003, Holm og Søholt 2005).

Studien finner at når politikere på bynivå ikke tok i betraktning beboernes bidrag falt den lokale støtten for programmet, og beboerne ble frustrerte. I stedet for å jobbe sammen ble politikere og beboere ytterligere adskilt. Dette viser hvordan leietakerne følte seg verdsatt og ble motiverte når de ble invitert inn til planleggingsprosessen, men at de ble skuffet da deres bidrag var betinget av planleggerne og politikernes egne interesser. Prosessen resulterte i å styrke bonding kapital i nabolaget, etterfulgt av å miste tillit til prosessen, noe som reduserte linking kapital (Søholt mfl. 2012 :267).

Videre funn var at flere og flere mennesker som forlot området ettersom tiden gikk. I starten ønsket omtrent 70% av de opprinnelige beboerne å bli boende. I praksis var det 50% som ble boende, og 30% flyttet til en annen bygning i samme område (Hansen, 1988 i Søholt mfl. 2012 :268). Senere studier fra midten av 1990-tallet viste at beboere som var eldre enn 50 år var halvert, det var nå flere familier med barn, og den unge middelklassen hadde erstattet ytelsesmottakerne, bortsett fra sosialboligene. Fortsatt hadde rundt 20% av beboerne innvandrerbakgrunn (Søholt mfl. 2012 :268). Andre lokale effekter som påvirket sosial bærekraft var særlig nedgangen i stigmatisering, etterfulgt av et nytt og mer attraktivt omdømme. En gentrifisering fant sted, som inkluderte en ny urban livsstil som omfattet en rekke sosiale og kulturelle møteplasser (Sæther og Ruud 2005, Holm 2006 i Søholt mfl. 2012). Andersen, Brattbakk og Dalseide (2017) ser en sammenheng mellom at enkelte områder i deler

av indre øst har gått fra å være primært bosatt av arbeiderklassen til å være mer blandet eller nesten helt dominert av middelklassen, med at andelen høyt utdannede har økt.

Et grunnmål man prøver å løse i områdebaserte tiltak er å stoppe segregering. Det forstås som en utfordring å lykkes med den eksisterende befolkningen, og å ikke tiltrekke mer velstående mennesker for dermed å igangsette en gentrifiseringsprosess. Forskningen fra Sverige og Norge viser ulike endringer av befolkningen, hvor en gentrifisering fant sted i Norge. Bare 50% ble boende av de opprinnelige beboerne, og etter en tid tiltrakk området seg flere familier med barn, og den unge middelklassen erstattet ytelsesmottakerne. I Sverige hadde de nylig innflyttede til de utsatte nabolagene en lavere inntekt og hadde større sannsynlighet for å være arbeidsledig og avhengig av sosial støtte, enn de som flyttet fra nabolagene og de som hadde blitt igjen i perioden, og en segregert bosetting fant sted.

Oppsummert begrunner myndighetene områdebaserte politikk med å flytte politisk makt fra høye nivåer i staten til nivåer nærmere innbyggerne. Derfor er nabolagsnivået attraktivt, da det muliggjør enkel interaksjon med lokalbefolkningen. I stedet for sektorbasert politikk favoriseres heller strategier som inkluderer ulike politiske tilnærminger for å adressere sosioøkonomiske mangler og ulevelige problemer samtidig. Å fokusere på nabolag blir på den ene siden forstått som at fattigdommen blir mer synlig, og at områdesatsninger kan redusere fattigdom. På den andre siden argumenteres det for at ikke alle innbyggere i konsentrasjonsområder er sosialt ekskludert eller lever i fattigdom. I den kommende analysen tar jeg med meg forståelser og implikasjoner på områdesatsninger, og hvordan områdebaserte tiltak kan påvirke området. Jeg vil undersøke hvorvidt beboerne opplever at et områdeløft kan endre eller redusere sosiale utfordringer og omdømme, deretter om de retter tiltak med områdeløftet til en del av beboerne på Holmlia, og om de tenker at områdeløftet kan endre beboersammensettingen.

4 Metode og data

Oppgaven undersøker bostedsrepresentasjoner, og hva et områdeløft kan gjøre for stedet. Jeg ønsker å belyse tiltaket områdeløft som et politisk tiltak for sosiale ulikheter i dagens Oslo. Feltarbeidet jeg har utført ble gjort parallelt med planene om en ny Oslo sør-satsning, og 11 av 12 intervjuer ble gjort før det ble vedtatt at Holmlia Syd skulle gjennomgå et områdeløft. Jeg bruker kvalitative tilnærminger, fordi det gir grunnlag for fordypning (Thagaard, 2009 :11). Prosjektet gjennomføres med flere kvalitative tilnærminger, fordi det skaper grunnlag for å oppnå en forståelse av områdeløftet på bakgrunn av fyldige data om personene og området som studeres. Innfallsvinkelen var først tekstlig, hvor jeg fordypet meg i dokumentasjon om områdeløft fra Oslo kommune. Siden avgrenset jeg lesningen til Oslo sør-satsningen og til mediedekningen av bydelen Søndre Nordstrand. Dette vil fungere som et supplement til intervjuene og observasjonene (Silverman 2006 :43).

Hovedvekten i datamaterialet er dybdeintervjuer med beboere. Det er fordi jeg vil undersøke personers opplevelser, synspunkter og selvforståelse, og gi innsikt i hvordan de opplever sin livssituasjon og sine erfaringer. I tillegg har jeg gjort et forarbeid for å bli kjent med Holmlia, hvor beboerne bor. Dette innebar å oppsøke området, kartlegge stedet og være til stede på møter i bydelen, for å se etter hvem som møter opp og hva det snakkes om. I tråd med Silverman (2006) gjør observasjonen at jeg får et godt grunnlag for å forstå den sosiale sammenhengen personene inngår i.

4.1 Utvalg

I 2017 ble Oslo sør-satsningen avsluttet etter en tiårsperiode i Oslos største bydel, Søndre Nordstrand. Omtrent et halvt år i forveien var jeg i gang med prosjektbeskrivelsen for denne oppgaven. Samtidig gjorde innbyggerne på Søndre Nordstrand seg synlige i media, med formål om å få en områdesatsning til bydelen. Beboerne gikk sammen, organiserte seg, og krevde løsninger på høy arbeidsledighet, barnefattigdom, mangel på møteplasser og lokale arbeidsplasser (Lauritsen, 2017). Dette engasjementet gjorde meg nysgjerrig, fordi det vitnet om at områdesatsninger ikke bare er et politisk vedtak fra myndighetene, men at også befolkningen ønsker seg det.

4.1.1 Områdeavgrensning

Den tidligere Oslo sør-satsningen ble gjennomført på bakgrunn av at bydelen hadde mange av de samme levekårsutfordringene som Oslo indre øst og Groruddalen (Ruud og Vestby, 2011). Før de ti årene hadde gått begynte beboere i bydelen å mobilisere seg for å få politikerne til å sette i gang en ny Oslo sør-satsning innen første periode gikk ut. Deres mål var å få et helhetlig områdeløft, og de henviste til satsningen i Groruddalen og Tøyen, med ønsket om stedsanalyser, forskning og beboermedvirkning. Den tidligere satsningen forstås som å ha inneholdt kompenserende tiltak for levekårsutfordringene. De som står bak mobiliseringen er *Folkeaksjonen for områdeløft i Søndre Nordstrand*, med ønske om å være en bevegelse for å bedrive lobbyvirksomhet opp til politikerne. Gruppen har fått kritikk i media av å være lite representativ for bydelen, da den i hovedsak består av en etnisk norsk middelklasse (Kirkebøen, 2017, Fredmstad, 2018). Beboernes synlighet i media gjorde at oppmerksomheten min rettet seg mot bydelen.

Det som gjorde at jeg valgte å belyse tiltaket områdesatsning i denne bydelen var at myndighetene var i gang med å planlegge en ny periode, og at den tidligere perioden hadde vært lite synlig i media, i hvert fall sammenlignet med dekningen av Groruddalssatsingen. Flere av beboerne som hevet stemmen i media var bosatt på Holmlia. I bydel Søndre Nordstrand blir særlig Holmlia trukket frem som et sted som opp gjennom årene har vært gjenstand for mye negativ medieomtale (Ruud og Vestby 2011 :74). I tråd med forskning på områdebaserede tiltak i utsatte nabolag kan Holmlia beskrives som utsatt, med utfordringer knyttet til levekår, innvandreretetthet, fattigdom og kriminalitet (Andersson og Bråmås, 2004, Andersson og Musterd, 2005). Den geografiske avgrensningen ble derfor delbydelen Holmlia, hvor jeg har gjennomført mitt ”feltarbeid”. Da begynte jeg å lese mer systematisk om Holmlia i media, i tillegg til områdets historie.

Jeg hadde aldri vært på Holmlia før, så jeg så det som viktig å bli kjent med området i forkant av arbeidet. Derfor oppsøkte jeg møteplasser og borettslag, så jeg kunne danne meg noen faktiske bilder av hva som befinner seg der og hvordan stedet ser ut i fysisk og estetisk forstand. Mitt første møte med Holmlia fikk meg til å reflektere over dets beliggenhet og hvilken innvirkning det eventuelt har hatt å si for stedets utvikling. De typiske kollektivtransportmidlene i byen finnes ikke der, som t-bane og trikk, men kun tog og buss. Det i seg selv sier noe om beliggenheten, og kanskje hvem som bosetter seg der. Det er et

område utenfor byen, som kan beskrives som *suburbia* (hvor det typisk er kort vei med tog inn til sentrum). Området er preget av natur, borettslag, barnehager, skoler, og jeg hadde kun sett tre offentlige møteplasser, *Kings pub*, *Kafe Sommerfuglen* og Deichmanske-filial. Etter jul 2017 ble kafeen lagt ned, og lokalet har stått tomt siden. Stedet er ikke berørt av urbanisering, da bygningsmassen er lite oppgradert og de sosiale og kulturelle tilbudene er få.

Etter hvert ble jeg medlem av en håndfull Facebook-grupper for beboere på Holmlia: *Unge Holmlianere*, *Holmliainitiativet*, *Engasjerte holmlianere* og *Folkeaksjonen for områdeløft i Søndre Nordstrand*. På Facebooksidene foregår det aktiv deling av artikler, meninger om områdeløft, politiske tiltak, kommende arrangementer og annet som opptar innbyggerne. Jeg bruker ikke dette som ”data”, men for å få et innblikk i engasjementet, og ikke minst hvem som er mest aktive på disse arenaene; typisk nok de med majoritetsbakgrunn, med unntak, hvor fellesbetegnelsen er ressurssterke mennesker.

Jeg har også oppsøkt to folkemøter og et bydelsutvalgsmøte i bydelen. Det første folkemøtet ble avholdt 23. oktober 2017 i gymsalen på Rosenholm skole, hvor borettslagene på Åsbråten inviterte på bakgrunn av ”den siste tidens hendelser”, med skyteepisoder både på Åsbråten og Holmlia senter. Talere denne kvelden var byrådsleder Raymond Johansen, politistasjonssjef ved Stovner og Manglerud John Roger Lund, Jan Bøhler fra Stortingets justiskomité, James Stove Lorentzen, leder i bystyrets helse- og sosialkomité, Kathrine Sund-Henriksen, leder av Holmliainitiativet og Dara Goldar, fra Unge Holmlianere. Gymsalen var fullsatt av beboere fra Holmlia og andre interesserte, blant annet FrP-politiker og daværende innvandrings- og integreringsminister Sylvi Listhaug. De fremmøtte var i størst grad kvinner med etnisk norsk bakgrunn. Kvinner med minoritetsbakgrunn satt sammen, og menn med minoritetsbakgrunn satt sammen. Et par steder satt beboere med ulike landbakgrunn sammen. På bakgrunn av denne observasjonen fikk jeg inntrykk av at beboere på Holmlia omgås lite på tvers av landbakgrunn.

Det andre folkemøtet ble avholdt 11. april 2018. Temaet for denne kvelden var informasjon om områdeløftet til Holmlia Syd. Konsulentfirmaet Rambøll hadde blitt valgt ut til å gjøre stedsanalysen av delbydelen, og de var tilstede og fortalte om sine planer. Før pausen var det innspill fra de oppmøtte, det første fra en kvinne med majoritetsbakgrunn og presenterte seg som samfunnsviter. Hun kritiserte Rambøll for hvordan de la frem sine planer, fordi hun synes de brukte for vanskelig språk til at det skulle kunne åpne for beboermedvirkning. Dette møtet hadde færre oppmøtte enn det forrige, men fortsatt var det flest med majoritetsbakgrunn, og de

med minoritetsbakgrunn og majoritetsbakgrunn satt adskilt fra hverandre. Jeg forlot møtet i pausen, da den øvrige tiden var satt av til workshops med beboere.

Bydelsutvalgsmøte jeg var tilstede på ble avholdt 14. Desember 2017, hvor utvalget blant annet skulle ta opp områdeløftet. Her hadde omtrent 20 beboere fra hele bydelen møtt opp, og alle hadde majoritetsbakgrunn, med unntak av lokalpolitikere i bydelsutvalget. Utover de som jobber i bydelsadministrasjonen hadde de andre møtt opp fordi de skulle ta opp saker fra barnehagen, skolen, eller delbydelen de representerte. På dette tidspunktet hadde Holmlia Syd og Bjørnerud blitt valgt til å gjennomgå områdeløft, og det skapte debatt mellom de som ikke bor der og de som gjør det. Folkemøtene og bydelsutvalgsmøtet var jeg på henholdsvis før, underveis og etter intervjuer med informantene. Rekruttering av informanter og gjennomføring av intervjuer gjorde jeg fra slutten av oktober til midten av desember, med unntak av ett, som jeg gjorde i mars.

4.1.2 Avgrensning og rekruttering av informanter

Jeg har valgt å avgrense utvalget av beboere på Holmlia til gruppen 'foreldre', på bakgrunn av at de i større grad har *valgt* bostedet sitt, til forskjell fra barn og ungdom. Av den grunn har de trolig flere kriterier til et bosted, med tanke på nærhet til barnehage, skole, jobb og fritid. Dette kan bidra til å gi mer utfyllende beskrivelser av Holmlia, og kan ha andre forutsetninger for å beskrive et områdeløft. Min antakelse var at foreldrene kjente til planer om et områdeløft, på bakgrunn av aktiviteten i media, samtale om det med naboer, andre foreldre eller i barnehagen og på skolen.

Den største delen av rekrutteringen har foregått gjennom *snøballmetoden*, hvor informantene har satt meg i kontakt med en nabo eller venn på Holmlia. Med utgangspunkt i at jeg ikke kjente noen på Holmlia kom jeg i kontakt med første informant gjennom min veileder. Denne informanten satt meg i kontakt med tre andre foreldre på Holmlia. Etter møter med to av dem ble jeg videre satt i kontakt med tre andre foreldre; to av dem møtte jeg til intervju. En av de den første informanten satt meg i kontakt med ga meg videre kontakt med to andre foreldre. I tillegg til kriteriene om å være forelder og å bo på Holmlia, har jeg etterstrebet balanse i grad av ressurser, kjønn og etnisitet. Etter de seks første intervjuene hadde jeg tre kvinner med majoritetsbakgrunn og tre menn med minoritetsbakgrunn. Om dette kun er tilfeldig, eller om majoritetskvinner og minoritetsmenn er mer interessert i å stille opp, kan jeg ikke anslå. Det

har vært gjennomgående at kvinner har satt meg i kontakt med andre kvinner og menn har satt meg i kontakt med andre menn. En ulempe med snøballmetoden er at utvalget kan ende med å kun bestå av personer fra ett nettverk eller miljø (Thagaard, 2009 :56). For min del handlet likheten i større grad om kjønn. Jeg har vært bevisst på i rekrutteringen å komme i kontakt med ulike mennesker på Holmlia, blant annet ved at jeg begynte å rekruttere gjennom ulike personer og steder.

Utover en snøballutvelging har jeg derfor tatt kontakt med folk på Holmliasenteret: Dette resulterte i fire kontakter, men kun ett gjennomført intervju. Gjennom venner ble jeg satt i kontakt med en som har vokst opp på Holmlia. Han satt meg i kontakt med flere foreldre, men det resulterte kun i ett intervju. Den siste jeg tok kontakt med valgte jeg på bakgrunn av de jeg allerede hadde intervjuet. Jeg hadde kun én mann med majoritetsbakgrunn, og brukte Facebook-gruppene til å komme i kontakt med en til.

For å etterstrebe en balanse i utvalget definerte jeg noen bestemte kategorier som jeg ønsket skulle være representert i utvalget. Etter hvert som jeg ble tatt kontakt med eller fikk kontaklinformasjon til andre foreldre har jeg valgt informanter på bakgrunn av kategoriene for bredden i utvalget. Denne utvalgsprosessen defineres som *kvoteutvelging*, fordi man definerer en bestemt kvote av informanter man skal kontakte innenfor hver av kategoriene (Grønmo, 2004 i Thagaard, 2009 :57). Informantene jeg kontaktet ble valgt på grunnlag av ulik tilgang til ressurser og ulike livserfaringer, og jeg ønsket å etterstrebe en likedeling mellom en ”arbeiderklasse” og en ”middelklasse”. Denne kategorien valgte jeg blant annet fordi de som hadde uttalt seg i media jevnt over kan beskrives som middelklasse, og de hadde oftest majoritetsbakgrunn. På Holmlia er fordelingen mellom majoritet og minoritet omtrent 50/50, og jeg ønsket derfor å etterstrebe en likefordeling. Den siste kategorien jeg ønsket var kjønn. En bestemt kvote ble ikke satt for de ulike kategoriene, som kan begrunnes i at det er forholdsvis få personer med i utvalget.

Etter hvert som informanter ble rekruttert gjennomførte jeg semistrukturerte intervjuer, eller det *semistrukturerte livsverdenintervjuet*, som Kvale og Brinkmann (2015) kaller det. Dette ble gjort for å få innsikt i foreldrenes liv og meninger om Holmlia og områdeløftet, og som siden ble kodet i dataprogrammet *NVivo* (Kvale og Brinkmann, 2015 :22). I pilotintervjuet fikk jeg prøvd ut intervjuguiden, som fungerte godt, og jeg valgte derfor å bruke intervjuet som en del av datamaterialet mitt. Etter at intervjuguiden var utprøvd la jeg til to spørsmål på bakgrunn av

hva vi hadde kommet inn på. Det var ett spørsmål om sosiale nettverk utenfor Holmlia og ett om hvordan informanten har fått kjennskap til områdeløft til Søndre Nordstrand.

4.1.3 Beskrivelse av utvalget

De tolv informantene fordeler seg mellom klasse, etnisitet, kjønn, og engasjement. Jeg benytter her ”grove” klassekategorier, fordi denne oppgaven er ikke en konvensjonell klasseanalyse. Inndelingen i klasser gjør jeg for å ha analytiske kategorier som vil hjelpe meg å forstå datamaterialet. De som er oppvokst på Holmlia har alle i ulike tidsperioder bodd andre steder. Jeg har delt oversikten inn etter botid, da det er med på å beskrive noen felles egenskaper ved foreldrene.

Anonyme navn	Majoritet / minoritet	Alder	Aktiv	Botid	Bosted	Barn	Klasse
Vokst opp på Holmlia							
Frida	Majoritet	30-40 år	Holmlia-initiativet	7 år i nyere tid	Rekkehus på Holmlia Nord	2 under 12 år	Middelklasse
Ali	Minoritet	30-40 år	Ungdom	33 år	Blokk på Holmlia Syd	2 under 12 år	Arbeiderklasse
Aysha	Minoritet	30-40 år	Holmlia-initiativet	35 år	Rekkehus på Holmlia Nord	2 under 12 år	Middelklasse
Bodd på Holmlia i over ti år							
Rashid	Minoritet	40-50 år	Holmlia sportsklubb	35 år	Blokk på Holmlia Syd	3 over 15 år	Arbeiderklasse
Ahmet	Minoritet	40-50 år	Holmlia sportsklubb	29 år	Blokk på Holmlia Nord	3 over 13	Arbeiderklasse
Bente	Majoritet	30-40 år	Skole	11 år	Tomanns-bolig på Holmlia Nord	2 under 12	Arbeiderklasse
Trine	Majoritet	40-50 år	Holmlia sportsklubb	15 år	Rekkehus på Holmlia Nord	2 under 12 år	Arbeiderklasse

Saira	Minoritet	40-50 år	Holmlia-initiativet	17 år	Rekkehus på Holmlia Syd	3 under 16 år	Middel-klasse
Bodd på Holmlia i under ti år							
Randi	Majoritet	30-40 år	Holmlia-initiativet	2 år	Rekkehus på Holmlia Nord	2 under 3 år	Middel-klasse
Nils	Majoritet	30-40 år	Kultur	3 år	Rekkehus på Holmlia Nord	2 under 6 år	Middel-klasse
Tuva	Majoritet	30-40 år	Folkeaksjonen	5 år	Rekkehus på Holmlia Nord	2 under 6 år	Middel-klasse
Per	Majoritet	30-40 år	Folkeaksjonen	9 år	Rekkehus på Holmlia Nord	2 under 6 år	Middel-klasse

4.1.4 Begrensinger ved informantgruppen

Informantgruppen kan beskrives som det Thagaard (2009) ser som et problem ved tilgjengelighetsutvalg, at de føler at de i større grad enn det som er vanlig mestrer sin livssituasjon, og derfor ikke har noe imot innsyn fra forskeren. Med tanke på et gjennomgående engasjement og aktivitet blant informantene kan de gi mer informasjon om hvordan de mestrer situasjoner på Holmlia, heller enn konfliktfylte forhold og andre problematiseringer ved boområdet (Thagaard, 2009 :57). Til gjengjeld undersøker intervjuet hva foreldrene ønsker endringer på, hva som kunne vært bedre eller annerledes på Holmlia, som er med på å problematisere deres beskrivelser av boområdet. Et problem kan være at de som melder interesse av et slikt forskningsprosjekt allerede har flere tanker og holdninger til et områdeløft. I tillegg kan det motarbeide hensikten med et områdeløft, hvor de svake stemmene ikke kommer til eller blir undertrykte. Utover det å problematisere hvem man kommer i kontakt med i seg selv i et forskningsprosjekt, ønsker jeg å tillegge dette noe mer i denne sammenheng. Hvem jeg har kommet i kontakt med på Holmlia, etter kun noen måneders arbeid der, er interessant med tanke på hvem som stikker hodet frem i et boområde. I områdeløftene forstås det som vesentlig å komme i kontakt med ulike deler av beboerne. Jeg ser det derfor som viktig å problematisere: Hvilke meninger fremmes og produseres på bakgrunn av hvem jeg har kommet i kontakt med her?

4.2 Intervjuene

Utgangspunktet for gjennomføring av de semistrukturerte intervjuene var en intervjuguide, som ligger som vedlegg i denne oppgaven. Denne formen for intervju søker å innhente beskrivelser av intervjupersonens dagligliv, og intervjuet ligger nær opptil en samtale. Intervjuguiden har et formål: å holde en struktur i samtalen. Den fungerer som et verktøy for å berøre bestemte temaer, og kan ha inneholdt forslag til spørsmål (Kvale og Brinkmann, 2015 :46). Intervjuguiden er strukturert med inspirasjon fra Tjoras (2012) intervjuguide for dybdeintervju. Den består av seks temaer fordelt på en lettere innledende del, en dypere hoveddel og en avrundende del (Tjora, 2012 :134).

Innledningen kartlegger informantens bosted, Holmlia, og denne delen skal få informanten til å føle seg trygg, og derfor dreier spørsmålene seg om det de selv er eksperter på: å bo på Holmlia. Hoveddelens første del går inn på informantens nabolag, som blir en slags videreføring av de innledende spørsmålene. Her er ønsket å få innsikt i hvordan informantene omgås sine naboer, med tanke på hyppighet, lengde og type bekjentskap. Som en overgang til neste del kommer informantene med synspunkter om møteplassene utover nabolaget. I flere tilfeller blir dette bragt på banen av informantene selv, noe som kan vitne om at møteplasser og en utvikling av dem er viktig for foreldrene.

De tre neste delene går inn på det planlagte områdeløftet. Før jeg gikk i gang med intervjuene var det kun planer om en satsning i hele bydelen, og ikke spesifisert at Holmlia Syd skulle få sitt eget områdeløft. Kun intervjuet jeg gjorde i mars ble gjennomført etter det var vedtatt at Holmlia Syd skulle gjennomgå et områdeløft. Jeg er ute etter hvilke tanker og ønsker informantene har før de store planene er satt i gang. De avsluttende spørsmålene i denne delen berører oppfatninger jeg har, men som også har blitt omtalt av beboere, nemlig den sterke identiteten til stedet. De fysiske møteplassene, de sosiale utfordringene og de grunnleggende verdiene er gjennomgående temaer for hvordan et områdeløft kan påvirke, endre og utvikle Holmlia.

To enklere spørsmål ble stilt avslutningsvis, og informantene oppfattet de som utfordrende, men det ble en god oppsummering av hva beboerne setter høyt med bostedet sitt. Jeg spurte informantene om hvilke tre ord de ville bruke for å beskrive Holmlia i dag, og deretter hvilke tre ord de ønsker å bruke for å beskrive Holmlia om en 10 års tid, etter at et områdeløft har

funnet sted. Det ble tydelig at Holmlia allerede har en sterk identitet, fordi de ofte ville at de tre ordene de brukte om i dag skulle gjelde om ti år.

4.2.1 Gjennomføring av intervjuene

Etter at jeg hadde fått kontakt med informantene var det opp til dem selv når og hvor de ønsket å møte meg for en samtale. Med unntak av en foreslo alle å møtes på dagtid, og det lokale biblioteket ble ofte brukt som møtested. Her kunne jeg booke et rom, og det var et nøytralt sted sentralt på Holmlia. Ellers har jeg møtt fire på jobben deres og to i deres hjem. På biblioteket er møtestedet nøytralt av den grunn at vi begge var besøkende på et offentlig område. Å møtes på biblioteket sammenlignet med arbeidsplassen eller hjemmet til informantene var at jeg oftest kom først, fikk åpnet opp rommet og ønsket informanten velkommen til samtalen. I hjemmet og på arbeidsplassen var det heller informantene som ønsket meg velkommen og la til rette for en samtalsituasjon. På et vis ble sånn sett rollene noe snudd, der ansvaret for situasjonen lå mer hos informanten.

En lignende rolleendring fikk jeg også kjenne på da noen av informantene, før intervjuet ble satt i gang, spurte om hvorfor jeg hadde valgt å skrive om dette. I min forklaring la jeg vekt på at befolkningens synlighet i media hadde vekket min nysgjerrighet for stedet, og at områdeløft er noe jeg har fulgt med på over lengre tid. Jeg så det derfor som en fin mulighet å undersøke forståelser av metoden, her hvor det enda ikke var vedtatt. Det var omtrent 4 av informantene som spurte meg om dette, de fleste av dem var tilknyttet arbeidet med områdeløftet. Mitt svar ble godt tatt i mot, og forstått som at da har deres budskap nådd ut.

Gjennomføring av selve intervjuene ga meg ulike erfaringer, i hovedsak på bakgrunn av informantens forståelse av situasjonen og deres tanker om områdeløftet. Noen ganger ble intervjuguiden brukt mer aktivt, da informanten hadde korte svar på spørsmålene som ble stilt. I disse tilfellene ble det viktig at jeg la til rette for at de skulle føle seg komfortable, så de fortalte meg mest mulig av deres opplevelser. For noen av informantene virket det av og til vanskelig å sette ord på opplevelsene, noe som kan skyldes at de var usikre i situasjonen. Noen kunne spørre om det var gode svar, om det var dette jeg ville ha? En informant ringte meg etter at vi hadde avtalt intervju, fordi hen var i tvil om det var en forelder som hen jeg ville prate med, fordi hen kunne lite om områdeløftet. Jeg påpekte at kunnskap om områdeløftet ikke var

en forutsetning for å være med, jeg var heller opptatt av hens tanker om bostedet, og eventuelt hva hen ønsket endringer på.

I intervjuet med denne informanten kom også usikkerheten frem, som kan henge sammen med at hen ikke hadde tenkt på de spørsmålene jeg spurte om tidligere eller var usikker i selve situasjonen. Jeg vinklet derfor spørsmålene til noe hen hadde nevnt tidlig i intervjuet, slik at hen lettere kunne identifisere seg med det jeg spurte om. Hen var aktiv i et idrettslag, og dette ble viktig å ta med i intervjuet. Dette var til god hjelp, og jeg opplevde at hen fikk innsikt i hvordan et områdeløft kan tre inn i ulike områder i hens bosted, og berøre hverdagen. I andre intervjuer kunne lignende hendelser oppstå, da det gjennomgående gjaldt å formulere spørsmålene til å handle om informantenes hverdag, deres referansepunkter, og eventuelt hva de kunne ønske var annerledes. Flere foreldre som ikke er tilknyttet Holmliainitiativet eller Folkeaksjonen sa etter intervjuet at de hadde begynt å tenke på ting de aldri hadde tenkt på før, og syntes det var spennende. Noen av dem visste ikke at det var planlagt et områdeløft til bydelen og delbydelen før de kom i kontakt med meg. Dette påvirket intervjuene i form av de på forhånd hadde vært litt usikre på hva de gikk til. Som jeg skrev tidligere antok jeg at foreldrene kjente til områdeløftet, men det stemte ikke, men det kan være fordi prosjekt var i oppstartfasen.

I intervjuene med de som er tilknyttet Holmliainitiativet eller Folkeaksjonen var det gjennomgående at samtalen fløt friere. I et par intervjuer stilte jeg omtrent fire-fem spørsmål, ellers fortalte informantene meg om deres erfaringer og deres ønsker med et områdeløft. Det ble viktig å styre samtalen inn på temaer jeg ønsket de skulle fortelle om, og dette gikk som oftest bra. Ett intervju skiller seg litt ut, der jeg så å si bare åpnet intervjuet og siden nikket og fulgte med på det informanten sa. Disse intervjuene bærer preg av at det er mennesker som har satt seg inn i områdeløftet og som vet hva de ønsker for bostedet sitt. De drar fort samtalen over på områdeløftet til Holmlia, men jeg ønsket at de også skulle gi meg en forklaring på hva et områdeløft generelt innebærer. Spørsmålet har jeg formulert på en naiv måte, for å få informanten til å forklare meg det. Dette vil gi meg innblikk i hva de vet eller ikke vet fra før. Da jeg spurte denne foreldregruppen om dette var det flere som gikk inn i en belærende tone, jeg opplevde at de skulle forklare meg hva det handlet om. Jeg hadde i forkant av intervjuene lest meg opp på tiltaket, til dels som forberedelse til intervjuene, men særlig for å skrive om det i selve oppgaven. Når noen tolket det dit hen at jeg ikke kunne noe om det lot jeg dem forklare det nøye, selv om det kunne svekke deres tillit til meg. Dette opplevde jeg i liten grad,

da spørsmål jeg stilte senere er forankret i områdeløftets metode, og det ble heller en samtale om hvordan metoden kunne brukes på Holmlia.

For å skape en tettere samtale har jeg brukt lydopptaker, etter samtykke fra informantene, så ikke oppmerksomheten min ble trukket mot notering. Etter intervjuene var det ofte to utfall: Enten ønsket vedkommende å avslutte og komme seg videre i dagen, eller så kunne vi bli stående og prate etter at intervjuet var avsluttet og båndopptakeren var avskrudd. Dette føltes ofte irriterende, fordi gode historier da kunne komme frem, etter at flyten og tilliten var bygget opp. Intervjuene har siden blitt transkribert i sin helhet.

4.3 Analysearbeidet

Analysearbeidet begynte jeg med etter at intervjuene var gjennomført med den enkelte informant, hvor jeg uavhengig av transkripsjonen skrev ned inntrykk og tanker fra intervjuet. Det kunne være noe jeg syntes var interessant eller historier som fanget meg eller som jeg tenkte var viktige. Etter at jeg hadde transkribert intervjuene gikk jeg i gang med det mer systematiske analysearbeidet. Dette gjennomførte jeg i analyseprogrammet *NVivo*. Det er ofte omfattende intervjutekster, og for å gi både struktur og overblikk kodet og kategoriserte jeg datamaterialet. Det bidrar til å «organisere intervjutekstene, konsentrere meningsinnholdet i former som kan presenteres relativt kortfattet, og hente frem implisitte meninger i det som ble sagt» (Kvale og Brinkman 2015 :226).

Jeg tok utgangspunkt i Tjoras (2012) stegvis-deduktive induktive metode, hvor jeg både jobbet fra data mot teori, og sjekket fra det mer teoretiske til det mer empiriske (Tjora, 2012 :175). I første del av kodingen brukte jeg begreper som fantes i datamaterialet, med mål om å representere de empiriske dataene godt. I det første transkriberte intervjuet opprettet jeg koder basert på ord og uttrykk som beskrev avsnitt eller mindre utsnitt. Disse kodene tok jeg med videre til de andre intervjuene, og la til nye koder, dersom det trengtes. I tråd med Tjora (2012), var målet å generere tekstnære koder, som kun er utviklet fra data, og ikke teori, hypoteser, forskningsspørsmål eller planlagte temaer (:179). Etter denne gjennomgangen satt jeg igjen med i underkant av 100 koder, og dette dannet utgangspunktet for neste steg, kategorisering. I denne delen samlet jeg de relevante kodene for problemstillingen inn i grupper. Disse gruppene både beskrev og ble utgangspunkt for hovedtemaer til analysen.

Det videre analysearbeidet gjorde jeg i tekstdokumenter, hvor jeg satt avsnitt og utsnitt sammen, og fikk oversikt over hvem som sa hva. I denne prosessen kom de ulike beskrivelsene tydeligere frem, og særlig hvordan ressurser, landbakgrunn og botid trakk skiller mellom beskrivelsene. Det ble synlig hvordan analysens gang ville bli, og hvordan disse skillene ville bygge under den senere drøftingen. Hovedskillet var mellom middelklasse og arbeiderklasse, men det kom også frem at botid hang sammen med dette skillet. I denne delen av analysearbeidet kom det til syne tre foreldregrupper, basert på klasse, botid, meninger og engasjement. Denne inndelingen ble definerende i analysen, hvor de blant annet hadde ulike forståelser av utfordringer og områdeløftet.

4.4 Etiske betraktninger

Det var forholdsvis enkelt å rekruttere informanter til prosjektet. En årsak til dette kan være at det fremstår lite sensitivt å delta, og få har lurt på hvorfor jeg ville snakke med akkurat dem. Gruppen foreldre kan omfavne mange ulike typer, samtidig som mange kan identifisere seg som nettopp det, uten at jeg støter noen. Definisjonen av forelder har vært at man bor sammen med barna sine, og/eller samboers barn. Denne definisjonen har ikke vært vanskelig å følge, da alle informantene bor med sine biologiske barn. Noen av foreldrene har barn som har flyttet ut, men de har også barn som fortsatt bor hjemme.

Jeg forstår det som at bruk av snøballmetoden har medført noen fordeler for meg og min avgrensning. Det at de først blir kontaktet av noen de kjenner, som nok vet at de bor med barn, har sikret meg at de oppfyller utvalgsriteriene. I tillegg vil dette kjennskapet styrke tilliten til prosjektet, da en nabo eller venn kan anbefale å delta og vet hva det innebærer.

4.4.1 Informert samtykke

Før intervjuene fikk alle jeg hadde kontakt med på mail eller Facebook-chat tilsendt informasjonsskrivet, som ligger vedlagt. De fikk lese mer om prosjektet og hva det innebar å være med. Et par hadde jeg kun kontakt med på telefon, og de fikk ikke lest dette på forhånd, men jeg informerte dem om det over telefon. Når vi møttes til intervju hadde jeg med en utskrift av informasjonsskrivet slik at vi kunne gå igjennom det sammen, og dette var ekstra viktig for de som ikke hadde fått tilsendt det på forhånd. Her påpekte jeg at informantene blir anonymisert og at de kan trekke seg når som helst etter intervjuet. Informantene skrev under, og intervjuet ble satt i gang ved at jeg skrudde på båndopptakeren etter samtykke fra informantene.

4.4.2 Konfidensialitet

Flere av informantene var opptatt av sin anonymitet, særlig med tanke på at flere har uttalt seg i media, og er aktive og synlige i nærmiljøet. Noe av det som kommer frem i intervjuene var meninger de ikke ønsket skulle bli knyttet til dem. Derfor er det viktig når jeg legger frem informantene at kjennetegn som kan knyttes til dem direkte ikke kommer frem. Jeg velger derfor å dele inn i middelklasse- og arbeiderklasseforeldre, enn at hver informant blir knyttet til et spesifikt yrke. Så å si alle informantene sier hvilket borettslag de bor i: Det er interessant å ha med, fordi det kommer frem i intervjuene at borettslagene har ulik sosial og økonomisk status. Likevel identifiserer jeg ikke informantene til et borettslag, med mindre det er forsvarlig, og knytter dem heller til Holmlia Nord eller Holmlia Syd.

En informant tok kontakt med meg noen dager etter vi hadde møttes for intervju. Hun angret på noe hun sa i intervjuet og lurte på om det var noe jeg kunne gjøre med det. Det var viktig for meg at hun forsto at hun som person blir anonymisert, og også at det hun sier i intervjuet ikke skal kunne knyttes til henne. Etter en samtale med veileder la jeg vekt på anonymiteten, og skrev at dersom hun likevel vil fjerne det hun sa skal jeg ordne det. Informanten svarte ikke på denne meldingen, og jeg har tolket det som at det var i orden når hun forsto hva anonymiseringen innebar.

4.4.3 Reliabilitet

Reliabilitet, eller som Thagaard (2009) beskriver det, overførbarhet, har med forskningsresultatenes konsistens og troverdighet å gjøre. Reliabiliteten behandles ofte i sammenheng med spørsmålet om hvorvidt et resultat kan produseres på andre tidspunkter av andre forskere (Kvale og Brinkman, 2015). Siden jeg bruker kvalitative metoder kan det svekke reliabiliteten. Med et utvalg bestående av kun 12 informanter, kan ikke resultatene overføres til alle beboere på Holmlia. Til tross for dette begrensede utvalget antar jeg at undersøkelsen likevel kan fortelle noe om opplevelsen av å bo på Holmlia, eller lignende områder, med samme type beboersammensetning, lignende sosiale utfordringer og opplevelse av territoriell stigmatisering.

5 Stedet Holmlia

Områdeløft er en del av områdebasert politikk, hvor tiltak gjennomføres i utsatte nabolag. Siden denne politikken brukes i stadig større grad ønsker jeg å undersøke hvordan tiltaket oppleves av beboere. Jeg har derfor gjort en avgrensning til et sted som kan defineres som utsatt, på bakgrunn av fysisk tilstand, sosiale utfordringer og at stedet er territorielt stigmatisert. Datamaterialet består av intervjuer med foreldre på Holmlia, og med utgangspunkt i intervjuene skal jeg undersøke hvordan stedet beskrives, og om områdeløftet kan endre denne beskrivelsen.

Bakgrunnen for analysen er teorier om det sosiale rom, sosial kapital og territoriell stigmatisering. Utgangspunktet er Bourdieus (1996) beskrivelse av det sosiale rom, og forståelsen av hvordan individers posisjoner kan overføres til det fysiske rom. Putnam (2000) beskriver at sosial kapital kan bli effektivt mobilisert som en ressurs for enkelte beboere, og vertikale bånd mellom ulike aktører i samfunnet kan etableres. ”Bonding” (sammenbindende) og ”bridging” (brobyggende) sosial kapital forstås som viktig i urbane inngrepsområder. Stedsforståelsen av Holmlia sees i sammenheng med det Wacquant (2008, 2014) beskriver som territoriell stigmatisering, en konsekvens av negative representasjoner av et sted. Tidligere forskning viser at begrunnelser for å bruke områdebasert politikk knyttes til at noen sosiale problemer har en tendens til å være geografisk distribuert, at konsentrering av ressursvake mennesker gjør fattigdom mer synlig, og at konsentreringen av innvandrere kan brukes som argument for dårlig integreringspolitikk.

5.1 Holmlia

I dette kapitlet skal jeg svare på underspørsmålet: *Hvilke stedsrepresentasjoner og sosiale relasjoner kommer til syne gjennom foreldrenes beskrivelser av Holmlia?* Jeg begynner med å gå inn i representasjonene av Holmlia foreldrene først beskrev i intervjuene. Det var gjennomgående at foreldrene ga meg en positiv fremstilling av stedet til å begynne med, men etter hvert beskrev de flere negative presentasjoner og opplevelser. Den første delen i dette underkapitlet handler om kvaliteter ved stedet foreldrene trekker frem som attraktive, hvor de i hovedsak forteller om erfaringer fra borettslaget sitt. Den andre delen handler om ”hele” Holmlia, og hvordan de ulike borettslagene har ulike sosiale statuser. Videre undersøker jeg hvordan foreldrene blir sett på utenfra, hvor de forteller om opplevelser av å bo et sted med et

dårlig omdømme. Dette kapitlet avsluttes med beskrivelser av sosiale møteplasser på Holmlia i dag, og hvordan de ønsker at møteplassene skal bli.

Stedskvalitetene foreldrene trekker frem på Holmlia knyttes særlig til hvordan det kan gagne deres barns oppvekst. En kvalitet er den geografiske plasseringen, med nærhet til skog og sjø, og boligområdene; de påpeker at man kan gå over omtrent hele Holmlia uten å krysse en eneste bilvei. Det er tilrettelagt for en trygg oppvekst for deres barn. En annen kvalitet er at foreldrene forstår det som positivt for barna å vokse opp et sted med en mangfoldig befolkning. De bruker beskrivelser som ”å bli tolerante for andre”, ”respektere alle mennesker”, ”lære ulike kulturer å kjenne” og at ”de vil bli mindre fordomsfulle”. Flere arbeiderklasseforeldre jeg har intervjuet har fått innsikt i hvordan mangfoldet påvirker barnas verdier positivt etter hvert som de har bodd på Holmlia. Trine forteller om kommentarer hun har fått fra venner fra hjemsted hennes: ”De ser litt mer negativt på at det er så mye utlendinger her. Men jeg sier, ’de er jo folk som oss.’ Så det ser jeg som veldig positivt ved at vi bor på Holmlia, at vi kan lære å respektere alle.”

De fire middelklasseforeldrene jeg har intervjuet, som har flyttet til Holmlia for under ti år siden, trekker frem mangfoldet som noe de synes var attraktivt da de valgte bostedet. Samtidig er det ikke bare Holmlia de så som attraktivt boområde i Oslo, men også andre områder sørøst i Oslo. De kunne ikke bodd vestover, som Per sier, ”vi hadde ikke endt opp på Nordberg”. Han påpeker at man har godt av å omgås de som ikke bare er like en selv. Disse foreldrene har barn som er under syv år, og de beskriver gjennomgående mangfoldet som en ressurs for deres barns oppvekst, fordi de forstår en mangfoldig befolkning som fremtidens Norge. Dette er et verdsett de vil overføre til sine barn, noe de gjør ved å bo på Holmlia. Beskrivelsene er i overensstemmelse med ideen om at sosialt blandede nabolag er gunstig, som også kommer til uttrykk i politikken som føres i flere land (Ljunggren 2017 :28).

5.1.1 Samhold

Beskrivelser av nabokontakt og naboskap vitner om et godt samhold innad i borettslagene. Den gjennomgående fortellingen er om naboer som stiller opp for hverandre, og ord som småby, samhold og barnefamilier rammer naboskapet inn. Rashid forteller at han og kona har vært aktiv i borettslagstyret, og beskriver naboskapet som at alle kjenner alle. Beskrivelsen ”alle kjenner alle” kan vitne om et tett samhold, et kjennetegn ved en småby. Dette kan sees i

sammenheng med Putnams forståelse av sosial kapital, hvor naboenes nettverksrelasjoner innad i nabolaget og utover nabolaget kan bli effektivt mobilisert som en ressurs for de enkelte beboerne. Borettslaget skaper tettere nettverksrelasjoner med naboene, og det tette naboskapet kommer blant annet frem i beskrivelser av at man stiller opp for hverandre.

Ali forteller at utenfor blokken han bor i kan barna leke, og han er ikke redd for at noe skal skje, fordi alle passer på. At foreldrene tar et fellesansvar med å passe på barna beskriver også Aysha: Hun vet at barna er trygge og at naboene tar ansvar, mens hun gjør andre ting. Hun forteller også at naboene ber hverandre inn og har en god kontakt. Fortellinger om et tett naboskap er gjennomgående, og det kan virke som om flere tenker at deres borettslag er spesielt på den måten. Som i uttalelsen fra Ahmet: ”det borettslaget vi bor i, der hjelper alle til.” Han forteller at samholdet er en av grunnene til at han og familien er så knyttet til stedet.

Naboskapet beskrives også som åpent, hvor barna kan gå mellom husene. Denne åpenheten kommer til syne når Saira forteller at nabogutten overnattet dagen før, fordi moren skulle reise bort med jobben: ”Hvis jeg hadde bodd i Oslo, da kunne det kanskje ha vært annerledes.” Åpenheten knyttes til noe spesielt med nabolaget eller Holmlia, som stilles i motsetning til Oslo sentrum. Rashid har bodd på Holmlia i nesten 20 år, og sier at han kjenner alle som bor der. Botiden vil nok variere ut fra område, og foreldrene har bosatt seg der i forbindelse med å etablere familie. Ali underbygger at botiden styrker naboskapet, da han selv har vokst opp på Holmlia, og forteller at han har god kontakt med naboene, fordi han kjenner flere fra langt tilbake. Mange beskriver samholdet ut fra sine egne erfaringer i borettslaget, men Per mener dette er gjennomgående på hele Holmlia:

Når jeg snakker med folk fra Holmlia, for det er jo ganske stort, folk som bor på Asperud, Ravnkroken og andre steder, så får jeg liksom inntrykk av at alle har de samme opplevelsene. Her er det fortsatt sånn at naboen kan komme og låne egg liksom. (...) det er et inntrykk jeg hadde før jeg flytta hit, og det er liksom absolutt blitt bekreftet.

Per, Middelklasse (MK), kort botid

Handlinger man kanskje tenker at tilhører fortiden, eller som ikke eksisterer i byen, er tilstede. Nils beskriver nabokontakten som en småbymentalitet, hvor man alltid hilser på naboen og slår av en prat. Samtidig viser Trine at denne åpenheten og kontakten med naboer ikke alltid er gjeldende i småbyer, når hun sammenligner sitt oppvekststed med Holmlia. ”Det er et veldig lite sted, så kommer du ny der så blir du nesten automatisk sett litt rart på. Veldig vanskelig å komme inn på folk. Det var helt annerledes da jeg kom til Holmlia. (...) Kommer du på en

samling på Holmlia så blir du ikke ekskludert.” Hun har en annen opplevelse og beskrivelse av samhold og åpenhet fra en småby. Foreldrene opplever denne åpenheten og kontakten med naboene som spesielt for Holmlia.

5.1.2 Borettslaget

Mye av kontakten mellom beboerne oppstår gjennom barna, fordi de leker sammen, og man møtes på lekeplassen eller gjennom barnehage og skole. Barna fører foreldrene sammen, som brobyggere mellom familier, og mellom foreldre. Samholdet som beskrives i borettslaget kan knyttes til det Putnam (2000) kaller bonding sosial kapital. Foreldrene beskriver å ha etablert gode gjensidige relasjoner som er styrket av de nære ting. Hva som fører til de gode naborelasjonene kan knyttes til begrunnelsene til Per.

Jeg opplever jo at naboskapet fungerer kjempebra, og det er nok særlig fordi det er mye småbarnsfamilier. Med det har man jo sjukt mye til felles, og da henger man mye rundt på lekeplassen. (...) og så sier man, «du skal ikke være med inn?» Og så plutselig har man etablert sånn quiz-fredag. Det er kjempeåleit, skikkelig skikkelig hyggelig.

Per, MK, kort botid

Det gode naboskapet begrunner han med at det er mange barnefamilier som er bosatt på Holmlia, som gjør at man allerede har felles erfaringer. Det er bare middelklasseforeldrene som forteller at borettslaget har etablert sosiale aktiviteter for foreldrene. Denne beskrivelsen av nabokontakt kan forstås i sammenheng med det Bourdieu (1986) vektlegger, at ulike former for sosialisering, som i nabolag, omformes til tegn av gjensidig anerkjennelse som reproducerer gruppen. Foreldrenes kontakt vitner om anerkjennelse som fører til en reproduksjon av gruppen, hvor fellestrekk ved naboene er med på å forsterke samholdet. Randi forteller at foreldrene omgås utover lek med barna, og viser til en facebookgruppe familiene nærmest i borettslaget har. Det har ført til at naboene, eller ”gjengen”, som hun kaller dem, møtes hos hverandre annenhver uke. Disse sosiale aktivitetene for foreldrene i nabolaget forteller også Nils om. ”Det er et borettslag som er veldig aktivt. Nå før jul skal vi ha juleølsmaking for borettslaget. Det er derfor vi flyttet hit, fordi vi så hvordan vennene hadde det, og det er folk som vil ting og bryr seg.” En del av nabokontakten foreldrene beskriver handler om å investere tid i nabolaget og området barna skal vokse opp i; dette påpeker Per:

Det er mye sosiale og åpne folk, og det er også det vi tenkte litt over, at når man flytter ut i suburbia, at vi tenkte Oslo ligger jo så nærme. Vi benyttet oss av Oslo mer før, men livet foregår mer på Holmlia enn nede i Oslogryta. (...) Man har en god dialog mer og mer, og det er også veldig greit, og det gir jo en trygghet for videre oppvekst og oppdragelse.

Per, MK, kort botid

Å prioritere tid med naboene er noe middelklasseforeldrene trekker frem som viktig for å danne et godt nettverk for dem selv, men også for barna. Dette er i overensstemmelse med Putnams (2000) forståelse av hvordan sosial kapital fungerer i nabolaget, at nabolag med høye nivåer av sosial kapital har en tendens til å være gode steder for å oppdra barn. Ønskene om og bevisstgjøringen rundt det å bli kjent med barna og foreldrene i nabolaget styrker den sosial kapitalen, som igjen gjør det til gode steder for barn å vokse opp.

5.1.3 "Rom for alle"

Foreldrene jeg har intervjuet beskriver et samhold i borettslaget, hvor man stiller opp for hverandre, passer på hverandres barn, kan låne egg, danner fredagsquiz og ølsmaking. Beskrivelsene viser at borettslaget fungerer godt, og det kan henge sammen med at beboerne også trives så godt på Holmlia. Flere foreldre ytret en sterk tilhørighet til Holmlia, som kom frem i uttalelser som at de aldri kunne tenke seg å bo et annet sted. De er opptatt av å fortelle hvor stolte de er av bostedet, og hvor flott det er der. Trine synes en fin ting med stedet er at man føler seg såpass inkludert: "Det er jo kanskje det at man har veldig tilhørighet til stedet sitt, samtidig har man en veldig åpenhet for andre da." At Holmlia beskrives som åpent nevnes av flere, og påvirker tilhørigheten til stedet. Per trekker frem dette: "Holmlia er for alle. Til og med innad i Holmlia, å si at du er fra Holmlia er ja, klart du er det, det er jo her du er. Det er plass til alle og rom for alle."

Foreldrene som har flyttet dit for under ti år siden forteller at de raskt fikk innblikk i samholdet på Holmlia. Randi sier at hadde det vært et annet sted kunne hun ønsket "mer samhold, tilhørighet og stolthet, men her er folk så sjukt stolte." Stoltheten til stedet beskrives som en del av identiteten til Holmlia, det er et sted man er stolt av å bo. Nils har også bodd der i kort tid, og han beskriver et Holmlia med et "utrolig samhold blant folk, en helt vanvittig stolthet. Folk er utrolig glad i Holmlia, det er nesten for mye av og til". Den sterke stoltheten til stedet som ytres i dag viser seg å ha eksistert lenge. Frida forteller om hvordan den sterke tilhørighetsfølelsen var til stede da hun vokste opp på Holmlia. "Jeg husker noen kompiser av meg lagde et slagord, "vi er ikke norske, vi er Holmlianere". Og det har festet seg, dette uttrykket holmlianere. Bare det sier noe om den identiteten som ligger i stedet her."

Samholdet og stoltheten gjenspeiles i deres engasjement og tid de legger ned i stedet. Middelklasseforeldrene Per og Tuva har bodd der i under ti år og er med i Folkeaksjonen. Frida, Randi, Aysha og Saira er med i Holmliainitiativet, og er også middelklasseforeldre. Frida og Aysha har vokst opp der, men Frida flyttet tilbake for under ti år siden. Saira har bodd der i over ti år og Randi under ti år. Arbeiderklasseforeldrene Rashid, Ahmet og Trine er aktive i Holmlia sportsklubb, og har bodd på Holmlia i over ti år. Bente er tilknyttet FAU, og Nils er ikke med i noe engasjement på Holmlia, men viser stor interesse for kulturtilbud. Ali er heller ikke med i noe, men har et stort engasjement for ungdommen. Foreldrenes engasjement viser ulikheter blant foreldrene utfra klasse, botid og landbakgrunn.

5.2 Slår samholdet sprekker?

De første beskrivelsene av Holmlia utspiller seg i borettslaget, hvor erfaringer og opplevelser derfra danner et bilde av et godt samhold. Foreldrene har ulike fortellinger om Holmlia, og de gir først attraktive beskrivelser og siden utfordringer til stedet. Det kan være at de har et behov for å idealisere stedet først. Etter hvert blir det tydelig at foreldrenes beskrivelser av det gode samholdet, tilhørighetsfølelsen og stoltheten bare er en del av historien om Holmlia. I beskrivelsene av områdene på Holmlia kom dette særlig frem, hvor de interne forskjellene ble svært gjeldende. Jeg vil derfor videre undersøke foreldrenes beskrivelser av hele Holmlia, hvordan de opplever å bli sett på utenifra og hvordan møteplassene er nå, og hvordan de ønsker at de skal bli.

5.2.1 Det delte Holmlia

Fremstillingen av samholdet endrer seg utover i intervjuene, og foreldrene beskriver et delt Holmlia. Som vist til innledningsvis har delbydelene ulike levekår, blant annet sysselsetting og barnefattigdom, og befolkningssammensetningen er også forskjellig da det er en større andel av befolkningen på Holmlia Syd med innvandrerbakgrunn. Forskjellene handler også om boligtyper, hvor det i større grad er rekkehus på Holmlia Nord og blokker på Holmlia Syd; sistnevnte har også flere kommunale boliger. Dette skillet kommer frem når foreldrene beskriver deres borettslag. Randi har bodd på Holmlia i to år, og forteller at hun etter hvert har fått innblikk i det delte Holmlia.

En utfordring her ute, som overrasket meg, og brøt litt med forventningene når jeg kom hit, som jeg har lært om Holmlia, altså folk lever såpass separat. (...) Vi hadde bodd her en stund, fått oss noen venner, og alle var norske liksom. (...) Har lagt merke til det, at det er sånn at de norske henger med de norske, somalierne med somalierne, og pakistanerne med pakistanerne. (...) Og når man er barn, alle leker med

alle, det er ikke noe forskjell på hvor en kommer fra. Så har jeg inntrykk av at det forsetter på barneskolen, også er det et eller annet som skjer på ungdomsskolen.

Randi, MK, kort botid

Hun gir en beskrivelse av at de med lik landbakgrunn omgås. Dette kan blant annet forklares med at de med lik landbakgrunn er bosatt i samme borettslag. Områder på Holmlia har også ulik sosial status; som vist til innledningsvis skaper levekårene et skille mellom Holmlia Nord og Holmlia Syd. Statusen til områdene er noe de aller fleste kommer inn på, som vitner om at foreldrene er bevisste på hvilke steder som anses som "fine" og mindre "fine" å bo på. De fire foreldrene jeg har intervjuet, som har bosatt seg på Holmlia Nord de siste ti årene, tilhører middelklassen. At områdene de nyinnflyttede middelklasseforeldrene har bosatt seg i anses som de "fine" områdene kan føre til en forsterket segregering innad på Holmlia. Ljunggren (2017) skriver at selv om folk med ulike ressurser og ulik bakgrunn er segregert fra hverandre, så trenger ikke det å bety så mye mer enn at disse ulike gruppene ikke treffes i sine nabolag (:27).

På et lavere nivå, som borettslagene på Holmlia, er det tydelig at de med like ressurser og landbakgrunn er bosatt i samme område. Som Ljunggren (2017) videre viser til har det en betydning at nabolag er separert, fordi nabolaget betyr noe for barn og unges utvikling. Dette handler om nabolagseffekter. Den segregerte bosettingen kan bidra til at foreldrene innad i borettslagene anerkjenner hverandres ressurser og styrker deres bekjentskap. I tråd med Putnams (2000) begreper om bonding og bridging sosial kapital, beskriver foreldrene en bosetting som styrker bonding, hvor eksklusive identiteter og homogene grupper styrkes. Randi beskriver en slik separert sosialisering, og på Holmlia er det i mindre grad utadvendte nettverk som omfavner mennesker på tvers av ulike sosiale konstellasjoner, altså bridging. De sosiale konstellasjonene bygger heller på likheter ved menneskene, hvor de med samme klasse og landbakgrunn er i samme sosiale nettverk, og også bor på de samme områdene.

Å beskrive områdene ut fra hvem som bor der er gjennomgående i fortellingene om de fine og de mindre fine områdene på Holmlia. Områder som anses som mindre fine ligger syd i bydelen, og Holmlia senter blir særlig trukket frem. Foreldrene er samstemte om at dette er det dårligste stedet å bo på Holmlia, og henviser til at det er mer bråk og problemer der. Saira mener disse problemene kan knyttes til at de fleste boligene på senteret er kommunale boliger.

Jeg tenker at det er veldig mange familier, hva kaller man det, som får statlig støtte og kommunale boliger. Og når du har veldig mange kommunale boliger her, som at jeg snakket om på senteret er det

mye mer bråk enn det det er på Lusetjern, og det er fordi de leier ut veldig mange boliger her. Og det er spesielt de familiene som har barn med større utfordringer.

Saira, MK, lang botid

Det er en gjennomgående fortelling om senteret, at det er mer bråk og folk har større utfordringer, som hun her knytter til at det er mange av leilighetene som leies ut og er kommunale boliger. De mindre fine områdene blir også ofte beskrevet som steder der det bor flere med innvandrerbakgrunn. De fine delene av Holmlia fortelles det mer om, og Per trekker en parallell mellom landbakgrunn og bosetting på Holmlia ”Det er jo områder med større andel med innvandrerbakgrunn, og steder hvor det er mer nordmenn. Altså fine Holmlia blir regna som Toppåsen, Hallagerbakken og Gamle linja.” Disse stedene blir gjennomgående trukket frem som fine. Som andre knytter også Per stedene til boligpriser, ”For eksempel på Hallagerbakken, som sikkert er det fineste strøket, det aller fineste, det er der Audun Lysbakken bor, der har det blitt solgt leiligheter for 8 millioner liksom.” Ahmet bodde tidligere på senteret, og har flyttet til et borettslag som anses som fint. Hans beskrivelse av området viser at han skiller seg ut med klasse- og landbakgrunn.

De fleste på Hallagerbakken er norske, norske familier bare. Det er et borettslag med barn og få utlendinger der. Hallagerbakken er på en måte Holmenkollen på Holmlia. Ja, det er egentlig Hallagerbakken, Gamle linja og Storeåsen er på en måte etnisk norsk som bor der, mens utlendinger bor litt lenger bort, på senteret og sånt.

Ahmet, Arbeiderklasse, (AK), lang botid

Ahmet trekker paralleller mellom Holmenkollen og området Hallagerbakken, som sier noe om hvor hvitt og velstående dette område forstås. Sett i sammenheng med Per blir stedet trukket frem fordi det er dyre leiligheter der, det bor flest norske familier der og SVs partileder bor der. Ahmet mener steder hvor flere utlendinger bor er lenger bort fra Hallagerbakken, altså Holmlia Syd.

Gjennom foreldrenes beskrivelser er de innforstått med at Holmlia har fine og mindre fine steder. Ut ifra deres beskrivelser er inndelingen i Holmlia Syd og Nord mer forankret i bydelsadministrasjonen enn i praksis, fordi foreldrene i hovedsak snakker om mindre steder på Holmlia. Noen av middelklasseforeldrene påpeker at de bor på Holmlia Nord, på bakgrunn av kjennskap til ulikhetene. Kjennskapen til inndelingen kan henge sammen med at de har lest seg opp på dette, og har tilegnet seg de administrative inndelingene, i arbeidet med Folkeaksjonen eller Holmliainitiativet. Randi referer til skillet og beskriver nabolaget sitt:

Også her er det sånne elementære skiller. Her vi bor så er det jo veldig mye middelklasse, så innad på Holmlia så er liksom det her litt finere strøk. Mens Åsbråten for eksempel, hvor det stort sett er blokker, det regnes som det litt mindre fine Holmlia.

Randi, MK, kort botid

Hun beskriver sitt borettslag, som ligger i Holmlia Nord, at det er mye middelklasse og et finere strøk. I tillegg viser hun til Åsbråten i Holmlia Syd, som et sted med mye blokker og mindre fint. Det trekkes på et vis en parallell mellom middelklassebefolkning og fine områder, og blokkbebyggelse og mindre fine områder. Statistikken fra Holmlia vist til innledningsvis underbygger dette, fordi Holmlia Syd scorer 73-83 prosent høyere enn byggenomsnittet på indikatorene lav utdanning, fattige barnehusholdninger og ikke fullført videregående skole, som tilsier at det i mindre grad bor middelklasse der. Det andre er boligtype, hvor det på Holmlia Syd er 72 prosent blokkbebyggelse, mot 41 prosent blokkbebyggelse på Holmlia Nord. Dette kan ses i sammenheng med det Atkinson og Kintrea (2000) påstår om at territorielle samfunn var et produkt av å ha noe til felles som økonomisk liv, klasse eller religion, samt slektskap (:96). Beskrivelsene av Holmlias borettslag bygger på klasse og etnisitet, som gjør at båndene mellom naboene forsterkes av egenskapene til beboerne.

At befolkningen lever såpass separert er interessant med tanke på at flere av foreldrene, og særlig den etnisk norske middelklassen, trekker frem mangfoldet og det å bosette seg et sted med ulike kulturer som en faktor i deres bostedsvalg. Beskrivelsene er i større grad forankret i et ønske om mangfold på et overordnet geografisk stedsnivå, enn et lavere nivå i borettslag. Mangfoldet beskrives som å ikke være like definerende for arbeiderklassen, da de først etter flere år med botid på Holmlia opplever mangfoldet som en ressurs. Likevel er fordelene ved å bo et sted med en mangfoldig befolkning særlig rettet mot barna. Som vist til over er det barna som trekkes frem i valget om å bosette seg et sted med mange kulturer, og at de er venner med alle, at utseende eller kultur ikke har noe å si, ”for alle liker jo Lego”, som Per sier. Foreldrene vektlegger at barna vil lære å respektere og være tolerante for ulike kulturer ved å vokse opp der, men hvordan de selv får utbytte av det går de lite inn på. Det kan se ut til at nabolagene og borettslagene åpner lite opp for at mangfoldet møtes på tvers.

At Holmlia er delt og har steder med ulik sosial status beskriver også hvem som bor der, hva slags ressurser de besitter og hvilken landbakgrunn de har. Holmlia er på den måten mikrosegregert, noe som kan bidra til å forhindre kontakt mellom barn og ungdom med ulik sosial bakgrunn (Brattbakk og Wessel, 2017). Dette blir beskrevet av Randi: ”noe skjer på

ungdomsskolen”. De foreldrene som har barn i barnehage- og barneskolealder beskriver kontakten som nærere, og at kontakten på tvers er mer tilstedeværende i denne alderen. Segregeringen skjer også mellom foreldrene, og det er det som kommer særlig til syne i foreldrenes beskrivelser. Ut ifra de segregerte borettslagene kan barneskolene på Holmlia også være segregerte. Det er kun én ungdomsskole på Holmlia, og det betyr at barna med ulike ressurser og landbakgrunn møtes her. At noe skjer på ungdomsskolen trenger ikke å være tilfelle, men heller at de fortsetter å ha lite interaksjon med ungdom på tvers av ressurser og landbakgrunn.

I tråd med Putnam (2015), på nabolagsnivå vil grupper som i liten grad deler nabolag, antas å heller ikke dele andre møteplasser hvor folk som ikke kjenner hverandre treffes, for eksempel i gata, på foreldremøter, i nærbutikken eller på idrettslagets treninger (Putnam, 2015 i Ljunggren, 2017 :63). Bente forteller at noen mødre, med minoritetsbakgrunn, ikke hadde vært på tidligere foreldremøter, og etterspurte informasjon de hadde fått tidligere. Beskrivelsen viser at de ikke deltar i like stor grad på dette møtestedet. Flere foreldre som er tilknyttet idrettslag forteller om hvordan de samme foreldrene stiller opp på trening og kamper, mens andre foreldre ikke bidrar. Rashid forteller hvordan han har tatt kontakt med foreldrene som ikke stiller opp. Som han sier: ”noen foreldre forstår ikke at barna ønsker dem der”, og knytter det særlig til foreldre med minoritetsbakgrunn. I foreldrenes beskrivelser kommer det frem noen motsetninger mellom hvordan de beskriver Holmlia generelt og hvordan de lever sine hverdagsliv. De er opptatt av å bo i et flerkulturelt og mangfoldig område, men samtidig er det lite relasjoner og interaksjon på tvers. Ideen om å bo mangfoldig står sterkere enn det de praktiserer, på bakgrunn av at foreldrene beskriver en segregert bosetting, utfra klasse og landbakgrunn.

5.2.2 Botid trekker skiller

Foreldrene jeg har hatt kontakt med har ulik botid på Holmlia. Det er de med egen oppvekst der, de som har tilknytning til Holmlia fra mange år tilbake, og de som har flyttet dit i senere tid. Av de som har bodd der i lengre tid er det tre som har vokst opp på Holmlia og bodd utenfor Holmlia i en kort periode, de har flyttet tilbake på grunn av nærhet til familie og venner. De som har bodd der over 10 år begrunner bosettingen sin i hovedsak med økonomi. I de to første gruppene er det flere som påpeker at de aldri vil bo et annet sted.

Brattbakk og Wessel (2017) mener at foreldre ofte har en klar idé om hvor det vil være fint (og gunstig) for barna deres å vokse opp. Særlig middelklasseforeldrene har gjort en vurdering av Holmlia før de flyttet dit. De som har flyttet dit i senere tid har bodd der mellom 2 og 9 år. Til felles har de middelklassebakgrunn og blitt kjent med Holmlia før de selv kjøpte bolig der. De forteller at de har hatt forventninger, og stedets omdømme har formet deres bilde av Holmlia. Med besøkene de har gjort før de kjøpte der selv har denne forutinntakelsen av stedet blitt brutt ned. Beskrivelser som at ”det var så hyggelig her”, og at ”det var ikke som man har hørt om” er typiske for innflytterne. De har alle gjort en forhåndssjekk av stedet før de flyttet dit, som ikke bare handler om nærhet til jobb, skole, barnehage og boligpriser, men også de sosiale forholdene, om stedet lever opp til omdømmet. For dem alle har dette omdømmet blitt avkreftet.

En gjennomgående årsak til bosetting på Holmlia er at foreldrene har hatt råd til å kjøpe en familiebolig. Dette kan henge sammen med det Ljunggren og Andersen (2017) beskriver, at andelen høyt utdannede i Oslo mellom 2003 og 2012 steg fra 38,4 til hele 47,5. Det betyr at dersom det blir flere ressurssterke i byen, blir det et større press på boligmarkedet, og det kan føre til at de må bosette seg på andre steder enn hva de har gjort tidligere, med den konsekvens at segregasjonsnivået totalt går ned (Ljunggren og Andersen 2017 :65). De foreldrene som har bosatt seg på Holmlia de siste ti årene har til felles at de har høyere utdanning og at økonomien var avgjørende for boligkjøp. Flere ressurssterke i byen kan ha ført til redusert klassebasert bostedssegregasjon, samtidig som den kan ha forsterket det som ofte kalles ”etnisk segregasjon”. Undersøkelser har vist at dersom de med majoritetsbakgrunn er sosialt mobile oppover flytter de til mer velstående områder av byen. De sosialt mobile med minoritetsbakgrunn velger imidlertid langt oftere å bli boende i samme område som tidligere (Turner og Wessel, 2003 i Ljunggren og Andersen 2017 :65). Foreldrene jeg har intervjuet med minoritetsbakgrunn beskriver dette, fordi de har vært sosialt mobile horisontalt. Noen har flyttet fra et sted øst i Oslo, men de fleste har flyttet innad på Holmlia til en større bolig, og et sted med bedre sosial status.

5.3 Territoriell stigmatisering

Opplevelser av å bo et sted med dårlig omdømme er underliggende i deres beskrivelser av Holmlia. Området beskrives å være territorielt stigmatisert, som betyr at skadelige representasjoner av stedet formidles og utnyttes i maktfeltet, av byråkratiske og kommersielle

organer, samt i hverdagen, på måter som endrer sosial identitet, strategi og struktur (Wacquant mfl., 2014). Foreldrene er bevisste de sosiale utfordringene på Holmlia, og det kan virke som om det påvirker begrunnelsen av Holmlia som bosted. Det er et sted foreldrene bryr seg om, og er opptatt av å snakke opp. De benytter muligheten ved flere anledninger til å påpeke hvor trygt området er. Historiene handler i hovedsak om hvordan de selv har opplevd å få kommentarer som ”hvorfor vil du bo her?”, eller når de får besøk av venner og familie får de høre at ”her var det faktisk veldig fint”. Den andre historien handler om hvordan deres barn blir møtt med skepsis til bostedet deres, og at barn og ungdom i dag ikke er stolte over stedet sitt. Som Rashid beskriver det, ”utenfra så er det et sted som er farlig, hvor man går med våpen i hånda, hvor man banker opp hverandre, det er ikke sånn.” Jeg vil nå vise til hvordan foreldrene opplever å bo på et område som er stigmatisert gjennom medias fremstilling og kommentarer fra utenforstående.

I hovedsak knytter foreldrene Holmlias omdømme til det de opplever som en urettferdig fremstilling i media. Samtidig trekker flere frem utfordringene på Holmlia, og at de påvirker omdømmet. Denne forståelsen har for det meste middelklasseforeldre, som mener at befolkningen må akseptere at området har utfordringer før man kan gjøre noe med det. Bakgrunnen for at Holmlia kan beskrives som å være territorielt stigmatisert, forstås i tråd med Wacquant mfl. (2014). De viser til at hvert land har et lite sett av byområder som utgir seg for å være universelt anerkjente, og forkledd på tvers av klasser og rom. Videre hevder de at universelt anerkjente stedsnavn sirkulerer i diskursene for journalistikk, politikk og forskning, i tillegg til vanlig kommunikasjon, som synonyme for ”sosialt helvete”. Dette negative bildet eksisterer ikke bare blant den sosiale og kulturelle eliten, men blant alle, inkludert de som bor der og de helt fjernt fra dem (Wacquant mfl., 2014 :1273). Foreldrene beskriver Holmlias omdømme som at det er universelt anerkjent, fordi de forteller om negative omtaler av stedet i media, men også av kolleger, venner og familie som ikke bor der. Randi beskriver hvordan hun så på Holmlia når hun vokste opp:

Shit, Holmlia, altså alle visste jo om Holmlia, selv når jeg vokste opp (...) langt, langt unna. (...)det på en måte var et sånt skremselområde. Sånn som vi snakket om det når vi var små, eller ungdommer, så var det sikkert det skumleste området i hele Norge.

Randi, MK, kort botid

Denne beskrivelsen underbygger Wacquant mfl. (2014), at det negative bildet eksisterer både blant de som bor på Holmlia og de fjernt fra dem. Det som ikke kommer frem i beskrivelsen,

som flere foreldre påpeker, er at de som bor utenfor Holmlia ikke vet hvordan det egentlig er der. De foreldrene som har flyttet dit i senere tid forteller at stedet ikke er sånn som man så for seg eller som stedet blir fremstilt i offentligheten. Foreldrene mener media maler et feilaktig bilde av Holmlia, som blant annet Ali beskriver:

Holmlia har et litt negativt stempel utenfor bydelen. De som bor her kjenner seg ikke igjen i det. (...) det er ufortjent rett og slett. (...) det er litt hva media gjør det til da, de er veldig med på å påvirke hvilket inntrykk folk får av de forskjellige stedene. Det er det å styre media litt også, komme med noen sånne solskinnshistorier.

Ali, AK, lang botid

Som han og flere foreldre ser det må man møte ryktet til stedet med å påvirke hva media skriver om. Ahmet foreslår at man må sende ut pressemeldinger om at det skjer mye bra, samtidig sier han at media ikke er glad i å skrive om det, ”gode nyheter det er ikke salgbart.” Forståelsen av at ryktet er ufortjent knyttes særlig til medias fremstilling av Holmlia, som Rashid sier: ”Det finnes steder som er mye dårligere enn Holmlia, men de kommer ikke på dagsnytt. (...) jeg vil ikke si at de gjør det bevisst, men noen gjør det altså.” Ønsket er at media skal slutte å skrive negativt om Holmlia, og heller få frem det positive. I beskrivelsene om ryktet til Holmlia er det underliggende at beboerne og stedet er urettferdig fremstilt. Aysha forteller at hun er stolt av å si at hun er norsk, fordi alle er på lik linje. ”Derfor blir jeg så lei meg når dette her med Holmlia blir sett ned på, fordi det er ikke norske verdier.” Dette likhetsidealet trekkes også frem av Ahmet, ”at folk slipper å tenke på at vestkanten har det, og vi har ikke det (...) det skal være likt for alle. Det må ikke være forskjell å bo på Holmlia og for eksempel på Skøyen.”

5.3.1 Egne erfaringer

Wacquant mfl. (2014) knytter territoriell stigmatisering blant annet til fattigdom, etnisitet, nedgraderte boliger, umoral og gatekriminalitet. Som nevnt har Holmlia utfordringer med barnefattigdom, det er en høy andel minoriteter bosatt i området, det er lav sysselsetting, og området er preget av kriminalitet. Nedgraderte boliger kan handle om tilstanden til boligen, og i mitt forarbeid noterte jeg at flere boliger i nærheten av Holmlia senter var i dårlig stand. Samtidig kan begrepet, i overført betydning, handle om at boligene har lavere status, som kommunale boliger. Det er, som vist til, flere eksempler på at områdene på Holmlia med kommunale boliger har lavere sosial status, og beboerne antas å ha problemer og å lage mer bråk.

Ut ifra foreldrenes beskrivelser av Holmlia er det samhold i borettslagene, men det er en segregert bosetting og utfordringer knyttes til noen områder. Likevel er det noe de alle står sammen om, nemlig å møte fordommer mot bostedet. Rashid har bodd på Holmlia lenge, og synes stedet hadde bedre omdømme før, og at nå er Holmlia bare er et sted med dårlig rykte. Ahmet flyttet til Holmlia for snart tretti år siden, og har også denne opplevelsen.

Vi hadde ikke et sted som het Holmlia, og dit skal vi ikke flytte, det var ikke sånn før. Men det kan ha noe med at det har blitt mye mer trekk på Holmlia, flere flytter inn og ut, og kanskje hatt problemer i hjemlandet sitt. Og de problemene kommer hit, og opplever en sånn kulturkræsje.

Ahmet, AK, lang botid

Han kobler det dårlige ryktet til beboersammensetning, og forstår det som at ulike kulturer på samme område kan føre til problemer. I beskrivelsene av et ufortjent rykte vektlegger særlig de med lenger botid at de aldri kunne tenke seg å bo et annet sted, som kan skyldes en større tilknytning og mindre misnøye med stedet. Aysha har vokst opp på Holmlia, og stoltheten til stedet forsterkes på et vis av det dårlige ryktet: ”Jeg er veldig stolt, jeg kunne ikke tenke meg å bo et annet sted, men jeg er lei meg på grunn av det dårlig ryktet. Det føler jeg at det fortjener egentlig ikke mitt Holmlia.” Siden stedet har et dårlig rykte blir foreldrene mer opptatt av å snakke stedet opp, som igjen skaper større stolthet og sterkere lokalpatrotisme.

Flere av uttalelsene viser at omdømmet til Holmlia påvirker beboerne, fordi de må forklare hvorfor de har bosatt seg der. Bente beskriver det slik: ”jeg føler at når man bor her må man liksom forsvare hvorfor jeg bor her, og hvorfor må jeg det? Det er ingen andre som må det liksom.” Det er en gjennomgående oppfatning at Holmlia har et ufortjent rykte, og det står foreldrene imot sammen, som Ahmet sier: ”Vi som bor på Holmlia må jo støtte hverandre, i og med at vi har et dårlig rykte.” På et vis samler ryktet til Holmlia befolkningen, de går igjennom det samme, å møte på negative omtaler og forsvare stedet. En gjennomgående argumentasjon er at Holmlias rykte er ufortjent, at de selv er stolte over Holmlia, og at stedstilhørigheten på et vis blir forsterket av det. Som Aysha sier: ”To jeg jobbet sammen med, til og med den gangen for 20 år siden, så tullet de med meg, ’hvordan tør du å bo på Holmlia?’ Jeg har aldri tatt meg nær av det, fordi jeg elsker jo Holmlia.” Foreldrene forteller at de vet at det er bedre der enn ryktet tilsier, og sånn sett påvirker ikke det dårlige ryktet deres forhold til Holmlia innad. Det påvirker deres forhold til Holmlia ved at det tvinger beboerne til å snakke stedet opp og forsterke det positive bildet utad. Randi, som har bodd der i kun to år, opplever at ryktet påvirker beboerne:

Det som irriterer folk er (...) de forestillingene og fordommene folk har mot stedet. Ja, det er kjipe ting her, men vi fleste merker ikke noe til det. (...) Så jeg tror nok folk irriterer seg over at folk har et slikt skjevt bilde. At det er kun sånn ghetto, ikke vet de positive tingene, for det er det virkelig mye av.

Randi, MK, kort botid

Randis beskrivelse kan sees i lys av det Waqcant mfl. (2014) hevder, at befolkningen i nedvurderte områder nesten alltid er malt i mørkere og mer eksotiske farger enn det deres demografi tilsier. Deres kulturelle forskjeller overdrives og forvandles til avvik. Flere ønsker at folk må komme til Holmlia for å se at det ikke er som ryktet tilsier. Mange foreldre har erfart at når folk utenfra kommer dit blir deres bilde av Holmlia endret, som Bente sier.

At de faktisk må komme å se hvordan det er. Fordi hver gang jeg får besøk av noen så får jeg den, 'nei, gud så fint det var her. Trodde ikke det var sånn.' Og jeg bare, 'Ja, hvordan trodde du det var?' 'Nei, mer sånn utlendinger og høye blokker og blir litt nervøs av å gå rundt her.' De har bestemt seg før de kommer. Jeg hører det så ofte, 'oi, så fint det var her.'

Bente, AK, lang botid

Dette er en gjennomgående historie, og flere trekker frem Vær stolt!-festivalen, som arrangeres på Holmlia hver sommer, som et sted hvor folk utenfra får et annet inntrykk av Holmlia. Som Trine sier, "Folk kommer jo hit og bare, 'Wow, så kult! Trodde ikke det var sånn.'"

5.3.2 Barnas opplevelser

Foreldrene beskriver ikke bare sine egne opplevelser av å måtte forsvare hvorfor de bor på Holmlia, men også barna opplever at stedet er stigmatisert. Dette oppleves som mer sårt og utfordrende for foreldrene. Tuva ønsker ikke at barna skal måtte bli stigmatisert:

Man får veldig behov for å beskytte seg sjøl, og man får et veldig behov for å beskytte barna sine, fordi man vil ikke at barna sine skal stå i en stigmatisert posisjon, sånn 'oi, bor du på Holmlia?'. Men da mener jo jeg at det er så viktig å snakke med dem (...) Vi er opptatt at her skal vi leve sammen.

Tuva, MK, kort botid

Et ønske om å beskytte barna fra omdømmet og møter med andres fordommer uttaler flere foreldre. Aysha vektlegger at barna på Holmlia må føle seg verdifulle, og sammenligner dem med ungdommer på vestkanten: "Våre barn er like verdifulle som de er på vestkanten. De blir sett ned på hele tiden, det liker jeg ikke. (...) Vi må gi dem identitet, stolthet." Det er en bevissthet blant foreldrene om at omdømmet kan gå utover barna og deres selvfølelse. Aysha forteller om en samtale med noen ungdommer, hvor hun ble bevisst på hvordan de så på seg selv. Ungdommene trodde ikke at noen ville gjøre noe for dem, da hun spurte hva de savnet på Holmlia, "de tenker jo at de har blitt glemt, eller at de må gjøre alt på egenhånd. Men hvorfor

skal det være sånn? (...)Hvorfor skal mitt barn ha mindre verdi enn en som bor tretti minutter unna?” Historiene er mange om hvordan de selv eller deres barn har opplevd stigmatisering ved å bo på Holmlia. Rashid forteller at datterens venner fra Stovner og Romsås ikke fikk lov til å dra til Holmlia av foreldrene. Saira beskriver hvordan barn og ungdom møter stigmatiseringen:

Sånn som nå hører disse barna og ungdommene dessverre at Holmlia ikke er bra. (...) ’hvordan er det dere går ut på Holmlia, må dere ha med dere pistol til *Rema 1000*?’ Det er sånn de snakker om dem, sånn de hører når de går ut og møter nye folk, hvis de går på en ungdomsskole utenfor Holmlia, eller en videregående skole (...) noen ungdommer kan ta seg nær av det, så jeg tenker at hvis det blir et bra områdeløft så trenger ikke de barna å forklare seg for noen.

Saira, MK, lang botid

Saira gir et inntrykk av hvordan barn og ungdom opplever stigmatisering fordi de bor på Holmlia. Hun forstår det som at områdeløftet vil endre på det negative bildet, og at barn og unge kan bli stolte av å bo der. Saira forteller også om datterens erfaring da hun begynte på videregående og fortalte at hun bodde på Holmlia, ”med en gang fikk hun høre at det er ghettosted, da ble hun skikkelig lei seg, og sa ’mamma det likte jeg ikke, Holmlia er et fantastisk sted å bo (...) Foreldrene mine er vellykket.” Saira og datteren inviterte til bursdag, så de andre på skolen skulle få se hvordan det egentlig var på Holmlia. Saira beskriver dette besøket som at alle koste seg og ikke ville hjem, og de sa ”det er helt annerledes enn det vi hører og det vi ser.”

5.4 Møteplasser

Foreldrene beskriver lite bridging i borettslagene, fordi det er lite sosialisering på tvers av ulike ressurser og ulik landbakgrunn. Utover borettslagene finnes det andre steder hvor sosialisering skjer, nemlig møteplasser. Det eksisterer flere møteplasser på Holmlia i dag, som Deichman-filialen, Holmlia sportsklubb og BUSH. Disse møteplassene kan beskrives som organisasjoner, aktiviteter og klubber, hvor det legges til rette for at folk samhandler. Foreldrene trekker frem disse stedene, men beskriver også rom for uformelle aktiviteter, som Holmlia senter og enkelte spisesteder. Likevel er foreldrene så å si enstemmig misfornøyde med det eksisterende tilbudet av møteplasser. Noen av uttalelsene er, ”Det er skrekkelig!”, ”Jeg syns det ikke er gode møteplasser.”, ”Det er det mangel på rett og slett.”, ”Jeg syns det egentlig er veldig dårlig, både for voksne og barn.”, ”Det er utrolig lite som skjer her.”, ”Her er det ingenting.”, ”Møteplassene er så å si ikke tilstedeværende.” Jeg vil nå undersøke hva foreldrene tenker om møteplassene i dag, og hva de ønsker skal skje med møteplassene på Holmlia.

5.4.1 Arenaer for samhandling

Jeg vil begynne med møteplasser som legger til rette for at beboere på Holmlia samhandler. Ut i fra statistikk fra Oslo kommune har Holmlia utfordringer knyttet til fattigdom og arbeidsledighet. Ønsket om utbygging av møteplasser på Holmlia kan ses i sammenheng med hvordan Putnam (2000) beskriver vanskeligstilte nabolag. I områder hvor sosial kapital mangler er effektene av fattigdom, voksnes arbeidsledighet og adskilte familier økende, og forverrer livet for både barn og voksne. Det er foreløpige beviser på at sosial tillit, organisatorisk deltakelse og samhold i nabolaget kan bidra til å bryte koblingen mellom økonomiske ulemper og ungdomsbråk (Putnam 2000 :317). Rashid beskriver et ønske om at bydelen skal bli enda tettere, da han opplever at et samhold på tvers av bydelen ikke eksisterer i dag.

Jeg savner litt sånne ting, der man uavhengig av alder, etnisitet og sånne ting kan møtes på forskjellige arenaer for å bli kjent. Det å bli kjent med naboene dine, ikke bare borettslaget, men over hele bydelen ikke minst. Det er så fint, man blir så mye rikere av det. Så utvider man nettverket sitt, og kan utveksle ting på godt og vondt. Den samhørigheten, den synes jeg er veldig viktig.

Rashid, AK, lang botid

Det er gjennomgående at foreldrene tillegger møteplassene å skape mer interaksjon mellom beboerne på Holmlia. Denne forståelsen kan knyttes til Putnams (2000) begrep om bridging sosial kapital, hvor nettverk er utadvendte og omfavner mennesker på tvers av ulike sosiale konstellasjoner. I samtale om hvem møteplassene er viktige for er det noen grupper som utpeker seg, særlig ungdom. Samtidig beskriver Frida en viktig del ved møteplassene.

Jeg ser jo på en måte viktigheten og behovet for de møteplassene, hvis man snakker om behovet å møtes på tvers. Det er mange ulike behov, og grad av behovene, så jeg som er fornøyd, jeg trenger kanskje ikke så veldig de møteplassene i seg selv. Samtidig har jeg kanskje litt godt av det, ikke sant. Det er noe å bli eksponert, ikke bare se det og jobbe med det, men i livet mitt.

Frida, MK, lang botid

Dette utsagnet viser en større forståelse av møteplassene, at noen har godt av møteplasser på én måte, og hun på en annen. En møteplass som blir trukket frem av flere, som beskrives som godt fungerende i dag, og går frem som en del av Holmlias identitet, er Holmlia sportsklubb. Det er særlig arbeiderklasseforeldre som verdsetter denne møteplassen og har tilknytning til den. Rashid har vært med i sportsklubben i mange år: ”Den har gitt meg veldig mye, jeg har fått et veldig større nettverk(...) har ikke benyttet meg av så veldig mange andre tilbud her, for det har liksom ikke passet meg.” I beskrivelsen tillegger Rashid det sosiale i møteplassen, og

påpeker at andre tilbud ikke passer han. I motsetning til denne forståelsen synes middelklasseforeldre at dette ikke er et tilbud som passer dem og deres barn. Frida påpeker det, ”du har jo idretten, og fotballbanen og sånt. Jeg er ikke opptatt av det, og det er ikke barna mine heller. Så for meg er ikke det en møteplass.” Saira ser dette som et begrensende tilbud for barn og unge: ”Vi har jo flere fotballbaner (...) Men jeg synes vi trenger flere tilbud og erfaringer for barn og ungdommer.”

Fritidsklubben på Holmlia, BUSH, beskriver foreldrene som et godt tilbud. Samtidig er en gjennomgående oppfatning at det må eksistere flere fritidsklubber på Holmlia. Foreldre som har vokst opp på Holmlia viser til at det fantes flere fritidsklubber der da, men at de har blitt lagt ned de siste 15 årene. Om man ikke har vokst opp på Holmlia er dette likevel en utvikling flere viser til, og etterspør det i dag. Per uttrykker dette behovet eksplisitt:

Fritidsklubbene trenger å få tilskudd så de kan drives ordentlig. For det å drive fritidsklubb som er åpen torsdag og fredag fra 5-8, det er fryktelig naivt å tro at ungdommene går hjem klokken åtte (...) Men det ser ut som det er politisk enighet i Norge om at man skal se bort ifra forskning på fritidsklubber, fordi det satses jo ikke på.

Per, MK, kort botid

Han mener fritidsklubber i Norge har blitt nedlagt og ikke satses på. I dette utsagnet bruker han et forskningsargument for å underbygge behovet for fritidsklubber, at politikerne ser bort fra forskning på fritidsklubber, og at forskningen viser at det er et tiltak som er bra for ungdom. Det er gjennomgående blant middelklasseforeldrene å bruke forskning som argumentasjon, noe jeg kommer tilbake til når jeg tar for meg foreldres ønsker med et områdeløft. En annen måte å argumentere for fritidsklubber er å vise til egne erfaringer. Det gjør i større grad arbeiderklasse- og middelklasseforeldre som har bodd der i over ti år. Ali har fått innblikk i behovet for fritidsklubber gjennom sin tidligere jobb i senterets første etasje:

Vi satt der og pratet med dem, halvtime og time ekstra, de visste at vi var der. (...). Det synes jeg var veldig hyggelig. (...) Det er jo bedre at de kommer inn her og får slappet av litt, snakket litt sammen, sitte i en gruppe, enn å være ute og tenke på å gjøre noe dumt.

Ali, AK, lang botid

Gjennom disse møtene fikk han ikke bare innblikk i at ungdommene manglet et sted å være, men også i verdien det var for ungdommene å møte trygge og gode rollemodeller. Sett i sammenheng med nabolagsforskning fremstår nabolaget implisitt og eksplisitt som et sosialt felt der dårlige levekår (for eksempel svake skolepresentasjoner, kriminalitet, rusproblemer og sykdom) forsterkes (Brattbakk og Wessel, 2017). I mangelen på voksne rollemodeller kan

teorien om sosiale nettverk svekkes, fordi sosialisering som involverer kommunikasjon og utveksling av informasjon og ressurser mellom individer, er mindre til stede. Flere argumenterer for fritidsklubber ved å sikte til barnefattigdom. De opplever at barn og ungdom ikke har mulighet til å møtes hjemme hos hverandre, på grunn av plass, eller at de ikke har mulighet til å delta på fritidsaktiviteter, på grunn av foreldrenes økonomi. Rashid beskriver mangelen på møteplasser:

De som hang rundt Narvesen på senteret for 20-30 år siden de er det ikke så stor forskjell på til de som henger der nå. Men jeg tenker fritidstilbudet, aktivitetstilbudet, burde kanskje vært litt mer, spesielt for barn og ungdom. Man bør fange opp mye av det, og det er det jo mangel på. En god del av dem har sikkert en god del trøbbel hjemme også, sånn hører jo til.

Rashid, AK, lang botid

Denne beskrivelsen sikter også til forhold barn og ungdom har hjemme. Rashid trekker frem at de som henger på senteret bør fanges opp, og tenker at de har en god del trøbbel hjemme. Foreldrene tillegger fritidsklubber særlig å være et tiltak for å aktivisere ungdommene som har mindre ressurser hjemmefra, og som bruker gaten som møteplass. Saira vektlegger fritidsklubber for jenter med innvandrerbakgrunn: "La meg si det, de syns ikke det er noe tryggere, hvert fall med innvandrerbakgrunn, når de hører ungdomsklubb, da blir de hjemme, alt stoppes." Denne beskrivelsen tillegger, utover det sosiale, både en kjønnet dimensjon og en minoritetsdimensjon. Det kan også kobles til det Putnam (2000) sier om sosial tillit, hvor fritidsklubbene kan skape trygge relasjoner. Møteplassen blir tillagt mange dimensjoner for at det skal skape samhold på tvers av landbakgrunn og ressurser.

En annen arena for samhandling er Deichman-filialen på Holmlia, som har flere arrangementer for barn og unge, i tillegg til temamøter for voksne. Denne møteplassen er det middelklasseforeldre som trekker frem og ser det positive med. Randi synes biblioteket er en foretrukket møteplass av de som eksisterer på Holmlia i dag. Arbeiderklasseforeldrene nevner sjeldent denne møteplassen, og om den henvises til er det en møteplass de bruker sjeldent. Rashid mener biblioteket ikke er et sted ungdommen oppsøker:

Biblioteket her er en samlingsplass, men jeg tror ikke så mange ungdommer trekker seg hit. I hvert fall ikke de som ikke er glad i skolen, da er biblioteket den siste arenaen, dessverre. Det burde vært litt mer tilbud til ungdom. Som kunne gjort at de fikk gjort noe mer nyttig. At de fikk bidratt rett og slett. Min erfaring er at når man gjør noe nyttig får man en god opplevelse av det.

Rashid, AK, lang botid

Denne beskrivelsen kan knyttes til innholdet i en fritidsklubb, samtidig ligner den ønskene middelklasseforeldrene har for biblioteket. De som jobber med folkeaksjonen eller Holmliainitiativet foreslår og beskriver et aktivitetshus, med referanser til Groruddalssatsingen. Som Frida beskriver det: ”vi har jo lobba veldig for å få utvidet bibliotekhuset (...) sånn som de har på Furuset.” Tuva utdyper sitt ønske for denne møteplassen:

Det er mye snakk om kulturhus her, og det er jeg ikke helt sikker på er greia, det er noe helt annet igjen. Men et aktivitetshus, ala Furuset, der har de samlet ulike aktiviteter som allerede har driftsmidler. (...) Da tenker jeg at møteplasser kan bli enda sterkere kanaler for et sånt engasjement og et sosialt entreprenørskap som det er snakk om nå.

Tuva, MK, kort botid

I denne beskrivelsen tillegger hun et innhold i huset som ikke bare handler om kulturelle aktiviteter, men også rom for engasjementet som finnes på Holmlia, innenfor flere arenaer enn kultur. Beskrivelsen kan knyttes til det Putnam (2000) mener må forsterkes i utsatte nabolag, nemlig organisatorisk deltakelse. Tuva trekker frem dette behovet: ”vi sliter jo med å ha et lokalt møtested som kan mobilisere frivilligheten, eller som kan være rammen for frivilligheten.” Møteplassen tillegges både å være et sted for bøker, kulturelle aktiviteter, og en møteplass for engasjementet. Per mener at voksne har det samme behovet for å treffes, og at ”hvis du skal klare å holde folk her som kanskje ikke er like Holmliafrelste som meg så må du ha noe å tilby.” Tilbudene skal være for voksne, men også barn og unge skal synes det er attraktivt å oppsøke denne møteplassen. Randi ønsker seg noe som ”kanskje er helt utopisk, men det er det jeg drømmer om”:

Et kulturhus, en slags kulturskole, hvor man kan ha øvingslokale for barn og voksne, man kan ha musikkundervisning, en scene, kanskje teaterundervisning, kanskje en ungdomskafe. Et sted ungdom kan møtes og barn kan gå og lære ting. (...) jeg tror det hadde vært bra for hele området, fordi man liksom hadde hatt noe for å trekke ungene bort fra gatene og inn i noe konstruktivt, og noe gledesfullt.

Randi, MK, kort botid

Denne beskrivelsen vektlegger i større grad det kulturelle aspektet ved møteplassen, men tilbudet rettes mot både barn og voksne. Randi tillegger en lignende sosial verdi som foreldrene tilla fritidsklubber og som Rashid beskriver, at aktiviteter trekker ungdommen bort fra gatene og er noe konstruktivt. At det gjennomgående er middelklasseforeldre som ønsker denne møteplassen kan kanskje si noe om hvilke preferanser man har. Disse foreldrene verdsetter i større grad kultur, i form av musikk, dans og teater, og ønsker dette for sine barn. Spørsmål

som hvem et slikt tilbud vil være for, og hvem som vil synes et slikt tilbud er attraktivt og vil oppsøke det, er vesentlige.

5.4.2 Attraktive møteplasser

Foreldrene beskriver også møteplasser for uformelle aktiviteter, fortrinnsvis Holmlia senter og spisesteder. Senteret er i liten grad utviklet siden det ble etablert sent på 80-tallet, og handelstilbudet har minnet siden den gang. Foreldrene forteller at de oppsøker steder utenfor Holmlia for å gjøre sine innkjøp. Disse beskrivelsene viser også at de har ulike preferanser på hvor de drar. Arbeiderklasseforeldre forteller at de bruker kjøpesentrene i nærheten, som Lambertseter, Vinterbro, Ski og Kolbotn. Disse stedene ligger enten sør-øst i Oslo eller i Akershus. Noen av middelklasseforeldrene henviser også til Lambertseter og Kolbotn som sentre de bruker, og de har bodd på Holmlia i over ti år.

Middelklasseforeldrene som har bodd på Holmlia i mindre enn ti år bruker heller Oslo sentrum. Det kan virke som at Holmlias beliggenhet gjør at foreldrene identifiserer seg ulikt med stedet. De fleste som bruker Oslo sentrum jobber også der, og beskriver en nærmere tilknytning til sentrum. Foreldrene som bruker mindre steder i området har kanskje ikke den samme tilknytning til byen når de bor på Holmlia, og de jobber på Holmlia eller i nærliggende mindre områder. Dette kan ses i sammenheng med botiden, som Atkinson og Kintrea (2000) fastslår er den viktigste faktoren for hvordan man forholder seg til lokalområdet sitt, og knytter det til klasse. I sin forskning finner de at en nyinnflyttet middelklasse orienterer seg i lokalområdet bare som en base, mens resten av livet, som jobb og andre aktiviteter, skjer i en bredere verden (Atkinson og Kintrea, 2000 :96).

Atkinson og Kintrea (2000) fant at det var spesielt viktig at rom og steder for interaksjon og infrastruktur for handel var på plass for å skape engasjement og informasjonsdeling. Det kommer frem fra foreldrene at rom og steder for interaksjon er lite tilfredsstillende på Holmlia i dag. Foreldrene begrunner behovet for en opprustning med at senteret må bli et sted man ønsker å oppsøke. Ahmet beskriver senteret i dag: ”Holmliasenteret er jo dødt, det er ikke mange som vil dra dit for å si det sånn.” Noen av arbeiderklasseforeldrene har bodd på Holmlia i over 15 år, og er mer usikre på om det vil skje noe nå, som Ali sier.

Det har vært snakk om at de skal bygge ut senteret i flere år, men det har ikke skjedd, vi venter fortsatt. Om det blir noe av det er jeg litt usikker på. Om noen vil satse her på Holmlia, litt usikker der også.

Usikkerheten om noen vil satse på Holmlia kan kobles til både om senteret vil overleve rent økonomisk, altså om det er nok folk som bruker det, men det kan også handle om Holmlias omdømme, om noen ønsker å satse på et område med dårlig rykte. Usikkerheten rundt den økonomiske siden av å drifte et senter kommer flere inn på, som Trine: ”jeg vet ikke om det blir vanskelig å etablere noe på Holmlia (...) Når man har Kolbotn og andre så er det vanskelig å konkurrere.”

Derimot er middelklasseforeldrene mer positive til å bygge ut senteret med flere handelstilbud og at det vil overleve på Holmlia. Som Nils beskriver, ”det er mulig å satse, og jeg tror et marked er der. Man trenger da folk som er gode på å se sånne potensialer og er gode på å skape et momentum.” I denne beskrivelsen er det mer tro på senterplanene og at de som bor på Holmlia er med på å skape senteret. Aysha ser behovet med et senter på Holmlia: ”La oss si at vi trenger å gå til et senter fort, slippe å reise til Lambertseter eller til Kolbotn, men bare komme hit til senteret og kjøpe det man skal.” Det kommer til syne en ulik forståelse av planene og prosessene frem til et nytt senter. På bakgrunn av uttalelsene antyder det at arbeiderklasseforeldrene er mer passive, de står mer utenfor og ser på hva som skjer eller ikke har skjedd de siste årene, mens middelklasseforeldrene er mer aktive, og støtter oppom utbyggingen. Foreldrene ønsker å skape noe på Holmlia for å trekke folk dit, og de mener spisesteder kan bidra. Utvalget av spisesteder i dag er foreldrene gjennomgående misfornøyde med. Tuva beskriver spisestedene på Holmlia nå:

Vi har jo heller ikke noe sånn bydelskafe. Det er en sliten kafe på senteret som er helt grusom i format, utvalg og interiør og alt. Det har på en måte blitt et sånt tilholdssted for litt sånn middelaldrende menn, så det føles ikke så naturlig å gå dit. (...) Hvis man skal ha bydelskafe da, så ønsker jeg at man skal ha høy takhøyde og terskel, og det skal være et sted for alle.

Tuva, MK, kort botid

En slik negativ og lite tiltalende beskrivelse er gjennomgående, og få av informantene oppsøker disse stedene i dag. Randi gir en beskrivelse av det andre spisestedet på Holmlia, *Kings pub*, som at ”danskebåten hadde kræsjet inn i en brun pub. Og når du kommer inn der lukter det gammelt øl, alkisene sitter der, ja det er ikke noe hyggelig sted.” Foreldrene beskriver at de heller oppsøker møteplasser utenfor Holmlia. Ali beskriver det slik: ”Det er ikke så mye som skjer her, (...) hvis man skal finne på noe skjer det ikke her på Holmlia, men drar heller

nærmere sentrum.” Det uttrykkes et behov for å ha et offentlig sted å møtes på Holmlia, Per beskriver dette behovet:

Jeg vet ikke hvor mange som bor her nå, kanskje 14 000, og så er det ikke et eneste ordentlig sted å treffe hverandre, det er helt vanvittig. Nå vil forhåpentligvis det bli forandra med det nye senteret som skal komme. (...) Hvis det er planleggingsdag i barnehagen eller skal gjøre noe hyggelig i helga så drar vi jo inn til byen eller så drar vi til Åpent bakeri på Nordstrand. Det er liksom der det er hyggelig å være. Hvis det hadde vært et bakeri, Godt brød eller ett eller annet sånn der. (...) Det er et kjempestort behov for det.

Per, MK, kort botid

Det at Per forteller at han heller oppsøker andre steder utenfor Holmlia er motsatt av det han beskrev tidligere, at han bruker blant annet Oslo sentrum mindre, fordi han vil investere tid på Holmlia, hvor hans barn skal vokse opp. Da viste han til at han brukte tid med naboene sine, og knyttet kontakt med foreldrene barna skulle begynne på skole med. Men det begrenser seg likevel til dette, og sosialisering utover borettslaget skjer utenfor Holmlia. I mangelen på møtesteder har Ali et alternativt møtested med sine venner for kaffe og prat: ”Det er ikke så mange, utenom bakeriet og biblioteket. Så vi møtes veldig mye på Esso her nede, i helgene eller på kveldstid.” Når ikke engang de som bor på Holmlia ønsker å bruke møtestedene forteller foreldrene at det heller ikke kommer noen utenifra. Å skape attraktive møteplasser for å trekke folk til Holmlia blir senere brukt som et argument for å endre omdømmet til stedet. Foreldrene har ulike preferanser på hva de ønsker som spisested. Aysha har igjennom engasjementet i Holmliainitiativet spurt seg, ”hvorfors skal man ikke ha Baker Hansen eller Samson her på Holmlia liksom.” Randi har bodd der i to år, og i dag oppsøker hun heller Åpnet Bakeri på Nordstrand, men hun har prøvd selv å få en kafé til Holmlia:

Jeg gjorde en liten lobbyrunde i forbindelse med det nye senteret. Jeg sendte e-post til alle kafeer jeg kunne tenke meg var litt hyggelige. (...) Det var selvfølgelig få som svarte, men han fra Nord bakeri, han er jo Osloentusiast, og han bare, ’å Holmlia, ja det skal han sjekke ut’. Men han var skeptisk til det senterkonseptet da.

Randi, MK, kort botid

Serveringsstedene som trekkes frem gjenspeiler informantenes ressurser. Middelklasseforeldrene henviser til kjeder som Baker Hansen, Samson, Åpent Bakeri, Godt Brød og Bakeri Nord. Flere av bakeriene er etablert i Oslo, og holder kun til i Oslo-området. Til sammenligning henviser Ali til de amerikanske spisestedene Starbucks og McDonalds. Han mener disse vil trekke folk, på grunn av deres navn. Forståelsen av at spisestedet kan trekke folk til Holmlia har også Bente: ”Det hadde vært kult om noen hadde starta en sånn her, den beste restauranten, som det bare finnes en av (...) sånn at det er noe folk får lyst til å dra og se,

og at du får frem det beste.” Ønskene om spisesteder synliggjør noen av skillene, det ene er hva man ser som et attraktivt spisested, en norsk privat kafé eller en amerikansk kjede. Det andre er hvilken funksjon spisestedet skal ha: er det for Holmlias innbyggere eller er det for å trekke andre til Holmlia?

Foreldrene jeg har intervjuet har beskrevet et samhold i borettslagene, men dette samholdet er lite fremtredende på Holmlia som helhet. Det kommer til syne en bonding sosial kapital innad i borettslagene, mellom mennesker med samme ressurser og landbakgrunn. I deres beskrivelser av å bo på et territorielt stigmatisert sted forteller de om både sine egne og deres barns opplever. Møteplassene på Holmlia oppleves som lite tilfredsstillende, og brukes lite. De ønsker derfor tiltak for dette gjennom et områdeløft, og funksjonen av disse møteplassene kan forsterke stedets bridging sosial kapital.

6 ”En skapende by med plass til alle”

Fortellingene om å bo på Holmlia har vist presentasjoner av bostedet både sosialt og fysisk gjennom interaksjoner i borettslagene, opplevelser av å bo i et territorielt stigmatisert område med lite tilfredsstillende møteplasser. Denne fortellingen om Holmlia er med på å legge premissene for ønsker med et områdeløft, og kan gi forståelse for hvorfor Holmlia Syd skal gjennomgå et løft. I dette kapitlet skal jeg svare på spørsmålene: *Hvordan forstår beboerne behovet for et områdeløft til Holmlia?* og *Hvilke forståelser av områdeløft kommer til syne, sett i sammenheng med myndighetenes beskrivelser?*

I beskrivelser av hvordan områdeløftet kan endre stedet er de sosiale utfordringene og den territorielle stigmatiseringen sentrale. Etter en undersøkelse av hva foreldrene ønsker med et områdeløft vil jeg drøfte hvordan foreldregruppens forståelse av områdeløftet står seg i forhold til myndighetenes beskrivelse. Som beskrevet innledningsvis har det allerede pågått en Oslo sør-satsning i bydelen. Det er få som henviser til denne satsningen, de som gjør det er foreldre som er tilknyttet Folkeaksjonen og Holmliainitiativet. Dette kan vitne om at befolkningen har vært lite berørt av eller trukket inn i det som har skjedd i denne satsningen. Metodikken som ble brukt da er annerledes fra Groruddalssatsningen, og den nye satsningen i Søndre Nordstrand skal følge metodikken fra Groruddalen og tar med seg erfaringer derfra (Oslo kommune, 2018).

6.1 En løsning på utfordringene

En gjennomgående historie som fortelles om Holmlia er at stedet er glemt. Mange trekker frem at lite har skjedd siden stedet ble bygget på 80-tallet. Beskrivelser av et etterslep fra kommunen forstås også som en årsak til at Holmlia har sosiale utfordringer. Planene for en satsing, og områdeløftet som helhet, blir tatt imot med glede. Foreldrene forteller at ”nå blir stedet og folkene sett”, og at ”nå er det vår tur”. Uttalelser om hvordan Holmlia har blitt glemt viser at befolkningen er misfornøyd med hvordan det har vært. Det er et håp i omtalene av områdeløftet og hva det kan gjøre med Holmlia. Bente uttrykker hva endringer med et områdeløft kan føre med seg: ”da kan det egentlig bare blir bedre, Holmlia kan i hvert fall ikke bli verre.” Hun ytrer en forståelse av at Holmlia har nådd et bunnpunkt i tilstanden den er i nå, og at områdeløftet kan gjøre om på dette.

Beskrivelsen av Holmlia som et forsømt sted kan sees i tråd med Oslo kommunes begrunnelse for områdeløft: å ”sikre at ingen områder faller utenfor i arbeidet som gjøres for at Oslo skal bli en grønnere, varmere og mer skapende by med plass til alle” (Oslo, kommune, 2017). Ut i fra foreldrenes beskrivelser kan Holmlia defineres som et sted som har falt utenfor, men med et områdeløft ønsker kommunen å sikre at Holmlia følger samfunnsutviklingen. Tuva har vært med i Folkeaksjonen for å få en satsning til bydelen, og beskriver området som glemt:

Jeg tenker jo at det som er synd i Oslo er at hvis du ikke roper høyt og står på barrikadene så skjer det ingenting. Holmlia ble bygget for 30 år siden, og siden har det blitt glemt. (...) vi har jo sett at det fungerer, at hvis du roper høyt og mobiliserer så får du oppmerksomhet. Og så er det jo synd inn i den forskjellige byen at det skal være sånn, og at man da glemmer de som kanskje trenger det mest.

Tuva, MK, kort botid

Tuva har gjennom arbeidet med folkeaksjonen gjort seg opp en mening om hvordan Oslo kommune håndterer byen. Hun har opplevd en dynamikk som tilsier at bydelene ikke satses på så lenge befolkningen ikke mobiliserer og retter oppmerksomhet mot den. Utfallet kan bli som hun sier, ”at man glemmer de som kanskje trenger det mest”, noe som kan forstås å være tilfelle for Holmlia. Per har også gjort seg erfaringer gjennom Folkeaksjonen, og beskriver hvorfor beboerne forstår områdeløft som måten å ta tak i utfordringene:

Man har vært utrolig nedprioritert. Og folk har nok ikke sagt så mye ifra heller, før nå i det siste. (...) Man havner alltid bakerst da. Så området har jo forfalt ganske mye. Det har vært sosiale problemer som har blitt mer synlige de siste årene med den hasjvirkosomheten, som folk er grundig lei av. Folk har vel fått litt inntrykk av at det er ingen som gjør noe med det, tar tak i dette liksom. Og for at noe skulle skje, plassere seg selv litt på kartet, og få sin bit av kaka, selv om man ikke er rike, og roper høyt, tror jeg det bare fremstod som den åpenbare veien å gå.

Per, MK, kort botid

En opplevelse av at stedet har blitt nedprioritert og dermed forfalt er gjennomgående. Som Per sier, blir områdeløft forstått som en løsning for å ta igjen det tapte. Samtidig påpeker samtlige foreldre at mye burde ha skjedd tidligere; som Nils sier: ”Man reagerer litt på at ikke staten er klar over sitt etterslep. (...) det kunne vært gjort, uavhengig av områdeløftet. (...) Det er egentlig den standarden som det bør være (...). For 30 år siden burde de allerede begynt.” Han snakker om en standard som ikke er opprettholdt, men som man egentlig kan forvente. Myndighetene begrunner valg av steder for satsninger der utviklingen avviker fra den gjengse oppfatning av hva som er et godt bo- og oppvekstområde. Som Nils er det flere foreldre, og særlig middelklasseforeldrene, som argumenterer for at en viss standard ikke er opprettholdt. Det kan knyttes til at de har satt seg inn politikken, eller har andre krav og forventninger til et

boområde. Frida trekker frem grøntområder som et eksempel på hvordan kommunen ikke har opprettholdt en standard, men nå har bymiljøetaten begynt å kutte ned skog: ”Det gjør ikke at kriminaliteten forsvinner,(...)men det gjør at du føler at du bor et sted som anerkjennes, vi blir ikke glemt.” Det at Holmlia ikke har blitt prioritert knyttes ofte til forsømt vedlikehold av offentlige plasser, samt en økning av sosiale problemer. Som Frida bemerker, frembringer det følelser hos beboerne at man bor et sted som ikke anerkjennes, eller som er glemt.

Aysha jobber med barn og unge på Holmlia, og forteller at de ”tenker ingen bryr seg om oss”. Hun argumenterer for et områdeløft fordi barn og ungdom ”må bli verdsatt med det de fortjener, å gjøre noe sånt noe viser at de blir verdsatt, dere blir sett.” Funksjonen til områdeløftet beskriver hun også som å løfte selvbildet eller selvfølelsen til innbyggerne. Følelsen av at Holmlia har vært nedprioritert og forsømt har forsterket et behov hos foreldrene for å bli anerkjent og sett. Flere av foreldrene som har bodd der i over 20 år påpeker at lite har skjedd på Holmlia i denne tiden, og deres erfaringer blir et argument for hvorfor det trengs å gjøres noe der nå; de er derfor positive til områdeløftet.

6.1.1 Sosiale utfordringer

Foreldrene henviser i flere sammenhenger til sosiale utfordringer på Holmlia. Det er særlig tre momenter som trekkes frem i arbeidet med satsning i bydelen: barnefattigdom, arbeidsledighet og ungdomskriminalitet. En gjennomgående beskrivelse blant informantene er at områdeløftet kan bidra til å løse de sosiale utfordringene. Per kommenterer dette: ”det er jo spennende, for her går vi over i litt andre temaer enn hva områdeløftene tidligere har vært.” Her påpeker han noe av grunnen til at jeg vektlegger de sosiale utfordringene som har blitt implementert i tiltaket områdeløft: tidligere har fokuset handlet mer om fysiske tiltak, mens man gjennom Groruddalssatsningen også implementerte sosiale tiltak, både i seg selv og gjennom de fysiske tiltakene. De sosiale utfordringene er med på å beskrive et delt Holmlia, hvor utfordringene er mindre tilstedeværende på Holmlia Nord enn på Holmlia Syd. Dette kommer også frem i Oslo kommunes valg av at Holmlia Syd skal gå gjennom et områdeløft. Saira knytter delingen til hvor de kommunale boligene er plassert på Holmlia, og hvordan det har innvirkning på miljøene og levekårene for enkelte områder:

De burde ha splittet litt ut, til Hallagerbakken, Åsbråten, Toppåsen, og på Holmlia senter; bør ha det likt fordelt. For eksempel at Hallagerbakken får bedre resultater, fordi det er bare, som du vet, andre typer foreldre som bor der. Det har mye å si det. Samme gjelder Åsbråten, leiligheter er billigere der, veldig trange leiligheter. (...) Hvis en mor har vært hjemme hele dagen vet hun ikke hva barnet sitt gjør ute.

Hvis du går rundt på butikken, på jobb eller har kontakt med andre foreldre hører du litt hvordan det går med barnet ditt.

Saira, MK, lang botid

Hun antyder at det finnes en sammenheng: at stedene med billigere leiligheter bosettes av folk som lever av sosialhjelp, og har mindre å bidra med økonomisk. I tillegg mener hun de er dårligere til å følge opp barna, og knytter det til at de ikke er aktive i samfunnet, for eksempel i form av jobb. Dette er i tråd med noe av Oslo kommunes begrunnelse for at Holmlia Syd skal få områdeløft, nemlig at delbydelen stikker seg ut med sin høye andel kommunale boliger og andel ikke-vestlige innvandrere med kort botid i Norge (Oslo kommune, 2018). Foreldrene som har arbeidet med Folkeaksjonen har opplevd at befolkningen i mindre grad anerkjenner utfordringene, Tuva forteller om det:

Det er ganske mange interessante mekanismer i det å bo et sted hvor man ser at man har noen utfordringer, og man har selv valgt å bosette seg der, da kan noen bli veldig opptatt av å snakke opp. (...) det blir en sånn misforstått solidaritet, opplever jeg. Skal man løfte et område så skal man også gjøre noe for å løfte de fattige og de som trenger det mest, og da må man synliggjøre dem. Da kan man ikke gjemme dem bak teppet, og så lage en sånn fasade på at her er det så fint, alt er fint her, hurra for mangfoldet, liksom. Og så skjuler man at man har høy arbeidsledighet, høy fattigdom, veldig mange som bor trangt, høy dropout fra skole og ja, alle de tingene der.

Tuva, MK, kort botid

Tuva forstår det som at å snakke om utfordringene vil gjøre det enklere å løse dem. I samtale med foreldrene er alle villige til å snakke om utfordringene. De har flere tanker om dem: Noen av foreldrene forsterker dem veldig, mens andre igjen snakker dem ned eller ufarliggjør dem. En annen måte foreldrene forholder seg til de sosiale utfordringene er at det ikke angår dem, og dermed er tiltak ved områdeløftet for andre enn dem selv. Som Randi sier: ”vi har ikke størst behov for gratis barnehage, vi hadde hatt helt enorm glede av en kulturskole til barna våre.” Dette utsagnet vitner også om ulike behov og interesser ved tiltakene, og at de som ønsker gratis barnehage er noen andre enn de som ser behovet og gleden ved en kulturskole. Dette skaper skiller blant befolkningen, hvor man identifiserer seg med ulike tiltak, og tilskriver behov til å gjelde noen. Ett av de gjennomgående problemene er barnefattigdom. Flere av foreldrene foreslår flere tiltak gjennom områdeløftet som kan påvirke barnefattigdommen, som Per sier:

Barnefattigdommen henger jo nært sammen med den sysselsettingsraten. Derfor er det viktig med disse tiltakene som gratis kjernetid i barnehagen, gratis kjernetid ved SFO, fritidsaktiviteter som utjevner disse forskjellene. Så det å bo i vedvarende fattigdom for barn er ikke med å sementere dette skillet. En del av disse bevilgningene som de har kalt Oslo sør-satsningen er viktig å videreføre for å få disse med.

Per, MK, kort botid

I beskrivelsen tillegges områdeløftet muligheter til å skulle utjevne forskjellene på Holmlia, ved å sette i gang tiltak som skal gi alle like muligheter. Tuva trekker frem hvordan man kan gjøre noe med barnefattigdommen gjennom et områdeløft, men hun påpeker at tiltak som å gi gratis aktiviteter i sportsklubben ikke nødvendigvis bedrer barnefattigdommen, men at det forhåpentligvis bedrer barnas muligheter til å delta på lik linje. Noen foreslår å lage ordninger for barna som har foreldre som ikke kan betale for aktiviteter, for eksempel å gjøre litt arbeid for laget som betaling. Fritidsaktiviteter blir i stor grad knyttet til å inkludere barna i sosialiseringen som skjer utenfor skolen. Andre ting som trekkes frem er at barna ikke har mulighet til å få det de ønsker seg. Aysha forteller om en samtale hun hadde med noen ungdommer på Holmlia:

Han sa at «jeg har ikke råd til å ha på samme klær som andre har, jeg har ikke evner til det, hvorfor blir jeg ikke sett?» Da tenker jeg, er det ikke lurt her på Holmlia at elever, i hvert fall barn og ungdommer, (...) at de blir plassert og får jobbe (...) At det kommer frem prosjekter sammen med dette områdeløftet så disse barna ikke blir glemte?

Aysha, MK, kort botid

I samtale om barnefattigdommen kommer det frem at noen barn og ungdommer har foreldre som ikke har mulighet til å ha barn på fritidsaktiviteter og gi barna det de ønsker seg. Dette henger sammen med at Holmlia, og særlig Holmlia syd, preges av lav sysselsetting. Flere middelklasseforeldre trekker frem at dette er noe som går utenfor et områdeløft, og heller må tas hånd om på et annet nivå. Som Per beskriver det: ”Det med sysselsetting, det er vanskelig å gjøre på mikronivå. Det er et makrotiltak, det er det absolutt (...) jeg tror sysselsettingen skal bli vanskelig når den er avgrensa til Holmlia syd.” Han kjenner til statistikken som sier at arbeidsledigheten er høyest på Holmlia Syd. Det sier også noe om innsikten i politikken at han ser det som et makrotiltak, hvor sysselsetting er en strukturell utfordring som ikke kan løses med tiltak i områdeløftet. Tuva synes heller ikke et områdeløft skal løse det, men heller satse på ”sosialt entreprenørskap”. Denne forståelsen er i tråd med hva Oslo kommune mener metoden er dårlig egnet til, nemlig å ”påvirke grunnleggende og strukturelle forhold i samfunnet”.

Middelklasseforeldrene separerer utfordringene i større grad, mens arbeiderklasseforeldrene forstår det som at to eller tre av de sosiale utfordringene henger mer eller mindre sammen. Ahmet beskriver at dersom man gjør noe med arbeidsledigheten, vil det ha innvirkning på kriminaliteten: ”arbeidsledigheten må ned (...) Må kanskje gjøre noe med de som er svakere enn andre her på Holmlia. Om de først tar de tiltakene, deretter vil faktisk kriminaliteten

forsvinne.” Også Rashid mener at å begynne med arbeidsledigheten er det som skal til, å ”løfte den økonomiske delen, da løsner det andre”. Han tenker at arbeidsledigheten henger sammen med at det ikke er nok arbeid for folk som bor der og at flere får sosialstønad, og han tror at utdanningsgraden er lav. Per tror at mange ungdommer som vokser opp på Holmlia ikke har tenkt på å ta høyere utdanning, ”og hvis du ikke føler det er noen annen vei å gå så er det kort vei til arbeidsledighet og kriminalitet. Viktig med tilbud som fanger det opp og lærer deg opp.” Han beskriver hvordan arbeidsledigheten, knyttet til lav utdanning, kan føre til kriminalitet, noe som er gjennomgående i beskrivelser av ungdomskriminaliteten.

Nettopp ungdomskriminaliteten på Holmlia er noe alle foreldrene selv trekker inn som en utfordring. De er bevisste på den, men har ulik kjennskap til den. Noen sier de aldri har sett eller hørt noe, mens andre har varslet ifra eller kjenner flere av ungdommene som var eller er i gjenger. Aysha tror ikke ungdomskriminaliteten kan bli borte med et områdeløft, men mener barn og ungdommer fortjener å bli satset på og at man bør jobbe med kriminaliteten. Tanker om hvordan man kan løse ungdomskriminaliteten med tiltak gjennom områdeløft knyttes blant annet til satsning på politiet, som Rashid beskriver.

Jeg kunne tenkt meg at politiet, når det gjelder kriminaliteten, var litt mer tilstedeværende. (...) Veldig ofte tenker jeg, hvorfor lar de det skje, når de vet hva som skjer. Alle vet det, det skjer åpenlyst. Hvorfor ikke stoppe det? (...) Jeg kjenner jo flere av de ungdommene som var eller er i gjengen. Dette kunne politiet stoppet for lenge siden. De vil jo at vi skal rapportere og fortelle om ting, og jeg har gjort det jeg altså.

Rashid, AK, lang botid

Rashid har inntrykk av at politiet ikke gjør nok. Politiets innsats og tilstedeværelse er noe flere etterspør, med henvisning til den tidligere politistasjonen på Holmlia senter. Mange ser en verdi i å ha et synlig politi, og at beboerne kjenner politiet og kan ta en prat med dem. Trine ser også styrking av politiet som viktig: ”at de setter igang tiltak og at det er litt mer synlig politi, det tror jeg vil være litt forebyggende.” Per påpeker at staten allerede har gitt midler til politiet for forebyggende arbeid. Likevel ser han at det trengs mer enn bare politi, og foreslår et spesifikt tiltak gjennom områdeløftet: ”grøntområder kan være kriminalitetsdempende i det synlige bildet.” Han tenker at når man synliggjør de tidligere skjulte plassene for salg kan det virke positivt for kriminalitetsforebygging.

Den mest gjennomgående forståelsen foreldrene har for hva et områdeløft kan gjøre med ungdomskriminaliteten er å aktivisere ungdommen og skape møteplasser for dem. Foreldrene

forstår det som at de som trekkes til de kriminelle miljøene er de som ikke har noe sted å være etter skoletid, og at disse barna kommer fra fattige familier, som Randi beskriver:

Jeg er opptatt av å skape noe for disse barna som faller utenfor, da ser man særlig de eldre barna er viktige. (...) må selvfølgelig begynne tidlig med forebygging, man må ha gode møteplasser for de. Man vet jo at det er stor trangboddhet, så det er ikke rart at disse guttene går rundt og reker på gata. Og da må de ha et sted å gå. Så derfor tror jeg et områdeløft kan være med å skape de møteplassene for de ungdommene som er fattige, som kommer fra lavressursfamilier og som på en måte står i fare for å bli med i gjenger.

Randi, MK, kort botid

Hun maler et bilde av de som trekkes inn i ungdomskriminaliteten: De er eldre barn, gutter som reker på gata, fattige og fra lavressursfamilier. Dette bildet av de utsatte barna er gjennomgående hos middelklasseforeldrene som har bodd på Holmlia i under ti år. Likevel er det ikke bare dem, men de fleste foreldrene, som påpeker at ungdomskriminaliteten er noe de ser lite til og som ikke preger deres hverdag. At ungdomskriminalitet knyttes til ressurser kommer frem i det Randi sier: "Nå er jeg liksom ikke så bekymra for sønnen min, for han kommer jo til å ha med seg mye hjemmefra." Dette beskriver noe som er gjennomgående i samtaler om ungdomskriminaliteten: Det er noe som informantenes barn ikke er eller kommer til å bli involvert i. Foreldrene antyder at de som trekkes inn i kriminelle miljøer i større grad kommer fra ressursvake familier. På den måten tar de avstand fra tiltak i et områdeløft, og særlig beskrivelser av hvem tiltakene er for. Nils beskriver dette skillet: "Jeg tror ikke det er vår del av befolkningen man trenger å fokusere mest på i områdeløftet. Det er mange mennesker som trenger mye mer og mer akutt enn det vi gjør." Han snakker om et 'oss og dem', og at et 'vi', som kan defineres som en etnisk norsk middelklasse, ikke trenger det mest. Videre sier han at "vi hadde selvfølgelig hatt kjempestor glede av flere aktivitets- og kulturtilbud", og dette viser de ulike interessene områdeløftet skal prøve å imøtekomme.

I tillegg til beskrivelsene over av ungdom som trenger tiltak med områdeløftet er det en forståelse av at de mangler voksne forbilder. I sammenheng med å trekke ungdommen ut fra gaten, blir ønsket om organiserte fritidsaktiviteter viktig. Fritidsaktiviteter og fritidsklubber er arenaer hvor ungdommene får andre rollemodeller enn hjemme eller i nabolaget. Disse arenaene kan sånn sett motvirke nabolageeffektene, hvor ungdommene omgås på tvers av ressurser og landbakgrunn. Ali ser denne sammenhengen:

At de har et sted å være, så det kan bli litt mindre hærverk, som de driver med når det er så mange som samles. (...) når det skjer blir det kanskje litt annerledes for de mer utenforstående. De ser litt annerledes

på Holmlia enn det de gjør per dags dato. Det kan være med å utvikle og forandre for de som bor her, ja det kan det faktisk.

Ali, AK, lang botid

I denne beskrivelsen antyder han at tiltak gjennom et områdeløft ikke bare kan skape endringer for barna og de som bor på Holmlia, men at omdømmet også kan endres. En slik sammenheng kommer til syne i flere av foreldrenes beskrivelser av områdeløftet.

6.2 Redusere den territorielle stigmatiseringen

Et overordnet ønske med områdeløftet er endring av omdømme, noe blant annet Aysha påpeker: ”håper det vil løfte det sånn omdømmemessig også.” I tråd med Oslo kommunes definisjon forstås det at metoden er en god byutviklingsstrategi over lengre tid, fordi den kan styrke stedets omdømme og utløse interesse og investeringsvilje fra flere, og gi bedre levekår for den enkelte ved at tjenestene fungerer bedre for dem de er ment for. Det er altså definert fra myndighetenes hold at stedets omdømme kan styrkes gjennom områdeinnsats. Likevel, som Søholt mfl. (2012) problematiserer: for programmer i kritiske byområder som søker å forbedre samfunnet i tillegg til det fysiske miljøet, er utfordringen å lykkes med den eksisterende befolkningen, og ikke å tiltrekke mer velstående mennesker (Søholt et al 2012 :256). Dette beskriver en utvikling forskningen antyder, at områderettede innsatser kan føre til gentrifisering. Foreldrene problematiserer og har ulike forståelser av dette. Middelklasseforeldrene ser både det positive og negative ved en slik utvikling. Noen arbeiderklasseforeldre beskriver en gentrifisering, uten å kjenne til dette begrepet og dets innhold. Tuva ser positivt på en tilflytning av velstående, eller ressurssterke mennesker:

Ut fra statistikken så har det jo vært sånn at det er vel cirka 50/50, tror jeg, av norske og minoritet. Men det har vært en større utflytning av etnisk norske. Så derfor er jeg ikke redd for om det kommer en haug med ressurssterk middelklasse.

Tuva, MK, kort botid

Som det ble vist til i forskningen (Søholt mfl., 2012), forlot flere området underveis og etter satsningen, og det ble en nedgang i stigmatiseringen, etterfulgt av et nytt og mer attraktivt omdømme. Denne siden ved utviklingen, at nåværende beboere flytter ut, er et skremselsbilde for foreldrene, med referanser til Brennpunkt-dokumentaren (2017) om Tøyenløftet. På den ene siden ønsker flere at ressurssterke, etnisk norske mennesker skal flytte til Holmlia, på den andre siden vil de samtidig beholde den mangfoldige befolkningen. Området Søholt mfl. (2012) forsket på og Tøyen har til felles at de ligger i sentrum. Holmlia ligger lenger unna

sentrum, og er preget av en annen bebyggelse og befolkning. Derfor henviser flere foreldre i stedet til Groruddalssatsningen, og i motsetning til Tøyenløftet omtaler de det med positivt fortegn. Som Per sier: ”Grorud klinger jo bedre i folks ører nå enn for ti år siden, da det begynte. Det er jo den vi vil inn på.”

At omdømmet til Holmlia er noe områdeløftet vil endre på blir trukket frem av både middelklasse- og arbeiderklasseforeldre. Men det er spesielt arbeiderklasseforeldre som ser dette som særlig viktig. Rashid er en av de som vektlegger dette: ”for det første at vi fjerner det ryktet vi har på Holmlia, det er ikke egentlig sånn, vi som bor her trives veldig godt.” Forståelser av hvordan tiltak kan forbedre Holmlia knyttes også til forskjellene i Oslo, hvor vestkanten brukes som en referansekategori. Ahmet gjør en sammenligning av vestkanten og østkanten, med utgangspunkt i økonomi og befolkningen som er bosatt der:

Da tenker jeg på vestkanten, hva de har der borte, og hva vi har her. (...) Bydeler som har penger, da kan dem gjøre noe. De på vestkanten har mer penger enn dem på østkanten. Og mesteparten av dem er opprinnelig fra Norge, og østkanten har flest, særlig Groruddalen, utlendinger. Det er noe med at vi innvandrere ikke er flinke nok til å være det de er på vestkanten da.

Ahmet, AK, lang botid

I beskrivelsen gir Ahmet en positiv fremstilling av vestkanten, både landbakgrunnen og at området har mer penger. Han beskriver vestkanten som et ideal i uttalelsen om at ”innvandrere ikke er flinke nok til å være det de er på vestkanten”. Rashid bruker også vestkanten som en referanse for hvordan tilstanden på Holmlia er, og at områdeløftet kan bidra til at beboere ikke tenker at vestkanten har det Holmlia ikke har. Som han sier: ”Det må ikke være forskjell å bo på Holmlia og for eksempel på Skøyen. Jeg vil det skal slippe det ryktet, at ikke alle skal tenke at Holmlia er et dårlig sted.” Også Aysha uttrykker at tiltak gjennom områdeløftet kan endre det dårlige omdømmet, og konstaterer at ”våre barn er like verdifulle som de er på vestkanten.” For at de ikke skal bli sett ned på mener hun de må gis identitet og stolthet, og at det som mangler er hus, veiledning og litt hjelp, som hun knytter til etablering av fritidsklubber gjennom områdeløftet. Tiltak med områdeløftet forstås som at det vil endre Holmlias omdømme, og at det også vil endre beboernes stolthet til stedet. Saira ser denne sammenhengen, hvor tiltak mot kriminalitet og aktivitetstilbud kan påvirke i positiv retning: ”Det blir positive bilder av Holmlia, folk er trygge og flytter inn til Holmlia. De kan være stolte av å være fra Holmlia.”

I denne beskrivelsen ser hun også en sammenheng mellom positive bilder av Holmlia og at folk flytter til bydelen. Dette er noe flere trekker inn, og de gir uttrykk for at et områdeløft vil gjøre Holmlia mer attraktivt. Beskrivelsen 'attraktiv' brukes gjerne som et utfall av områderettede innsatser (Andersson og Bråmås, 2004, Benum, 2015, Søholt et al, 2012). Det kan fremstå som et mer attraktivt område for andre utenfor, men det kan også gi en større stolthet av å bo der. Dette utfallet kan også føre til at flere ønsker å bosette seg på Holmlia, og noen foreldre trekker da frem gentrifisering. Per ser ikke positivt på en slik utvikling:

Har jo vært litt skremt, og herregud, tenkt om det kommer en gentrifiseringsprosess, det vil vi ikke ha. Men kan ikke helt se for meg hvordan det skal skje. Holmlia er så stort, og kan ikke fatte hvordan Holmlia skal bli så attraktivt. Og så er det jo den bygningsmassen vi har her da. Hvor dyrt kan det bli med en liten leilighet i en lavblokk fra 80-tallet (...) men Hallagerbakken har blitt veldig dyrt.

Per, MK, kort botid

Han har ikke helt troen på at dette vil skje på Holmlia, samtidig antyder han en slik utvikling i et område på Holmlia Nord. Bente beskriver en gentrifiseringsprosess, at "hvis det blir attraktivt å bo her så vil flere flytte hit, prisene vil stige, det blir dyrere å bo her, og vi flytter herfra." Hun tror ikke helt på at det vil skje på Holmlia. De hun kjenner som har flyttet dit i senere tid beskriver hun som veldig tolerante, og ser ikke for seg at hun må flytte ut. Ahmet tror ikke en slik gentrifiseringsprosess vil skje, og begrunner det i det dårlige ryktet: han tror det vil ta tid å endre og at folk ikke vil flytte dit med det første.

De fleste har imidlertid troen på at områdeløftet vil føre til tilflytning til Holmlia. Årsaken til at flere vil bosette seg i bydelen knyttes til at områdeløftet vil føre til flere møteplasser og at mer skjer på Holmlia. Rashid viser til at Senter Syd på Mortensrud har blitt pusset opp, og at det har gjort det attraktivt for andre å flytte dit. I tillegg tenker han at de som flytter til Holmlia kan endre befolkningssammensetningen, siden det er multikulturelt der nå: "det er kanskje veldig bra, men det er kanskje på tide med litt forandring også synes jeg. Kanskje med det løftet blir det litt forandring." Frida mener også mer attraktive møteplasser kan trekke folk, og beskriver tilflyttere som avviker fra den multikulturelle befolkningen på Holmlia:

Jeg tenker flere møteplasser kan gjøre det attraktivt for andre familier. Det er interessant å se, jeg har jo vokst opp her, og bodd her en stund nå, og veldig interessant å se at det kommer hipstere fra Løkka og flytter hit. Og det vil skje mer tror jeg. (...) Hvis man får noen kule steder å være, litt sånn ungdomsklubber for voksne.

Frida, MK, lang botid

Hun beskriver denne tilflytningen på en positiv måte, og knytter den ikke til en gentrifiseringsprosess. Utover møteplasser beskriver Tuva at på et sted som blir glemt, hvor man ikke skaper arbeidsplasser og legger til rette for byutvikling, der vil ikke de ressurssterke bli boende. I samtale om ungdomskriminaliteten blir også fraflytting et tema, hvor middelklasseforeldrene har vurdert eller vurderer å flytte. Denne vurderingen kommer frem i sammenheng med kriminalitet på skolen; som Randi forteller: ”vi har jo tenkt at det er mulig å flytte når det er ungdomsskoletid.” Tuva argumenterer heller for at Holmlia, og bydelen, trenger at ressurssterke beboere blir boende eller flytter til:

Bydelen bruker jo hele budsjettet sitt på barnevern og helse. Så jo flere ressurssterke som kommer inn, jo mer penger vil det være for de som trenger det. (...) man vet jo også at fattige barn har større sjanse for å lykkes hvis de vokser opp blant mange ressurssterke.

Tuva, MK, kort botid

Tuva viser at hun har en god innsikt i bydelsøkonomien, en innsikt som nok går forbi de fleste andre beboere. Hun beskriver også nabolagseffekter, hvor nabolaget antas å ha en betydning for beboerne. Handlingsresonnementet hun bruker er påfallende likt som en forsker, noe som vitner om hennes ressurser og kunnskaper. En av de sentrale ideene er at bestemte forhold ved oppvekststedet til barn og unge kan ha innflytelse på deres ve og vel både her og nå og i fremtiden (Brattbakk og Wessel 2017 :340). I sammenheng med denne forståelsen, og med at flere foreldre etterspør flere møteplasser, kan sosial kapital støtte opp om positive nabolagseffekter. Putnam beskriver det, hvordan ”til og med en svakt forbundet person kan utlede noen av fordelene ved å bo i et godt forbundet samfunn” (Putnam, 2000 :20).

Møteplassene foreldrene ønsker seg gjennom områdeløftet tillegges å kunne både beholde nåværende beboere og tiltrekke nye til Holmlia. Som Per sier: ”Det er jo ikke en dritt her ute nå.” Videre problematiserer han hvordan man skal holde folk på Holmlia, ”som kanskje ikke er like Holmliafrelste som meg. (...) Det må være noe å tilby så det ikke blir et sted du sover, drar inn til byen for å jobbe eller for en øl”. Det han mener er årsaken til at man blir boende på Holmlia er at de ”klamrer seg til at de er lokalpatrioter”. Som vist til tidligere beskrives beboerne på Holmlia som svært stolte og med en sterk tilhørighet til stedet. Dette kan beboerne stå sammen om, og omdømmet i dag knytter dem tettere sammen, de står opp mot omdømmet i fellesskap. Tuva trekker en kobling mellom stoltheten og et veldig behov for å ‘snakke opp’. Hun opplever at stoltheten i dag er delvis reell og delvis konstruert, men at den med områdeløftet kan bli kun reell, fordi man ikke lenger har behov for å snakke opp eller forsvare

det dårlige ryktet. På bakgrunn av foreldrenes forståelser av hva områdeløftet kan gjøre med Holmlia vil jeg videre diskutere hvilke forståelser foreldrene har av områdeløft, metoden og hvorfor det gjennomføres.

6.3 Forståelser av områdeløftet

Slik det allerede har fremkommet ovenfor har foreldrene ulik kjennskap til områdesatsning til bydelen og løft til Holmlia Syd, og også ulike kunnskaper om metoden. Av de tolv foreldrene er det seks av dem som engasjerer seg i Folkeaksjonen eller Holmliainitiativet, og dermed har de større innsikt i prosessen og metodikken. Flere av de andre foreldrene har fått med seg at det planlegges en satsning i bydelen, mens én ikke hadde hørt om det før jeg kom i kontakt med ham. Denne spennvidden i kjennskap til planer for bydelen kan være en utfordring ved områdesatsninger og områdeløft, at informasjon ikke når ut til alle. I tidligere satsninger og løft har man kalt de som ikke involveres for de ”stille stemmene”, og det blir ofte knyttet til dem som har dårlige norskkunnskaper, er lite delaktige i arbeidslivet og ellers i lokalsamfunnet (Christensen, 2016).

I forståelsen av hva en områdesatsning og et områdeløft innebærer er skillene tydelige mellom middelklasse- og arbeiderklaseforeldrene jeg har intervjuet, men også botid og engasjement definerer skillene. Tuva og Per, som har vært med i Folkeaksjonen, har særlig innsikt i prosessene mot et områdeløft og metoden. Randi og Frida, som er tilknyttet Holmliainitiativet, viser også innsikt i metoden. Til felles har de majoritetsbakgrunn og at de har bodd på Holmlia i under ti år, med unntak av Frida, fordi hun har bodd i lenger tid utenfor Holmlia, og flyttet tilbake først for syv år siden. Tuva og Per har tettest kjennskap, og prosessen om å få til en videre Oslo sør-satsning har de på mange måter vært pådrivere til. De beskriver hvordan de har fulgt de politiske vedtakene underveis og frem til det ble endelig vedtatt sent på høsten 2017. Gjennom oppfølgingen har de sett sine muligheter til å påvirke politikerne og kommunisere opp i det politiske systemet. Per beskriver hvordan de fikk vite om de nye planene for Oslo sørsatsningen:

Man har jo venner og kolleger og bekjente som jobber rundt om, så ganske tidlig fikk vi nyss om, som var nok noe som gjorde at vi satt så hardt i gang, vi fikk nyss om at de er på gli å restarte Oslo sør-satsningen. De snakket lenge om at de ville videreføre, og det var det mange som ville, inntil vi fikk snakket litt med dem. Så gikk de aller fleste ganske fort bort fra videreføring av Oslo sør-satsningen. (...) Vi visste litt hvem vi skulle trykke på, og så går det jo på vanlig lobbyvirksomhet og pressearbeid.

Per, MK, kort botid

Beskrivelsen viser at de som har jobbet med Folkeaksjonen ikke bare har fått innblikk i de politiske prosessene, men også har kunnet påvirke hvilken retning de har gått i. Tuva forteller om hvordan hun tidlig fikk vite om planer om løft til Holmlia, fordi hun var involvert i initiativet til Folkeaksjonen. Hun viser til at beboerne som deltok i Folkeaksjonen ble kontaktet av kommunalministeren og ble trukket inn i valgkampen. I media så man at minister Jan Tore Sanner fra Høyre besøkte Holmlia og ga et løfte om at områdeløft i Oslo sør skulle skje. Motivasjonen for dette løftet og politikken rundt områdeløftet problematiserer Per:

Jeg har lite tro på at en minister kan komme og si at nå skal vi gi et løft her, og kalle det for et løft, og gi en forventning om områdeløft når det kun handler om politikk. Jeg tror det har blitt et honnørord, og det har også vært det. Det er derfor vi også hele tiden har sagt at vi skal til Grorud og ikke Grønland eller Tøyen. (...) det brer om seg fordi metodikken som ble brukt i Grorud er jo en kjempesuksess. (...) det har virka en gang, og så prøver alle.

Per, MK, kort botid

Per uttrykker en overbevisning av metoden, og forstår det som at Groruddalssatsningen var en kjempesuksess. Dette er det delte meninger om blant de som jobber med det politisk og faglig, og dette viser ikke Per til, som kan bety at han ikke kjenner til svakhetene ved metoden. Pers mer kritiske tilnærming til områdeløft rettes mot at tiltaket ikke bare er for utsatte nabolag, men det er også en måte å vise politisk ansvar. Som Gent mfl. (2009) sier er ikke målet med områdestrategi bare å imponere velgere, styre de fattige, eller å øke levekårene til et område, men egentlig å redusere fattigdom. Denne siden av tiltaket ekskluderes når politikere lover det bort: som Per sier tror han det er et honnørord, noe politikerne kan skryte av. Forståelse av områdeløftene som en mer overordnet politisk styring i kommunen beskriver også Randi:

Det er jo gjort undersøkelser, det er jo ikke sånn at alt blir bedre, et områdeløft gjør jo ikke noe med de grunnleggende levekårene. (...) men legge til rette for like muligheter. Men håper det handler om at det er gode resultater, at det er derfor man gjør det. Men også politisk, ”se vi har satsa”.

Randi, MK, kort botid

Randis beskrivelse gir også en forståelse av områdeløftet som et prestisjetiltak, som politikerne kan bruke for å vise til handlekraft og løsningsorientering. Dette kan sammenlignes med Pers forståelse, at det kun handler om politikk og er et honnørord. Oslo kommune har en velferdspolitisk begrunnelse for områdeinnsats, ”den skal kompensere for ulikhet i levekår og sosiale muligheter for innbyggere i ulike deler av en by eller kommune.” Denne intensjonen stiller Randi og Per seg kritiske til, da de også forstår det som et tiltak hvor politikerne viser at de tar tak i ulikhetene.

I tråd med forskningen er det usikkert om dette er den beste metoden for å redusere ulikhetene. Som Gent mfl. (2009) skriver, i stedet for å anvende sektorbasert politikk har politikerne i større grad favorisert strategier som retter seg mot geografisk avgrensede områder, beskrevet som de mest utsatte byområdene. Fordelen de ser med områdebaserte tiltak er at det fremskynder statens respons og markedet til å overvinne nabolagsproblemer. Deres implikasjon er at på den ene siden bor ikke alle fattige og sosialt ekskluderte individer innenfor målrettede konsentrasjonsområder, og på den andre siden er ikke alle innbyggere i konsentrasjonsområder sosialt ekskludert eller lever i fattigdom (Gent mfl., 2009 :56). Gent mfl (2009) argumenterer heller for sektorbasert politikk, som retter seg konkret mot fattige og sosialt ekskluderte.

Det Randi påpeker først er at undersøkelser viser at områdeløftet ikke kan gjøre noe med de grunnleggende levekårene. Hvordan Oslo kommune formulerer det er at områdeinnsats ”skal kompensere for ulikhet i levekår”, som forstås som å være et mer overordnet mål enn å faktisk endre levekårene. Randi mener områdeløft heller kan legge til rette for like muligheter, noe som er i overensstemmelse med kommunens formulering om at løftet skal gi ”sosiale muligheter for innbyggerne”. Beskrivelsene Randi, Tuva og Per har om metoden er mer detaljorientert og ligner mer på myndighetenes beskrivelser enn hva noen av de andre foreldrene har. Deres tanker om områdeløft er i stor grad forankret i forskning, og de formuleres i vendinger som ligner myndighetenes språk. Dette kan handle om deres ressurser og deres deltakelse i Folkeaksjonen, hvor de har hatt mulighet og lyst til å sette seg inn i metoden.

Arbeiderklasseforeldre og de andre middelklasseforeldrene beskriver områdeløftet i større grad med referanser til utfordringer i bydelen. Ali tenker at bydelen er valgt ut for å gjennomgå en satsning fordi ”mest det de tenker på, at vi har problemer (...) de prøver å hjelpe dem.” Beskrivelsen er mer generell, at motivasjonen til å gjennomføre områdeløft er at stedet har problemer, og Ali beskriver et ‘dem’ som skal hjelpes, altså de som har problemer. Alis beskrivelse fester ikke problemene til noe spesifikt, men Bente nevner derimot flere områder som hun tenker er årsak til at områdeløftet brukes. ”Det er sikkert hva de ser av barnevern, kriminalitet, arbeidsledighet, trygd, NAV (...) Og selvfølgelig at man ser at det trengs. (...) Det er jo mye som mangler her.” Beskrivelsen antyder at områdeløftet kan løse utfordringene hun nevner, og ser generelt positivt på at områdeløftet kan ta igjen etterslepet. Trine forstår at områdeløftet også kan bidra til integrering, siden ”det er flere med innvandrerbakgrunn på Holmlia”. De tillegger mer innhold i områdeløftet enn middelklassen, men alle ser de det som

en løsning på utfordringene i området. Utover de spesifikke tiltakene tillegger Rashid noe mer generelt til løftet: ”Jeg håper jo den kan bidra til økt tilhørighet. Ofte når jeg blir spurt hvor jeg kommer fra, jeg vet at folk lurer hvor jeg kommer fra i verden, men så sier jeg Holmlia.”

6.4 Områdeløftets gjennomføring

Forståelsene av hvordan områdeløftet skal gjennomføres er ulike, og også her blir skiller særlig tydelig ut fra klasse og botid. Middelklassen som har bodd på Holmlia i under ti år mener forskning og metoden skal legge premissene for gjennomføring. Christensen (2016) sier at en viktig del av områdesatsningene er nedenfra-perspektivet, nemlig hva som får innbyggerne til å engasjere seg (Christensen, 2016 :30). Siden middelklasseforeldrene ønsker metodikken ønsker de også innbyggerinvolvering, men beskriver dette lite spesifikt. Det gjør i stedet arbeiderklasse- og middelklasseforeldrene som har bodd på Holmlia i over ti år. De beskriver helt spesifikt at ”folka som har bodd her lenge”, ”folket”, ”mannen i gata”, ”de dødelige” må inkluderes i arbeidet. Foreldrene som har jobbet med Folkeaksjonen har gjort seg erfaringer underveis om hvordan Oslo kommune jobber mot et områdeløft. Tuva beskriver hva hun mener gjennomføringen skal bygge på, og viser til erfaringer fra samtaler med politikere:

Vi vil ha områdeløftmetodikken til bydelen Søndre Nordstrand, og det er det som er fokuset. I områdeløftmetodikken så ligger det i at man skal ha en bred involvering av beboerne, gjøre en grundig stedsanalyse og kartlegging av de ulike områdene. (...) Det ble veldig fort at politikerne sa, ”oi, så flott dere snakker om dette, hva vil dere konkret skal skje?” Vi sier ”ja, men vi vil at den metodikken skal komme inn for å finne ut av hva som skal skje. Det er ikke vi som skal det, fordi vi er ikke en representativ gruppe.”

Tuva, MK, kort botid

Ønsker om metodikken er gjennomgående blant middelklasseforeldrene som er innblandet i Folkeaksjonen og Holmliainitiativet. Det som er særlig interessant i denne beskrivelsen er at svaret fra politikerne viser at de selv ikke nødvendigvis kjenner til metodikken, som innebærer stedsanalyse og kartlegging, som Tuva vil ha, i tillegg til den nevnte innbyggerinvolveringen. Hun sikter også til dette, ved å si at ”vi er ikke en representativ gruppe”. Både hun og Per påpeker dette, at de i Folkeaksjonen ikke er en representativ gruppe for bydelen, noe den også har blitt kritisert for. Tuva forsvarer dette ved å knytte engasjement om områdeløft til ulikhet i ressurser:

Det er de ressurssterke som involverer seg i dette. Men er du en småbarnsmor, har fire barn og sliter med å få endene til å møtes, skjønner jeg godt at du ikke har kapasitet til å være med på et områdeløft eller at du skal lobbe til politikerne, så det sier seg selv.

Tuva, MK, kort botid

Hun ser nødvendigheten av at de med mer ressurser innvirker på områdeløftet, til tross for at det bryter med tanken om å involvere alle beboere. Dette synes jeg var overraskende, hun antyder at ikke hun som beboer skal sørge for beboermedvirkning, og at ikke alle har kapasitet til det, og problematiserer ikke hvilke stemmer som kommer frem i planleggingen av et områdeløft. Per har tro på områdeløftmetodene med forskning og analyse, og at det vil avgjøre tiltakene: ”Kan hende vi tar helt feil når vi sier det er fritidsklubb, det tror jeg er ganske usannsynlig (...) men hvis det da viser at det ikke er behovet så må vi si greit, det er ikke det vi skal ha.” Denne overbevisningen, av at noen utenifra vet best hva Holmlia trenger gjennom et områdeløft, skiller seg fra de andre foreldrene, som er opptatt av å inkludere beboerne. Randi ekskluderer også innbyggerinvolvering i beskrivelsen av områdeløftet, og hun retter heller blikket mot at tiltakene skal skape like muligheter for de som ”kommer fra en familie med innvandrerbakgrunn, der foreldre snakker dårlig norsk.” Dette skal ”man greie ved å ruste opp bydelen sånn at det offentlige tilbudet skal gjøre at alle får bli med, og ingen faller utenfor.”

I stor grad bruker middelklasseforeldrene over et ordforråd og referanser som viser at de har satt seg inn i metoden. Til sammenligning gir Bente en beskrivelse av hvordan områdeløftet bør gjennomføres: ”Først og fremst hva folk trenger, og hva folk tenker er utfordringer, hva er bra? Hva kan bli bedre? (...) at folk kan være med å skape, engasjement.” Beskrivelsen inneholder noe av det man kartlegger i en sosiokulturell stedsanalyse, utenat det kommer frem at hun kjenner til metoden. I tillegg involverer hun folkene, at de skal være med i gjennomføringen av områdeløftet. Aysha og Saira, som begge er med i Holmliainitiativet, er særlig opptatt av hvem som bør jobbe med områdeløftet, og hvem det er for, som Saira sier:

Må høre fra folka som har bodd her, hvilke problemer vi har og hva er løsningen. En person som kanskje har bodd her i 5-6 år, han vet ikke hvordan det er på Holmlia. En ekte Holmlianer, man trenger å stå for og egentlig brenne for Holmlia.

Saira, MK, lang botid

I dette utsagnet kommer det frem at de som har bodd lenge på Holmlia skal ha innvirkning på hvilke tiltak som skal skje der. Denne uttalelsen er særlig interessant med tanke på at de foreldrene jeg har intervjuet fra folkeaksjonen og har engasjert seg for et områdeløft har bodd der mellom 2 og 9 år. Aysha tillegger områdeløftet å særlig være for barn og unge, og at foreldrene derfor må engasjere seg for de som ikke har mulighet til å gjøre så mye for barna

sine. Også Nils forstår tiltak for barn og unge som en viktig del av områdeløftet, og at ungdommen bør inkluderes i arbeidet med områdeløftet, da de er med på ”å skape noe nyttig”.

Rashid mener de som må involveres er den vanlige mannen i gata, og dessuten ungdommen, og sier videre at ”hvis politikere skal sitte å fortelle hva som skal gjøres så har jeg mine tvil om hvor bra det vil bli. (...) Så lenge du får med deg de som bor her vil det nok bli mye bedre resultat.” Det nevnes av flere at folket må være med å påvirke, og noen er tydeligere enn andre om hvem som bør involveres. Aysha er klar på hvem som bør være med: ”det hjelper ikke å ha folk som ikke bor på Holmlia, eller folk som ikke har bodd på Holmlia de siste 4-5 årene. De må ta med folket, de må ta med noen barn som ikke har foreldre med så god råd.” Også hun ekskluderer de som har jobbet med Folkeaksjonen, som kjent er en lite representativ gruppe for Holmlia.

Hvordan beboerinkludering kan være en utfordring i gjennomføring av områdeløftet blir problematisert av både beboerne på Holmlia og de som har jobbet med områdebaserte satsninger tidligere. Det vies mye oppmerksomhet av foreldrene til dette, og Christensen (2016) hevder at tilleggsgevinster av å involvere mange er å utvikle felles forståelse og felles eierskap, identifisere og mobilisere ressurser, utfylle kompetanse og roller. En forutsetning for å lykkes er å skape tillit og tro på at det nytter (Christensen, 2016 :30). Trine kommenterer denne problematikken: ”kanskje mange ikke vet om det en gang, og det er dumt.” Særlig middelklasseforeldre mener at områdeløftet vil skape mer engasjement hos foreldrene. Hvordan man kan komme i kontakt med ulike beboere beskriver Per: ”Det handler om å finne gode nøkkelpersoner for å nå inn i ulike miljøer. Det gjør man ikke på Facebook, det er som en vegg som er åpen for alle og vi som er engasjerte.” På denne arenaen når man noen, men ikke alle; som han beskriver er det åpent for alle, men de som allerede er engasjert deltar der. Frida går litt mer inn i problemene med å bruke Facebook som en plattform:

Facebook er kanalen hvor man ser engasjementet, og det er ikke helt, men til dels ganske blendahvitt (...) hvordan er engasjementet egentlig, og de som engasjerer seg, er det de stemmene som høres, og de behovene man tenker at sånn skal det være?

Frida, MK, lang botid

Det er en slags gjennomgående forståelse at man må jobbe for å inkludere alle innbyggerne i prosessene til et områdeløft, og en opplevelse av at kommunen prioriterer de som snakker høyest. Områdeløftet forstås som noe som kan endre dette, ved at flere kan ta til ordet. Aysha beskriver at flere vil se muligheten til å engasjere seg.

Med et områdeløftet og møteplasser, da tenker jeg at man har muligheten til å bli kjent med flere. Jeg vet at det er kjempemange engasjerte foreldre som ville gjort mye mer hvis de hadde hatt muligheten. (...) Jeg tror at foreldrene kommer til å bli mer engasjert. (...) Det blir liksom starten på noe mye bedre, et områdeløft kan gjøre det mye mer bedre tenker jeg da.

Aysha, MK, lang botid

Flere av foreldrene beskriver hvordan områdeløftet kan føre til at flere av beboerne på Holmlia engasjerer seg og det kan skape holdningsendringer, ”at det nytter å engasjere seg” som Frida sier, og at flere vil forstå ”at når vi jobber sammen får vi til ting.” Frida påpeker også avslutningsvis at beboerne har en sterk Holmlia-identitet. Dette kom blant annet frem mot slutten av samtalen med foreldrene. De skulle beskrive Holmlia med tre ord i dag, og hvilke tre ord de ønsket å kunne beskrive Holmlia med etter et områdeløft. Det var påfallende at de fleste ønsket å beskrive Holmlia med de samme ordene. Det kan vitne om at stedet har ”en kjerne”, som Aysha beskrev det. Gjennomgående ord som foreldrene beskrev Holmlia med i dag, og som de ville skulle bestå var: engasjement, kulturelt mangfold, trygghet og stolthet. De har troen på at disse beskrivelsene vil bestå gjennom løftet, og ser potensialer med Holmlia, som Nils beskriver det:

Holmlia er en smeltedigel. Det er jo som et frø som kjemper seg gjennom asfalten. Folk på Holmlia er her for en grunn, har bitt seg fast og kommer til å grave seg oppover mot lyset og springe ut i et stort tre som brer seg utover.

Nils, MK, kort botid

Nils' beskrivelse av Holmlia vitner om at han ser mye potensiale ved stedet, som er en gjennomgående forståelse også hos Per, Randi, Tuva og Frida. De har bodd her i under ti år og jobber tett med å få til endringer av stedet. Det kan vitne om at de ikke er tilfredse med bostedet, og at de vil endre det, som de beskriver ønsker de at andre ressurssterke personer blir boende, og flytter til. Dette kan føre til en gentrifiseringsprosess av området, hvor de med lite ressurser som bor der i dag blir presset ut av en økt tilflytning og press på boligmarkedet. På den andre siden kan tilflytningen av ressurssterke mennesker føre til en økt segregering av Holmlia, på bakgrunn av bosettingen av de ressurssterke som har flyttet til Holmlia de siste ti årene. De har bosatt seg i områder hvor det allerede bor ressurssterke mennesker, og de like en selv fortsetter å bo sammen. Dette kan igjen påvirke barnas oppvekst, med tanke på nabolagseffektene, hvor nabolaget påvirker enkeltindivider i en positiv eller negativ retning når det gjelder for eksempel utdanning, helse, trivsel, rusmiddelbruk eller kriminalitet.

I Oslo kommunes formulering av områdeløftet står det at metoden *kan* gi nytt liv til frivillighet, og *kan* styrke stedets omdømme og utløse interesse og investeringsvilje fra flere. Denne formuleringen utelukker beboermedvirkning forut for områdeløftet, men at det heller kan være en konsekvens av metoden. Det kan antas at man da ikke når målene om å endre levekårene, som mål på ulikhet, da de som inngår i disse tallene ikke involveres i planleggingen av områdeløftet. På den måten kan denne politikken være lite hensiktsmessig for å ta tak i ulikhetene i Oslo.

7 Områdeløft til Holmlia

I denne oppgaven har jeg undersøkt hvordan foreldre på Holmlia beskriver bostedet sitt, og hvordan et politisk tiltak for geografisk avgrensede områder forstås av foreldrene. Mitt fokus har vært på hvordan beboere, avgrenset til foreldre, forstår bostedet sitt og hva et områdeløft kan gjøre med det. Jeg har valgt å fokusere på beboernes forståelser, fordi det er de som påvirkes av det politiske tiltaket. Det er et tiltak som er politisk forankret og statlig styrt, og det er også her premissene blir vedtatt. Det er myndighetene som velger ut områder som skal gjennomgå et løft, og dermed også avgjør hvilke områder i Oslo som er mest vanskeligstilte. Av den grunn har jeg sett det som viktig å belyse beboernes tanker om et slikt politisk vedtak. Ved å fokusere på beboerne fikk jeg innsikt i hva de tenker om tiltaket og i hvilken grad de forstår det som en løsning på utfordringene området har. Sett i sammenheng med metodene som inngår i områdesatsninger er beboernes meninger viktige, da de kjenner bostedet best. Beboermedvirkning inngår i metoden, men jeg ser det som vesentlig å reise spørsmålet: Hvem engasjerer seg og når frem med sine meninger om områdeløftet?

Jeg vil videre gi en oppsummering av oppgaven hvor jeg trekker frem oppgavens funn, på bakgrunn av hovedproblemstillingen: *Hvordan beskrives Holmlia og det sosiale livet, er det en forståelse av at områdeløft kan endre stedet, og er det ulike forståelser blant beboerne?*

I kapittel 5 undersøker jeg første del av problemstillingen, og underproblemstillingen her er: *Hvilke stedspresentasjoner kommer til syne gjennom beboernes beskrivelser av Holmlia?* I denne delen analyseres nabolagsforståelser og bakgrunnen for et områdeløft, ut fra foreldrenes beskrivelser av stedet i dag. I kapittel 6 undersøkes spørsmålene: *Hvordan forstår beboerne behovet for et områdeløft Holmlia?* og *Hvilke forståelser av områdeløft kommer til syne, sett i sammenheng med myndighetenes beskrivelser?* Her drøfter jeg hvordan foreldrene forstår områdeløft som metode, hva det kan gjøre med Holmlia, og hvordan deres beskrivelser er i overenstemmelse med myndighetenes beskrivelser av områdepolitikk. De to kapitlene undersøker hvordan foreldrene ser på bostedet sitt i dag, og hvordan de ønsker det kan bli med et områdeløft.

7.1 Oppgavens funn

For å svare på forskningsspørsmålene har jeg gjort intervjuer med foreldre på Holmlia. På bakgrunn av intervjuene har jeg undersøkt hvordan en gruppe beboere, 'foreldre', beskriver boområdet sitt, og hva de tillegger et områdeløft til bostedet. I analysen er hovedteoriene sosial kapital og territoriell stigmatisering. De opplever jeg som gode for å undersøke stedsforståelser og hva et områdeløft kan gjøre med stedet. Det kan innvendes at teorien om territoriell stigmatisering bygger på forskning av nabolag fra Frankrike og USA. Wacquants beskrivelser av disse nabolagene kan ikke overføres direkte til Holmlia, men jeg forholder meg til begrepet territoriell stigmatisering, som Wacquant har utarbeidet fra Bourdieu og Goffman, og anvendes som et teoretisk begrep.

I tråd med Putnam er det verdifullt å bygge opp den sosiale kapitalen i utsatte nabolag. Jeg undersøker derfor hvordan foreldrene beskriver det sosiale livet på Holmlia. Dette ble en viktig del av datamaterialet, fordi jeg fikk innblikk i hvordan foreldrene bruker nabolaget sitt utover borettslaget. Ut ifra Putnams begreper beskriver foreldrene jeg har intervjuet en bonding kapital blant beboere i borettslagene, mens de i mindre grad beskriver en bridging kapital på tvers av borettslagene. Bonding kapitalen er sterk i borettslagene, fordi foreldrene styrker eksklusive identiteter og homogene grupper. Det ene er at man bor blant mange andre barnefamilier, som gjør at man blir kjent med naboer gjennom lek i borettslaget. Det andre handler om at borettslagene er bosatt av beboere med like ressurser og landbakgrunn. Foreldrenes botid og ressurser gjenspeiler også hvordan de bruker nærområdet, hvor middelklasseforeldre med kort botid i større grad orienterer seg mot Oslo sentrum. Til sammenligning retter arbeiderklasse- og middelklasseforeldrene med lang botid seg til områder nærmere Holmlia, som Kolbotn og Lambertseter, og de jobber også på Holmlia eller i områder sør-øst i Oslo.

Foreldrene beskriver en mikrosegregering på Holmlia, hvor bosettingen speiler beboernes ressurser. Denne beskrivelsen er både sosial og geografisk, noe som også kommer til syne i Oslo kommunes inndeling av Holmlia i delbydeler, hvor Holmlia Syd har større sosiale utfordringer enn Holmlia Nord. Det at foreldrenes beskrivelser av denne todelingen samsvarer med Oslo kommunes inndeling er et viktig funn, fordi bosettingen, og ressursene til foreldrene, gjenspeiler både hva de ønsker med et områdeløft og hvilken innsikt de har i metoden.

Hvordan området kan endres med et områdeløft beskriver foreldrene i stor grad ut ifra fysiske tiltak, som kan oppsummeres i tre møteplasser: fritidsklubb, senteret med spisesteder, og

kulturhus. I beskrivelsene av disse møteplassene kommer skiller frem, ut fra botid og klasse. Middelklassen med under ti års botid på Holmlia ønsker et kulturhus, eller aktivitetshus, og viser til Furusets bibliotekshus, som ble utarbeidet gjennom Groruddalssatsningen. Opprustning av senteret på Holmlia blir særlig trukket frem av foreldre som har bodd der i over ti år, av både middelklasse- og arbeiderklasseforeldre. Foreldrene samles om ønsket om spisesteder, for at beboere på Holmlia kan møtes på tvers og for å tiltrekke folk utenifra, men beskrivelsen av spisestedet viser ulike preferanser på bakgrunn av klasse. Behovet for flere møteplasser for barn og ungdom er et gjennomgående ønske med områdeløftet. Foreldrene tillegger i særlig grad de sosiale utfordringene til mangel på fritidsklubber, hvor barn og ungdom med foreldre som ikke har råd til å sende dem på fritidsaktiviteter, ikke har plass til å ta med venner hjem og bruker senteret som møteplass er særlig utsatt for å bli med i kriminelle gjenger. Med denne beskrivelsen kobler foreldrene de sosiale utfordringene, lav sysselsetting, barnefattigdom og ungdomskriminalitet på Holmlia sammen, og til å gjelde innbyggere med mindre ressurser.

Et særlig viktig funn er hvordan det påvirker foreldrene å bo i et stigmatisert område. I alle tilfeller kommer det tydelig frem i datamaterialet at innbyggerne *opplever* at deres bosted er stigmatisert, i form av dårlig omdømme, rykter og medieoppmerksomhet. Denne opplevelsen kommer også frem i samtaler med folk utenfor Holmlia, og underbygger at det er en allmennoppfatning om at Holmlia har et dårlig omdømme, og derav er territorielt stigmatisert. Det er en gjennomgående beskrivelse at det de opplever som Holmlias dårlige rykte er ufortjent, og de gir uttrykk for at det binder dem sammen å bo i et stigmatisert område. Foreldre med ulik botid, klasse og landbakgrunn samles om en forståelse av at omdømmet vil endre seg gjennom et områdeløft. Som Per med under ti års botid sier: ”Grorud klinger bedre i folks ører nå”.

Å opprette flere møteplasser kobles til ønsket om å endre omdømmet utad, slik at flere oppsøker Holmlia og ser hvordan det egentlig er. Møteplassene forstås også å gjøre stedet attraktivt, flere vil bosette seg der og media vil få flere positive saker å skrive om Holmlia. At omdømmet endrer seg med en områdebasert innsats kommer frem i forskningen, hvor tiltak gjør stedet mer attraktivt, noe som leder til at flere flytter til. En tilflytning antas å også føre til en utskiftning av beboerne. En slik gentrifisering ønsker ikke foreldrene til Holmlia, de vil beholde den mangfoldige befolkningen. Samtidig ønsker de gjerne flere ressurssterke

mennesker. Middelklasseforeldre problematiserer i større grad en gentrifiseringsprosess enn arbeiderklasseforeldre, siden de gir inntrykk av å kjenne til en slik prosess.

Foreldrene med under ti års botid som er tilknyttet Folkeaksjonen eller Holmliainitiativet har god innsikt i områdesatsninger. Dette var forventet, da deres engasjement og kunnskaper har vært synlige i media, de har jobbet tett opp mot politikere, og har mye ressurser. Det var uventet at de forsvarte at deres bakgrunn måtte til for å engasjere seg i dette og å nå frem til politikerne. Samtidig er dette en svakhet ved slike tiltak, hvor en del av metoden er beboerinvolvering, hvor også foreldrene, som har kommunisert med politikerne, sier at ikke alle har mulighet til å nå frem. Det politiske språket og dokumenter fra områdesatsninger beskriver middelklasseforeldrene som lite tilgjengelige. Dette kommer til syne i arbeiderklasseforeldrenes beskrivelser, fordi de har mindre kjennskap til metoden og planene for bydelen.

7.2 Implikasjoner av områdeløft

Sånn sett underbygger dataene i denne oppgaven det som problematiseres i områdesatsninger: å greie å nå ut til alle beboerne, siden det er de med mest ressurser som har engasjert seg og er involvert i planene for et områdeløft. Jeg brukte omtrent to måneder på å rekruttere og intervjuer foreldrene, og på den tiden kom jeg i kontakt med foreldre jeg vil beskrive som ressurssterke, ut i fra at de alle har en jobb og er delaktige i lokalsamfunnet. Dette farget deres beskrivelser av områdeløftet i den grad at tiltak for å løse de sosiale utfordringene i enkelte tilfeller ikke gjaldt dem selv. En annen grunn for at man bør nå ut til alle beboerne er å imøtekomme det overordnede målet med områdesatsninger, nemlig å motvirke segregering. Foreldrene beskriver en mikrosegregering på Holmlia i dag, på bakgrunn av beboernes ressurser på Holmlia Syd og Holmlia Nord. Middelklasseforeldrene som har bosatt seg på Holmlia de siste ti årene bor på Holmlia Nord, og dermed opprettholder deres bosetting segregeringen. I sammenheng med forståelsen av at områdesatsninger kan styrke stedets omdømme, kan Holmlia Syd, som skal gjennomgå et områdeløft, tiltrekke seg mer ressurssterke mennesker. Dette kan føre til at delbydelen blir mindre segregert, og kan beskrives som et blandet nabolag.

Samtidig blir det viktig å lykkes med den eksisterende befolkningen, for å motvirke gentrifisering, fordi stedet kan bli attraktivt, tiltrekke seg ressurssterke mennesker, og den nåværende befolkningen, med levekårsutfordringer og lav sysselsetting, flytter ut. Dette er

prosesser som antas å skje på grunn av at Holmlia Syd gjennomgår et løft, men det sier ikke noe om hvorvidt målene med løftet gjennomføres. Ut ifra datamaterialet mitt, og som tidligere forskning antyder, kan det være vanskelig å engasjere beboerne til å medvirke, og særlig de som allerede i liten grad er involvert i lokalsamfunnet.

Med denne undersøkelsen har jeg ønsket å problematisere om målene med et områdeløft kan bli gjennomført når ikke de som er bak tallene på levekårsutfordringer blir trukket inn i arbeidet. Som noen av foreldrene sier kan områdeløftet være mer et honnørord enn et politisk tiltak for levekår, som mål på ulikhet. Forståelser av tiltaket er også en måte å vise at man tar tak i ulikhetene politisk. Som Andersson og Musterd (2005) forstår det, med de målrettede områdeprogrammene kan politikere demonstrere at de faktisk prøver å løse de seriøse problemene, selv om de virkelige årsakene til konsentrasjonen trolig har lite å gjøre med geografien. På den måten kan oppgaven gi innsikt i om den områdebaserte politikken er den best egnede til å løse de sosiale utfordringene i utsatte nabolag i Oslo.

7.3 Begrensninger og videre forskning

Som nevnt vil jeg beskrive foreldrene jeg har intervjuet som ressurssterke, på bakgrunn av deres yrkesdeltakelse, aktivitet i nærmiljøet og beskrivelser av sosiale nettverk i borettslaget og gjennom engasjement. Dette begrenser beskrivelsene av å bo på Holmlia, da ingen er direkte knyttet til de sosiale utfordringene som trekkes frem. På den ene siden kan det vise at det er vanskelig å komme i kontakt med foreldre med mindre ressurser, da de i mindre grad er delaktige i nærmiljøet. På den andre siden kan dette skyldes snøballmetoden som utvelgingsmetode, underbygget av segregering: man bor og har kontakt med de som har lik klasse og landbakgrunn. Likevel har foreldrene andre kjennetegn som er med på å skille dem, og også deres tanker og meninger avviker på flere punkter fra hverandre.

Jeg var opptatt av å komme i kontakt med dem som tiltakene gjennom områdeløftet kanskje i særlig grad er for, de ”stille stemmene”. Dette kunne jeg etterstrebet mer, ved å for eksempel oppsøke kommunale boliger, og rekruttere informanter direkte fra bostedet. Det å rekruttere fra bostedet kunne jeg også vært mer bevisst på, med tanke på at Holmlia Syd og Holmlia Nord har såpass ulike levekår og utfordringer. Det kunne ha økt muligheten å komme i kontakt med de som har mindre ressurser. Samtidig hadde jeg da kanskje ikke kommet i kontakt med de ressurssterke, som ut ifra statistikken og informantene, i stor grad er bosatt på Holmlia Nord.

For videre forskning på områdeløft på Holmlia ville jeg først tatt utgangspunkt i denne undersøkelsen. Jeg hadde gått videre med å rekruttere og intervju flere foreldre, og etterstrebet å komme i kontakt med de med mindre ressurser. Etter denne runden kunne jeg utvidet eller byttet informantgruppen, og da ville jeg intervjuet barn og ungdom, på bakgrunn av at foreldrene særlig forsto tiltak med et områdeløft til å gjelde nettopp barn og ungdom. Det neste steget blir å følge opp områdeløftet på Holmlia underveis, men særlig etter at de ti årene har gått. For å få en kontinuitet i forskningen vil jeg følge opp de samme foreldrene, og barn og ungdommer. Da vil forskningsspørsmålet dreie seg om hvordan beskrivelsene av Holmlia har endret seg. I et lenger perspektiv kan man undersøke om de sosiale utfordringene er løst, og, kanskje derav, om det negative omdømmet på Holmlia har endret seg. Hvordan vurderer beboerne områdeløftet i etterkant? Har området blitt ytterligere segregert? Har området gjennomgått en gentrifiseringsprosess, på bakgrunn av at attraktiviteten til stedet har økt og flere ressurssterke mennesker har flyttet til? Til slutt det overordnede: Har de sosiale utfordringene og omdømmet på Holmlia endret seg, altså er målene med metoden nådd?

Antall ord: 39.358

Litteraturliste

- Andersen, Bengt, Brattbakk, Ingar og Dalseide, Astri Margareta (2017) Vinderenliv og Tøyenliv. I: J. Ljunggren (Red.), *Oslo: Ulikhetenes by.* s. 189-210. Oslo: Cappelen Damm.
- Andersson, Roger (2006) 'Breaking Segregation' – Rhetorical Construct or Effective Policy? The Case of the Metropolitan Development Initiative in Sweden. *Urban Studies*, 43 (4) s. 787-799.
- Andersson, Roger og Bråmås, Åsa (2004) Selective migration in Swedish distressed neighborhoods: can area-based urban policies counteract segregation processes? *Housing Studies*, 19 (4) s. 517-539.
- Andersson, Roger og Musterd, Sako (2005) Area-based policies: A critical appraisal. *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie*, 96 (4) s. 377-389.
- Atkinson, Rowland og Kintrea, Keith (2000) Owner-occupation, social mix and neighbourhood impacts. *Policy & Politics*, 28 (1) s. 93-108.
- Benum, Edgeir (2015) *Oslo får drabantbyer* [Internett]. Oslo: Norges historie. Tilgjengelig fra: <https://www.norghistorie.no/velferdsstat-og-vestvending/artikler/1840-oslo-far-drabantbyer.html> [Lest: 25. november 2017].
- Bourdieu, Pierre (1986) The forms of capital. I: S. Baron, J. Field, and T. Schuller, eds. *Social capital: critical perspectives*. Oxford: Oxford University Press.
- Bourdieu, Pierre (1996) *Physical Space, Social Space and Habitus*. ISO Rapport 1996:10. Oslo: Universitetet i Oslo.
- Bourdieu, Pierre (1999) Site effects. I: P. Bourdieu mfl. (Red.), *The Weight of the word: Social suffering in contemporary society* (s. 123-129). California: Stanford University Press.
- Brattbakk, Ingar og Wessel, Terje (2017) Nabolagets effekt: Hva er problematisk med geografisk ulikhet? I: J. Ljunggren red. *Oslo: Ulikhetenes by.* s. 339-358. Oslo, Cappelen Damm.
- Bydel Søndre Nordstrand (2017) *Sakstittel: Utvelgelse av områdeløftområder i Oslo sør-satsningen*. Oslo: Bydelsadministrasjonen.
- Byrådssak for områdepolitikk *Byrådssak 176/17: Områdepolitikk*.
- Christensen, Elisabeth Sem (2016) *Håndbok 1: Gode nærmiljøer – innføring i metode for områderettet arbeid*. Oslo: Bydelsavdelingen for byutvikling, Oslo kommune.
- Christensen, Elisabeth Sem (2016) *Håndbok 2: Alle på banen - Innbyggerinvolvering, tverrfaglig samarbeid og offentlig-privat samspill i områderettet arbeid*. Oslo: Bydelsavdelingen for byutvikling, Oslo kommune.
- Christensen, Elisabeth Sem (2016) *Håndbok 3: Riktig kunnskap – viktig kunnskap – Kilder, metoder og analyser i områderettet arbeid*. Oslo: Bydelsavdelingen for byutvikling, Oslo kommune.

- Ettung, Grethe (2010) Heder til Holmlia! *Bibliotekaren*, 11 (November 2010) s. 22-23.
- Fredmstad, Mads (2018) Hvem som møtte opp på folkemøtet skaper debatt: - Illustrer et integreringsproblem. *Abcnyheter* [Internett] 17. februar. Tilgjengelig fra: <https://www.abcnyheter.no/nyheter/politikk/2018/02/16/195372182/hvem-som-motte-opp-pa-folkemotet-skaper-debatt-illustrerer-et-integreringsproblem> [Lest 19. februar 2018]
- Gent, Wouter P.C v., Musterd, Sako og Ostendorf, Wim (2009) Disentangling neighbourhood problems: area-based interventions in Western European cities. *Urban Research & Practice*, 2 (1) s. 53-67.
- Goffman, Erving (1986) *Stigma: Notes on the management of spoiled identity*. New York: Simon & Schuster Inc.
- Hansen, Thorbjørn og Guttu, Jan (1998) Beretning om Oslo kommunes boligpolitikk 1960-1989. *Byggforsk, Norges byggforskningsinstitutt*, Norsk institutt for by- og regionforskning.
- Holmlia Senter (2017) Butikker og tjenester. Tilgjengelig fra: <http://www.holmliasenter.no/butikker-og-tjenester4> [Lest 10. desember 2017].
- Inderhaug, Erik (2018) Den siste utposten. *Politiforum* [Internett] 15. mars. Tilgjengelig fra: <https://www.politiforum.no/artikler/den-siste-utposten/432700> [Lest 23. september 2018].
- Johansen, Raymond og Marcussen, Hanna (2018) Vi satser de på som trenger det mest. *Dagsavisen* [Internett] 5. april. Tilgjengelig fra: <https://www.dagsavisen.no/nyemeninger/vi-satser-p%C3%A5-de-som-trenger-det-mest-1.1124096> [Lest 6. april 2018].
- Kirkebøen, Stein Erik (2017) Fagre løfter til Holmlia – men ingen penger. *Aftenposten* [Internett] 31. august. Tilgjengelig fra: <https://www.aftenposten.no/osloby/i/WrozQ/-Fagre-lofter-til-Holmlia--men-ingen-penger> [Lest 23. september 2017].
- Kvale, Steinar og Brinkmann, Svend (2015) Det kvalitative forskningsintervju. 3. Utgave Gyldendal akademisk, Oslo.
- Lauritsen, Janina (2017) Folkeopprør for å løfte Søndre Nordstrand. *Nordstrandblad* [Internett] 9. juni. Tilgjengelig fra: <https://www.noblad.no/bydel-sondre-nordstrand/nyheter/narmiljo/folkeoppror-for-a-lofte-sondre-nordstrand/s/5-56-77059> [Lest 19. august 2017].
- Ljunggren, Jørn (2017) Oslo og sosial ulikhet. I: J. Ljunggren (Red.), *Oslo: Ulikhetenes by*. s. 13-29. Oslo: Cappelen Damm.
- Ljunggren, Jørn og Andersen, Patrick Lie (2017) Vestkant og østkant, eller nye skillelinjer? I: J. Ljunggren (Red.), *Oslo: Ulikhetenes by*. s. 57-79. Oslo: Cappelen Damm.
- Ljunggren, Jørn, Toft, Maren og Flemmen, Magne (2017) Geografiske klasseskiller. I: J. Ljunggren (Red.), *Oslo: Ulikhetenes by*. s. 359-376. Oslo: Cappelen Damm.

- Midtbøen, Arfinn og Rogstad, Jon (2010) Den utdannede, den etterlatte og den drepte: Mot en ny forståelse av rasisme og diskriminering. *Sosiologisk tidsskrift* 18 (01), s. 31- 52.
- Myhre, Jan Eivind (2017) Oslos historie som delt by. I: J. Ljunggren (Red.), *Oslo: Ulikhetenes by*. s. 31-56. Oslo: Cappelen Damm.
- Nordahl, Berit (1992) Kriminalitetsforebyggende tiltak på Holmlia: en studie av sosialt miljø, utrygghet og kriminalitet i et boligområde i Oslo. *Byggforsk, Norges byggforskningsinstitutt, Norsk institutt for by- og regionforskning*.
- Norsk rikskringkasting (2017) *Brennpunkt: Norske tilstander*. NRK. Tilgjengelig fra: <https://tv.nrk.no/serie/brennpunkt/MDDP11001517/14-11-2017> [Sett 16. november 2017].
- Oslo kommune (2018) *Oslo Sør-satsningen 2018-2026* [Internett] Oslo: Oslo kommune. Tilgjengelig fra: <https://www.oslo.kommune.no/politikk-og-administrasjon/slik-bygger-vi-oslo/oslo-sor-satsningen-2018-2026/> [Lest 12. februar 2018]
- Oslo kommune (2017) *Søndre Nordstrand, Faktaark om befolkning, levekår og bomiljø*. [Internett] Oslo: Oslo kommune. Tilgjengelig fra: <https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13201682/Innhold/Politikk%20og%20administrasjon/Statistikk/Faktaark%20bydelene%202017/15%20Bydel%20S%C3%B8ndre%20Nordstrand.pdf> [Lest 20. september 2017]
- Putnam, Robert D. (2000) *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. New York: Simon & Schuster Inc.
- Regjeringen (2018) *Undertegner avtale om områdesatsning i Oslo sør*. Oslo: Regjeringen. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/undertegner-avtale-om-omradesatsning-i-oslo-sor/id2594475/> [Lest 20. mars 2018].
- Ruud, Marit Ekne og Vestby, Guri Mette (2011) *Utvikling av Søndre Nordstrand: Deltakelse og medvirkning fra innbyggerne*. NIBR-rapport 2011:19. Oslo: Norsk institutt for by- og regionsforskning.
- Røe, Per Gunnar (2002) Sosiokulturelle stedsanalyser – et supplement til de tradisjonelle stedsanalysene. *Plan* [Internett] 34 (4-5) s. 76-81.
- Shakar, Zeshan (2017) *Tante Ulrikkes vei*. Oslo: Gyldendal.
- Silverman, David (2006) *Interpreting Qualitative Data: methods for analyzing talk, text and interaction*. 3. utgave. Sage, London.

- Stiftelsen Holmlia Nærmiljø (1992) *Formål* [Internett] Oslo: Stiftelsen Holmlia Nærmiljø og Holmlia Nærmiljøsender. Tilgjengelig fra: <https://stiftelsenholmlia.no/om-shn/formal/> [Lest: 20. november 2017].
- Storfjell, Ingar (2011) 10 år siden Benjamin ble drept. *Aftenposten*. [Internett] 26. januar. Tilgjengelig fra: <https://www.aftenposten.no/osloby/i/wee84/10-ar-siden-Benjamin-ble-drept> [Lest 20. november 2017].
- Søholt, Susanne, Ekne Ruud, Marit og Braathen, Einar (2012) A question of social sustainability: Urban interventions in critical neighborhoods in Portugal and Norway. *Urban research & practice*, 5 (2), s. 256-272.
- Sæterdal, Anne og Farner, Asle (1985) Nærmiljøprosjektet: Holmlia helse- og sosialsenter. *Forsøk og forskning i lokalsamfunn*. Oslo: Norsk institutt for by- og regionforskning.
- Thagaard, Tove (2009) *Systematikk og innlevelse, en innføring i kvalitativ metode*. 3. utgave. Fagbokforlaget, Bergen.
- Tjora, Aksel (2012) *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. 2. utgave. Gyldendal akademisk, Oslo.
- Wacquant, Loïs (2008) *Urban outcasts: A comparative sociology of advanced marginality*. Cambridge: Polity Press.
- Wacquant, Loïs, Slater, Tom og Pereira, Virgílio Borges (2014) Territorial stigmatization in action. *Environment and planning A*, 46 s. 1270-1280.
- Woolcock, Michael (1998) Social capital and economic development: Toward a theoretical synthesis and policy framework. *Theory and Society*. 29(2) s. 151-208.

Alle kilder som er brukt i denne oppgaven er oppgitt.

Vedlegg / Appendiks

Intervjuguide

Del 1: Innledning

Alder, utdanning og jobb som noe underliggende, trekk det inn der det passer.

Del 1.1 Holmlia og innbyggerne

Hvor lenge har du bodd på Holmlia?

Hvorfor har du bosatt deg her?

- Var det et enkelt valg, tilfeldig, noen som fortalte deg om stedet?

Hva gjør Holmlia til et godt sted å bo for deg?

- Som en barnefamilie?
- Som et godt sted å vokse opp?

Før du flyttet hit, hvordan tenkte du at Holmlia ville være som bosted?

- Har de tankene innfridd/stemt overens med virkeligheten?
- Hvorfor? Eller hvorfor ikke?

Del 2: Hoveddel

Del 2.1 Nabolaget

Hvordan vil du beskrive nabolaget ditt på Holmlia?

- Hva er bra?
- Hva er mindre bra, eller kunne vært annerledes?

Hvordan vil du beskrive dine naboer?

Hva har du til felles med naboene dine?

Hva er ulikt mellom deg og naboene dine?

Hvor ofte prater du med dine naboer?

- Hvor ofte møtes dere for sosiale lag og sammenkomster?
- Hva er bakgrunnen for å møtes?

Omgås du med andre utenom naboer fra Holmlia?

- Skjer dette oftere enn med naboene på Holmlia?

Hva synes du om møteplassene på Holmlia?

Hvordan er tilbudene for kultur, sport og andre aktiviteter?

Del 2.2 Områdeløft

Hvordan har du fått kjennskap til områdeløftet på Søndre Nordstrand

Kan du beskrive hva et områdeløft går ut på?

Områdeløft har de siste årene blitt satt i gang på flere områder i Oslo. For å nevne noen er det Groruddalssatsningen i bydelene Alna, Grorud, Bjerke og siden har du Hovinbyen, Lambertseter, Tøyenløftet og Grønland.

Hvorfor tror du områdeløft har blitt såpass utbredt?

- hvorfor har dette tiltaket etablert seg særlig øst i Oslo?

Hva tenker du er hensikten med et områdeløft?

Del 2.3 Områdeløft til Holmlia

Ser du frem til et områdeløft til Søndre Nordstrand?

- Hvorfor?
- Hvorfor ikke?

Hva er områdeløft viktig for:

- Holmlia som område?
- Ditt nabolag?
- Deg?
 - Hvorfor?

Hva kan områdeløft gjøre med Holmlia konkret?

- Som oppvekstområde
- For møteplassene
- For de sosiale problemene/utfordringene
 - o Barnefattigdom
 - o Høy arbeidsledighet
 - o Ungdomskriminalitet

Har du tenkt på hvilke konsekvenser et områdeløft på Søndre Nordstrand kan ha på Holmlia?

- o Attraktivitet?
- o Tilflytning?
- o Fraflytning?
- o Annet naboskap?
- o Annen kultur blant innbyggerne?

Del 2.4 Områdeløft og/for nabolaget

Hvordan kan områdeløft styrke møteplassene og fritidsområder?

Hvordan kan det påvirke utfordringene til området? Som nevnt, barnefattigdom, arbeidsledighet og ungdomskriminalitet?

Hvordan opplever du at boområdet påvirker dine muligheter på andre områder?

- Som fritidsaktiviteter, trening, arbeid, kulturtilbud, sosial omgang osv.

- Hvorfor? Hvorfor ikke?

Hvordan opplever du dine naboers muligheter her i nabolaget?

Hvordan kan endringene et områdeløft fører med seg skape nye holdninger til nabolaget ditt?

Hvordan tror du tilhørighetsfølelsen til nabolaget ditt vil endres? Hvordan?

Hvordan tror du et områdeløft kan endre menneskene som bor her nå?

Hvordan tror du befolkningen kan endre seg etter et områdeløft?

- Hvorfor/hvorfor ikke? Og på hvilken måte?

Del 3 Avslutning

Del 3.1 Holmlia's framtid

Hvordan ser ditt Holmlia ut etter et områdeløft?

Hvilke tre ord vil du bruke for å beskrive nabolaget ditt i dag?

Hvilke tre ord tror du at du vil bruke for å beskrive nabolaget ditt etter et områdeløft?

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet:

Områdeløft – det sosiale aspektet

Oslo, 27. oktober 2017

Bakgrunn og formål

I dette masterprosjektet skal tiltaket områdeløft undersøkes gjennom intervjuer og tekstanalyse, om hvordan tiltaket oppleves; for nabolaget og endring av de sosiale forholdene på området. Formålet er å forstå hvorfor områdeløft har blitt et utbredt tiltak for de sosiale problemer øst i Oslo. Jeg vil forstå kommunens begrunnelser gjennom kommuneplaner og rapporter om områdeløft. Og jeg vil forstå foreldrene på Holmlia's meninger om et tiltak som områdeløft, og hvilke virkninger det kan medføre. Masteroppgaven skrives ved institutt for sosiologi og samfunnsgeografi ved Universitetet i Oslo.

Jeg ønsker å komme i kontakt med foreldre på Holmlia, fordi bydelen Søndre Nordstrand er i en prosess med å gå i gang med et områdeløft, og foreldrerollen vil ofte påvirke ens forståelse og forventninger til nabolaget.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Studien kommer til å inneholde intervjuer med foreldre bosatt på Holmlia, som vil vare ca. 1 time. Samtalen vil inneholde tanker om Holmlia som bosted og oppvekstområdet, meninger om områdeløft og hva et områdeløft vil gjøre for Holmlia som sted og for innbyggerne.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Etter intervjuene er transkribert vil lydfilene slettes. Det er kun jeg og mine to veiledere som vil ha tilgang til utskriften av intervjuet. For å sikre anonymitet vil ditt navn ikke kunne kobles til denne utskriften, siden alt blir lagret på en virusbeskyttet og passordbeskyttet bærbarmaskin i et eget adskilt dokument fra øvrige data. Ved prosjektets slutt vil alle personopplysninger slettes (1/11-2018). Studien er godkjent av Personvernombudet for forskning, NSD – Norsk senter for forskningsdata AS.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi

noen grunn. Dersom du trekker deg vil alle opplysninger om deg bli anonymisert. Dersom du har spørsmål til studien, ta gjerne kontakt med Marie Hoelseth, på telefon 92286850 eller epost: marhoels@student.sv.uio.no.

Du kan også kontakte veilederne til prosjektet:

Jørn Ljunggren, postdoktor i sosiologi, Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi, UiO:
jorn.ljunggren@sosgeo.uio.no

Per Gunnar Røe, professor i samfunnsgeografi, Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi, UiO: p.g.roe@sosgeo.uio.no

Vennlig hilsen

Marie Hoelseth

Masterstudent, Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi, UiO